

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Філологічний факультет
Кафедра української мови

ПРИКЛАДНЕ УКРАЇНСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

МОРФОЛОГІЯ

Методичні матеріали до практичних занять для здобувачів спеціальності
035 Філологія освітньо-професійної програми «Українська мова та література.
Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність»

Ужгород 2023

Прикладне українське мовознавство. Морфологія. Методичні матеріали до практичних занять для здобувачів спеціальності 035 Філологія освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність» / Укладач: Н.Ф. Венжинович. Ужгород, 2023. 105 с.

Рецензенти:

О.Ф. Миголинець, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

І.Я. Філак, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

*Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 8 від 29 червня 2023 р.)*

Пропоновані методичні матеріали містять зміст навчальної дисципліни, завдання для самостійної роботи, схеми та приклади морфологічного аналізу частин мови, тестові завдання, зразки завдань для модульних контрольних робіт, перелік питань на іспит, а також докладний список наукової та навчально-методичної літератури, ознайомлення з якою допоможе студентам засвоїти теоретичний матеріал і виконувати морфологічний аналіз самостійних та службових частин мови. Базова та допоміжна література є орієнтиром і для науково-дослідної роботи студентів. У методичних матеріалах також наявні найважливіші терміни з морфології та питання для самоперевірки.

Видання буде корисним не тільки для студентів, а й аспірантів, вчителів-філологів і всіх тих, хто цікавиться проблемами морфології сучасної української літературної мови.

© Венжинович Н.Ф., 2023 рік
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО.....	4
ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ	6
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	11
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	14
СХЕМИ ТА ПРИКЛАДИ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ	16
Іменник.....	16
Прикметник	17
Числівник.....	17
Займенник.....	18
Дієслово	19
Дієприкметник.....	19
Дієприслівник.....	20
Прислівник	21
Прийменник.....	22
Сполучник	22
Частка	23
Вигук.....	23
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	23
Вступ.....	23
Іменник	26
Прикметник	37
Числівник	45
Займенник.....	51
Дієслово	55
Дієприкметник	66
Дієприслівник.....	68
Прислівник	69
Прийменник.....	73
Сполучник	75
Частка	77
Вигук.....	79
ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ	81
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ІЗ КУРСУ	89
НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ.....	92

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Вивчення частин мови в контексті навчальної дисципліни «Прикладне українське мовознавство» здобувачами спеціальності 035 Філологія Освітньо-професійної програми «Українська мова та література. Літературна творчість. Документознавство та інформаційна діяльність» є обов'язковим складником університетської підготовки бакалаврів. Про важливість цієї дисципліни свідчить те, що вона вивчається на другому курсі упродовж двох семестрів. Кожен семестр завершується іспитом.

Мета навчальної дисципліни «Прикладне українське мовознавство (морфологія)» – засвоїти основні поняття теоретичної та практичної морфології, навчити здобувачів освіти теоретично осмислювати лінгвістичні явища, орієнтуватися в різних трактуваннях явищ морфологічної системи мови, осмислювати граматичні особливості частин мови, систему граматичних значень у кожній із них та матеріальних засобів їх вираження.

Завдання курсу морфології української мови в теоретичному плані – з'ясувати та вивчити основні поняття й категорії граматики української літературної мови, форм і моделей морфологічної будови, ієрархії мовних одиниць, що в практичному плані виявляється в таких уміннях: пояснення динаміки лексико-граматичних явищ, аналіз частин мови в різностильових контекстах, нормативне використання морфологічних норм у навчальній і професійній діяльності.

Відповідно до освітньої програми вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- 1) здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, теорії та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов науково-дослідницької діяльності.
- 2) здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя;
- 3) здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;
- 4) здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- 5) здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;
- 6) здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;
- 7) усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій;

- 8) здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань;
- 9) здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя;
- 10) здатність до організації ділової комунікації; здатність організовувати різні форми наукової, творчої, культурної та інших видів діяльності, які стосуються філології, редагування, літературної творчості;
- 11) здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Пропоновані методичні матеріали допоможуть удосконалити вміння проводити морфологічний аналіз самостійних та службових частин мови, зорієнтуватися в класичних і нових джерелах наукової проблематики відповідного напрямку. Тестові завдання та зразки завдань модульних контрольних робіт уможливають перевірку засвоєних знань на практиці, а перелік питань із курсу стане добрим орієнтиром у підготовці до іспиту.

Свідоме й глибоке оволодіння морфологічною структурою української мови та основними поняттями морфології є важливим чинником поглибленої комплексної лінгвістичної підготовки сучасного філолога. Таке можливе лише за наявності ґрунтовних теоретичних знань із морфології, а також вироблених умінь і навичок морфологічного аналізу.

Взято до уваги як досягнення українського мовознавства в цій галузі, так і висвітлення окремих питань у найновіших підручниках та посібниках для вищої школи.

Важливою функцією пропонованих матеріалів є допомога здобувачеві зорієнтуватися у великому потоці наукової літератури, відшліфувати навички проведення морфологічного аналізу слів. Усе це сприятиме підвищенню якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів, спроможних успішно виконувати завдання освіти й виховання.

У виданні використано матеріали з таких посібників: Т. Розумик, Н. Венжинович «Морфологія сучасної української літературної мови: методичні розробки практичних занять для студентів українського відділення філологічного факультету» (2002); Н. Венжинович, О. Пискач «Сучасна українська літературна мова. Морфологія» (2017, 2022), О.Д. Ципердюк «Сучасна українська літературна мова. Морфологія: інструктивно-методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи» (2021), «Прикладне українське мовознавство. Морфологія» (укладачі Н.Ф. Венжинович та О.Д. Пискач, 2022) та інших джерел, зазначених у списку літератури.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література: довідник. Ч. I. Київ: Грамота, 2021. 496 с.
2. Венжинович Н., Пискач О. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету. Ужгород: Гражда, 2022. 222 с.
3. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. К.Г. Городенської. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
4. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців: монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
5. Прикладне українське мовознавство. Морфологія. Матеріали до практичних занять для студентів напряму 035 – Філологія. Укладачі: Н. Венжинович, О. Пискач. Ужгород: ПП Данило С.І., 2022. 95 с.
6. Український правопис. Київ: Наукова думка, 2019. 390 с.
7. Ципердюк О.Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: інструктивно-методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи. Івано-Франківськ: Голіней О.М., 2021. 124 с.

Допоміжна література

1. Алексієнко Л.А., Зубань О.М., Козленко І.В. Сучасна українська мова: Морфологія: підручник / за ред. А.К. Мойсієнка; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Знання, 2013. 524 с.
2. Андрусишин О. Дієприкметники в українській науково-технічній термінології. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2011. № 709. С. 31–34.
3. Балабан Г.С. Динамічні процеси в прийменниковій системі сучасної української літературної мови: дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. наук. Київ, 2007. 260 с.
4. Барчук В. Граматична темпоральність: Інтервал. Час. Таксис. Івано-Франківськ: Сімик, 2011. 415 с.
5. Бацевич Ф. Прагматика винятковості: частки *ЛИШЕ (ЛИШ)* і *ТІЛЬКИ* в сучасному українському мовленні. *Дивослово*. 2009. № 9. С. 32–35.
6. Весельська Г.С. Нові явища у функціонуванні сурядних сполучників в українській мові кінця ХХ–початку ХХІ ст. Житомир: Видавництво ЖДУ, 2014. 159 с.
7. К.Г., Щербатюк Г.Х. Числівник української мови. Київ: Наукова думка, 1980. 242 с.

8. Вихованець І.Р. Морфологічні категорії? Словотвірні? Чи граматичні міжрівневі? *Актуальні проблеми українського словотвору* / за ред. В. Грешука. Івано-Франківськ: Плай, 2002. С. 13–18.
9. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. Київ, 1987. 232 с.
10. Вихованець І.Р. Українська відмінкова система у функціонально-категорійному вимірі (Спроба перекласифікації відмінків). *Наукові записки Кіровоградського педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Кіровоград, 2001. Вип. 31. Серія: Філологічні науки (мовознавство). С. 13–16.
11. Вихованець І.Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті. Київ: Наук. думка, 1988. 256 с.
12. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови. Київ: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
13. Горпинич В.О. Морфологія української мови: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
14. Граматичний словник української літературної мови. Словозміна: Близько 140 000 тис. слів / В.І. Критська, Т.І. Недозим, Л.В. Орлова, Т.К. Пуздирєва, Ю.В. Романюк / Відп. ред. Н.Ф. Клименко. Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2011. 760 с.
15. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові / відп. ред. В.В. Німчук. Київ: Наукова думка, 1978. 207 с.
16. Гуйванюк Н. В., Кардащук О. В., Кульбабська О. В. Українська мова. Схеми, таблиці, тести: навчальний посібник. Львів: Світ, 2005. 304 с.
17. Дудко І.В. Займенникове вираження категорії означеності-неозначеності в українській мові. Київ: Довіра, 2011. 232 с.
18. Еляшевська О. До питання про категорію числа іменників у сучасному українському мовознавстві. *Вісник Львівського ун-ту*. Серія філол. 2004. Вип. 4. Ч.І. С.134–139.
19. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С.Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
20. Жовтобрюх М.А. Займенник у системі частин мови. *Мовознавство*. 1994. № 6. С. 18–22.
21. Жовтобрюх М.А. Система частин мови в українській лінгвістичній традиції. *Мовознавство*. 1993. № 3. С.3–13.
22. Загнітко А. Український інфінітив у структурі простого речення: типологія функцій і семантика. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. Вип. 34. Ч. 1. Львів, 2004. С. 3–10.
23. Загнітко А. П. Категорія особи: статус, структура і семантика. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди*: Матеріали Всеукр. наук. кон «Актуальні проблеми категорійної граматики». Переяслав-Хмельницький, 2003. С. 16–27.
24. Загнітко А.П. Українські прийменники: Синхронія і діахронія: пробний зошит / за ред. проф. А.П. Загнітка. Донецьк: ДонНУ, 2003. 162 с.

25. Загнітко А.П., Данилюк І.Г., Ситар Г.В. Українські прийменники: інвентар і структура. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2004. Вип. 12. С. 41–47.
26. Загнітко А.П. Словник українських прийменників. Донецьк, 2007. 416 с.
27. Загнітко А., Загнітко Н. Синтагматика прийменників зі значенням мети. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2007. Вип. 15. С. 132–143.
28. Загнітко А. Частки в системі службових частин мови: типологічний і лексикографічний вияви. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2011. Вип. 22. С. 104–115.
29. Загнітко А.П., Каратаєва А. Словник часток: матеріали і статті: науково-навчальне видання. Донецьк: ДонДУ, 2012. 382 с.
30. Загнітко А. Мовносоціумний простір прийменника: дискурсивні практики. *Лінгвістичні студії*. 2018. Вип.35. С. 14–39.
31. Загнітко А. Прийменникова парадигмальність: семантика та позиційність. *Лінгвістичні студії*. 2023. Вип.35. С. 17–35.
32. Караман С.О., Караман О.В., Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова: навч. посіб.; за ред. С.О. Карамана. Київ: Літера ЛТД, 2011. 558 с.
33. Костусяк Н. Категорія відмінка як визначальна міжрівнева категорія іменника. *Українська мова*. 2004. № 3. С. 37–47.
34. Куш Н. Прийменник: основні підходи вивчення, лексико-граматичні ознаки, перспективи дослідження. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2006. Вип.14. С. 90–95.
35. Кюнцлі Р.В., Пискач О.Д. Сучасна українська літературна мова. Морфологія: навчальний посібник. Львів: НВФ «Українські технології», 2010. 262 с.
36. Леонова М.В. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Київ: Вища школа, 1983. 264 с.
37. Лінгвістичний аналіз: Методичні розробки для студентів українського відділення філологічного факультету / укл.: Г.І.Вовченко, А.М.Галас, О.Д.Пискач, Т.М.Розумик, І.В.Сабадош. Ужгород, 2012. 31 с.
38. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). Київ: Наукова думка, 2000. 370 с.
39. Марчило Л.М. Історія форм майбутнього часу дієслова в українській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 1999. 19 с.
40. Мелашенко Ю.Б. Предикативні форми на *-но*, *-то* у лінгвістичній термінології. *Українська термінологія і сучасність*: зб. наук. праць. Київ: КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 261–264.
41. Микитюк О.Р. Формування української граматичної термінології. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*: зб. наук. пр. за ред. проф. А.М. Поповського. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського нац. ун-ту, 2011. Вип. 10. С.176–183.
42. Наконечна Л.Б. Семантико-функціональна транспозиція часових форм дієслова в поліпредикативних структурах сучасної української мови: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Івано-Франківськ, 2008. 20 с.

43. Ніколашина Т. Порівняльно-уподібнювальні прислівники синтаксичного ступеня адвербіалізації у сучасній українській літературній мові. *Наукові записки*. Вип. 31. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. С. 118–120.
44. Ожоган В. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови. Київ: НАН України Інститут української мови. *Мовознавство*. 1997. 231 с.
45. Олійник О.Б., Шинкарук В.Д., Гребницький Г.М. Граматика української мови: навч. посіб. для студ. вузів. Київ: Кондор, 2007. 543 с.
46. Онатій А.В., Ткачук Т.П. Українська мова: підручник для 6 кл. закладів загальн. середн. освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2023. 288 с.
47. Педченко С.О. Модальні частки в сучасному лінгвістичному витлумаченні. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Київ: НПУ, 2008. Вип. 4. С. 37–40.
48. Піддубська І. Реалізація периферійного значення форм умовного способу. *Лінгвістичні студії*: зб. наук. праць. Донецьк: ДонНУ, 2001. Вип. 7. С. 51–56.
49. Піддубська І.В. Модальна і темпоральна транспозиція дієслівних форм: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Донецьк, 2001. 19 с.
50. Плющ М. Я. Граматика української мови: морфеміка, словотвір, морфологія: підручник для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доповн. Київ: Слово, 2010. 328 с.
51. Розумик Т., Венжинович Н. Морфологія сучасної української літературної мови: методичні розробки практичних занять для студентів українського відділення філологічного факультету. Ужгород: Патент, 2002. 75 с.
52. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
53. Симонова К. Граматичні категорії дієслова: основні підходи до вивчення. *Українська мова*. 2012. № 2. С. 34–44.
54. Соколова С.В. Транспозиційний потенціал прислівників у сучасній українській мові: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. Київ, 2009. 20 с.
55. Соколова С.О. Час та його відображення в граматичних категоріях дієслова. *Мовознавство*. 1995. № 4–5. С. 11–17.
56. Стадній А.С. Нові конотативні значення дієслів у сучасній українській літературній мові (на матеріалі засобів масової інформації). Вінниця: ВНТУ, 2014. 132 с.
57. Сучасна українська літературна мова / за ред. М.Я. Плющ. 2-е вид. Київ: Вища школа, 2000. 429 с.; 3-є вид., стереотип. 2001. 429 с.; 4-е вид., стереотип. 2003. 430 с.
58. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / за ред. акад. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1969. 584 с.
59. Сучасна українська літературна мова: підручник / А.П. Грищенко, Л.І. Мацько,

- М.Я. Плющ та ін.; за ред. А.П. Грищенка. 3-тє вид., доп. Київ: Вища школа, 2002. 439 с.
60. Сучасна українська мова: підручник / за ред. О.Д. Пономарева. 3-тє вид., перероб. Київ: Либідь, 2005. 399 с.
61. Тараненко О.О. Сучасні тенденції доперегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах граматичних категорій іменника). *Мовознавство*. 2005. № 3–4. С. 85–103.
62. Тараненко О.О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах іменних граматичних категорій). *Мовознавство*. 2006. № 1. С. 41–64.
63. Українська мова: енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с.
64. Функціонально-комунікативна і текстова парадигма українських прийменників та їхніх еквівалентів / А.П. Загнітко, К.М. Виноградова, І.Г. Данилюк, Н.Г. Загнітко та ін. Донецьк: Вид-во «Вебер» (Донецька філія), 2009. 209 с.
65. Фурса В. Новітні тенденції родового розмежування іншомовних невідмінюваних іменників. *Дивослово*. 2014. № 9. С. 41–43.
66. Христіанінова Р.О. Рід як класифікуюча категорія іменника. *Актуальні проблеми слов'янської філології: Міжвуз. зб. наук. статей «Лінгвістика і літературознавство»*. Вип. VIII. Київ: Знання України, 2003. С. 128–135.
67. Чадюк М. Типи дієслів-маркерів пресупозицій. *Лінгвістичні студії*. 2021. Вип. 41. С. 113–122.
68. Чолкан В. До питання про морфологічний статус частки. *Південний архів. Філологічні науки: збірник наукових праць*. Херсон: Айлант, 2002. Вип. 14. С. 194–196.
69. Чолкан В. Частки як засіб модально-експресивного ускладнення присудка. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці, 1996. Вип. 9. С. 115–120.
70. Шкуратяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2007. 823 с.
71. Ющук І.П. Українська мова. Київ: Либідь, 2005. 640 с.
72. Ярошевич І. Дієприкметник і дієприслівник в українській мові: поняттєво-термінологічний аспект. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2010. № 676. С. 86–89.
73. Ярошевич І. Становлення й кодифікація української морфологічної термінології. *Українська мова*. 2010. № 3. С. 44–54.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Вебсайт ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Електронні версії підручників. URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>.
2. Вебсайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.

3. Електронний граматичний словник української літературної мови (словозміна). URL: <http://www.mova.info/grmasl.aspx>.
4. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/>.
5. Сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/login/index.php>.
6. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
7. Словник української мови: В 11-ти томах. URL: <https://sum.in.ua/s>.
8. Словник української мови: У 20-ти томах. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=24&page=0>.
9. Словники України on-line: український лінгвістичний портал. URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.
10. Словозміна. URL: <https://goroh.pp.ua/>.
11. Український проєкт «Якість освіти». URL: <http://yakistosviti.com.ua/uk/Golovna>.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перший семестр

Модуль 1. Основні поняття морфології. Іменник

Тема 1. Граматика як наука, її розділи – морфеміка і словотвір, морфологія, синтаксис. Різновиди граматики (описова, історична, зіставна, порівняльна). Академічні, наукові граматики. **Морфологія.** Основні поняття і предмет морфології. Зв'язок морфології з іншими лінгвістичними дисциплінами. Слово як лексема і як граматична одиниця. Слово, лексема, словоформа і форма слова. Граматична форма слова. Форма аналітична й синтетична. Омонімія й синонімія форм. Дефініція флексії. Поняття морфологічної парадигми. Повна, неповна, часткова, надлишкова парадигми. Макро- і мікропарадигми у класах слів. Граматичне значення слова. Поняття грамеми як найменшої одиниці граматичного рівня та елементарної одиниці. Поняття граматичної категорії, граматична опозиція. Види граматичних категорій. Способи й засоби вираження граматичного значення.

Тема 2. Система частин мови в сучасній українській мові. Критерії визначення частин мови та історія їх становлення в українському мовознавстві. «Традиційна» класифікація слів за частинами мови як результат застосування кількох характеристик. Самостійні і службові частини мови. Кваліфікація службових слів як слів-морфем у новітніх працях з морфології. Іменник і дієслово як центральні (основні) частини мови. Взаємозв'язок іменникової та дієслівної семантики.

Тема 3. Іменник. Визначення іменника як частини мови. Взаємна обумовленість лексичного значення та граматичних ознак іменника. Лексико-

граматичні категорії іменника. Іменники – власні і загальні назви. Іменники – конкретні і абстрактні назви, особливості семантики і відмінювання. Іменники – збірні та речовинні назви, особливості семантики та відмінювання.

Грамаіичні категорії іменника. Категорія роду іменника, її реальна та формальна семантика, засоби вираження. Історичні зміни у формуванні категорії роду іменників. Специфіка вираження роду в назвах істот і неістот. Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних іменників та абревіатур. Стилiстичні функції грамаіичної категорії роду.

Категорія числа іменника, її обумовленість зовнішньою семантикою, засоби вираження. Логічне й грамаіичне в осмисленні категорії числа. Розуміння форм множини як самостійних слів і як форм слів. Історичні зміни у формуванні категорії числа іменників. Залишки двоїни в сучасній українській літературній мові. Іменники *pluralia tantum* та особливості їх відмінювання. Іменники *singularia tantum*. Стилiстичні функції грамаіичної категорії числа.

Категорія відмінка іменника, грамаіичний зміст та засоби вираження. Система відмінків сучасної української мови. Вираження суб'єктних, об'єктних та обставинних відношень як зміст категорії відмінка. Основні значення відмінкових словоформ. Кличний відмінок як специфічна форма української літературної мови.

Словозміна іменників. Типи відмін іменників. Основні чинники становлення сучасних відмін іменників. Особливості відмінювання іменників I відміни. Особливості відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників III та IV відмін. Іменники, що перебувають за межами чотирьох відмін. Особливості відмінювання українських та неукраїнських власних назв. Відмінювані й невідмінювані абревіатури.

Модуль 2. Прикметник. Числівник. Займенник

Тема 4. Прикметник як частина мови. Визначення, грамаіичні ознаки прикметника. Лексико-грамаіичні ознаки прикметників. Розряди прикметників та принципи їх розмежування. Семантико-морфологічні особливості якісних прикметників. Співвідносна та неспіввідносна міра вияву ознаки якісних прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників (з історичними коментарями). Лексико-семантичні категорії відносних прикметників. Присвійні прикметники, їхні ознаки. Проміжні розряди прикметників. Своєрідність категорій роду, числа, відмінка у прикметників. Короткі і повні, стягнені й нестягнені форми прикметників (з історичними коментарями). Відмінювання прикметників. Субстантивація прикметників.

Тема 5. Числівник. Частиномовна природа числівника. Семантичні розряди числівників. Грамаіичні ознаки числівника. Власне-кількісні числівники. Збірні числівники. Дробові числівники. Числівники пів, півтора, півтори, півторапта. Неозначено-кількісні числівники. Питання про т.зв. порядкові числівники. Структурно-морфологічні розряди числівників. Морфологічні категорії числівників. Нівеляція категорії роду як характерна риса числівників. Особливості категорії числа у числівниках. Особливості

категорії відмінка у числівниках. Характер сполучуваності числівників з іменниками. Відмінювання числівників. Наголошування числівників при словозміні. Синтаксичні функції числівників. Класифікація числівників за морфологічною будовою (з історичними коментарями). Відмінювання числівників різних типів.

Тема 6. Займенник як частина мови. Місце займенника у системі частин мови (історія питання). Поділ займенників на розряди за значенням. Особливості займенникових парадигм (з історичними коментарями). Явище прономіналізації в сучасній українській мові.

Другий семестр

Модуль 1. Дієслово.

Тема 1. Дієслово як частина мови. Обсяг дієслівної лексеми. Предикативні й непередикативні форми дієслова. Інфінітив. Основа теперішнього часу й основа інфінітива. Класи дієслів.

Тема 2. Категорія виду дієслова. Зв'язок категорії виду і часу. Система видових опозицій. Основні значення форм доконаного і недоконаного виду. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова. Засоби вираження видових протиставлень. Перехідні й неперехідні дієслова. Зворотні дієслова.

Тема 3. Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності. Активний, пасивний, зворотно-середній стан.

Тема 4. Категорія часу. Система дієслівних часів. Абсолютне й відносне значення часових форм. Творення форм теперішнього, минулого, давноминулого і майбутнього часів.

Тема 5. Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм. Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій. Категорія особи дієслів.

Тема 6. Дієвідмінювання дієслів. Установлення дієвідміни за основою теперішнього часу й інфінітива.

Тема 7. Дієприкметник як форма змішаного дієслівно-іменного утворення. Лексико-граматичні ознаки дієприкметникових форм. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Час, вид дієприкметників. Безособові форми на *-но*, *-то*. Помилки, пов'язані з уживанням дієприкметників.

Тема 8. Дієприслівник як проміжний розряд між дієсловом і прислівником. Творення дієприслівників. Уникнення помилок, пов'язаних з уживанням дієприслівників. Морфологічний аналіз дієслова, дієприкметника та дієприслівника.

Модуль 2. Прислівник. Прийменник. Частки. Вигук.

Тема 9. Визначення прислівника, його граматична своєрідність.

Групи прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників. Емоційно забарвлені прислівники. Способи творення прислівників, співвідносність з іншими частинами мови. Явище адвербіалізації. Морфологічний аналіз.

Тема 10. Прийменники, їх семантика й уживання. Розряди прийменників за значенням і структурою. Типи похідних прийменників. Морфологічний аналіз.

Тема 11. Сполучники, їх семантика, вживання. Сурядні, підрядні сполучники. Розряди сурядних і підрядних сполучників за значенням. Розряди сполучників за будовою (прості, складні, складені). Сполучники і сполучні слова. Морфологічний аналіз.

Тема 12. Частки. Розряди часток за значенням. Функції часток. Словотворчі і формотворчі частки. Вигуки як особливий лексико-граматичний розряд слів. Семантичні групи вигуків. Розряди вигуків за їх складом і утворенням. Морфологічний аналіз.

Тема 13. Звуконаслідувальні слова, їх функції і вживання. Відмінність звуконаслідувальних слів від вигуків.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Перший семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	(денна/заочна)
1	Поділ слів на частини мови за А.Загнітком, І.Вихованцем, В.Горпиничем та іншими вченими-граматистами.	4/10
2	Слова самостійні і службові, повнозначні і неповнозначні. Сучасні теорії у мовознавстві. Кількість лексико-граматичних класів у шкільній лінгводидактиці (аналіз шкільних програм, підручників для 6-7 класів).	4/10
3	Грамматичний рід аббревіатур.	4/4
4	Рід іменників іншомовного походження та деяких власних назв.	4/4
5	Правопис власних назв.	4/6
6	Хитання в роді.	2/4
7	Залишки форм двоїни в сучасній українській мові та народних говорах.	2/4
8	Основні значення відмінків.	4/8
9	Особливості відмінювання українських і неукраїнських власних назв (прізвищ, топонімів).	4/6
10	Відмінювані і невідмінювані аббревіатури.	3/4
	Разом за модуль 1	35/60
	Модуль 2	
11	Перехідні семантичні розряди прикметників.	4/4

12	Творення ступенів співвідносної міри вияву ознаки.	2/4
13	Творення ступенів безвідносної міри вияву ознаки.	2/4
14	Відмінювання субстантивованих прикметників.	4/4
15	Правопис складних прикметників.	4/4
16	Неоднорідність морфологічної структури числівників.	4/6
17	Граматичні та стилістичні особливості поєднання числівників з іменниками.	4/6
18	Творення числівників.	4/7
19	Розрізнення займенників та інших омонімічних з ними частин мови.	4/6
20	Історичні пояснення про утворення окремих форм займенників.	4/6
	Разом за модуль 2	36/51
	Разом за курс	71/113

Другий семестр

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1	(денна/заочна)
1	Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності. Активний, пасивний, зворотно-середній стан.	6/10
2	Категорія часу. Система дієслівних часів. Абсолютне й відносне значення часових форм. Творення форм теперішнього, минулого, давноминулого і майбутнього часів.	6 /10
3	Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм.	6/10
4	Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій.	5/10
5	Категорія особи дієслів. Дієвідмінювання дієслів.	6/10
6	Дієслова, що не належать до жодної дієвдміни.	5/10
7	Правопис дієслів.	6/10
8	Особливості наголошування дієслів.	5/10
	Разом за модуль 1	45/80
	Модуль 2	
11	Емоційно забарвлені прислівники. Способи творення прислівників, співвідносність з іншими частинами мови. Явище адвербіалізації.	8/13
12	Типи похідних прийменників.	8/12

13	Розряди сполучників за будовою (прості, складні, складені). Сполучники і сполучні слова.	8/12
14	Правопис сполучників.	8/12
15	Семантичні групи вигуків. Функції вигуків у реченні.	8/12
	Разом за модуль 2	40/61
	Разом за курс	85/141

Крім того, самостійна робота містить ще й такі елементи: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед іспитом; опрацювання та підготовку огляду статей, опублікованих у фахових та інших виданнях; розроблення схем, таблиць, діаграм, мультимедійних презентацій тощо.

СХЕМИ ТА ПРИКЛАДИ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ

Іменник

1. Словоформа в тексті.
2. Назва частини мови, частиномовне (категоріальне значення).
3. Початкова форма; питання до початкової форми і до словоформи в тексті.
4. Назва власна чи загальна, значення.
5. Назва істоти чи неістоти, значення, показник.
6. Конкретний чи абстрактний іменник, значення, показник; збірний (показник), речовинний (показник), одиничний (показник).
7. Рід, показник.
8. Число, показник.
9. Відмінок, значення, показник.
10. Відміна і група, показник.
11. Характер парадигми (повна, неповна).
12. Синтаксичні ознаки: зв'язок з іншими словами, роль у реченні.

Зразок аналізу:

Утоптала стежечку через яр... (Т.Шевченко).

1. *Стежечку*; 2. Іменник, значення предметності; 3. Початкова форма *стежечка*, питання до початкової форми і словоформи що?; 4. Назва загальна, позначає предмет із ряду однорідних; 5. Назва неістоти, відповідає на питання *що?*, показник відсутній, бо словоформа вжита в однині; 6. Назва конкретного предмета, поєднується з кількісними числівниками; 7. Жіночий рід, показник –

флексія *-а* в називному відмінку однини; категорія роду формальна; 8. Однина, показник – флексія *-у*, значення числа – ‘один предмет’; 9. Знахідний відмінок, показник – флексія *-у*, значення прямого об’єкта; 10. І-а відміна, тверда група, показник – закінчення *-а* в називному відмінку однини та значення жіночого роду; 11. Парадигма повна, складається із 14 словоформ; 12. *Стежечку* – керована дієсловом, виконує функцію прямого додатка.

Прикметник

1. Словоформа прикметника в тексті – проста чи аналітична.
2. Частина мови (назва) та її узагальнююче й контекстне лексичне значення.
3. Початкова форма (називний відмінок однини чоловічого роду). Питання до початкової форми. Питання до словоформи.
4. Значеннево-граматичний розряд (якісний, відносний чи присвійний прикметник).
5. Ступінь порівняння (звичайна форма, вищий, найвищий ступінь), засоби вираження.
6. Форма за флексією (повна – стягнена чи нестягнена, коротка), засоби вираження.
7. Рід, засоби вираження.
8. Число, засоби вираження.
9. Відмінок, засоби вираження.
10. Тип відмінювання: тверда чи м’яка група, засоби вираження.
11. Синтаксична характеристика: слово, від якого залежить; тип зв’язку; синтаксична роль.

Зразок аналізу:

Заступила чорна хмара та *білу* хмару (*Т. Шевченко*).

1. *Білу* – форма проста; 2. Частина мови – прикметник, передає ознаку, характеризує предмет за кольором; 3. Поч. ф. – *білий*, питання який? Питання до словоформи – *яку?*; 4. Якісний прикметник. Передає ознаку, що може мати більший чи менший вияв (проявлятися більшою чи меншою мірою) в предметах; 5. Звичайна форма. Показує ознаку поза порівнянням, може входити у ряд: *білу* – *білішу* – *найбілішу*; 6. Форма за флексією – повна нестягнена, засіб вираження – закінчення *-ую*; 7. Рід – жіночий; 8. Число – однина; 9. Відмінок – знахідний. Рід, число, відмінок мають синтаксичний характер граматичного значення, узгоджені з іменниковою словоформою *хмару*. Засіб вираження – флексія *-ую*; 10. Тип відмінювання: тверда група, засіб вираження – основа *біл-* з кінцевим твердим приголосним звуком і закінченням *-ую*; 11. Синтаксична характеристика: *білу* залежить від іменникової словоформи *хмару*, узгоджується з нею. У реченні виступає узгодженим означенням.

Числівник

1. Словоформа в тексті.
2. Частина мови і її узагальнене лексичне значення.
3. Початкова форма і питання до неї. Питання до словоформи.

4. Розряд і група за значенням, показник значення.
5. Група за будовою.
6. Тип відмінювання і його характеристика. Рід, число (якщо наявні).
7. Відмінок і засіб його вираження.
8. Правильний наголос у початковій формі і словоформі.
9. Зв'язок з іншими словами в реченні.
10. Синтаксична функція (поставте питання).

Зразок аналізу:

Ти щаслива і вродлива, будеш жити *сімдесят* років, будеш мати двадцятьох дітей кучерявих (І.С. Нечуй-Левицький).

1. *Сімдесят* (років); 2. Числівник, лексичне значення – кількісність (квантитативність); 3. Початкова форма *сімдесят* (скільки?). Питання до словоформи – *скільки?*; 4. Кількісний числівник (власне кількісний), позначає кількість предметів; 5. За будовою складний; 6. Відмінюється за зразком числівників *п'ять – двадцять, тридцять – вісімдесят*; 7. Категорії роду і числа відсутні; 8. Знахідний відмінок, засіб вираження – нульове закінчення; 9. *Сімдесят* (наголос однаковий у називному і знахідному відмінках); 10. Пов'язаний зв'язком керування із словоформою *років*; 11. У реченні виступає обставиною часу разом з іменником років (питання *як довго?*).

Займенник

1. Словоформа в тексті.
2. Частина мови і її узагальнене лексичне значення.
3. Початкова форма, питання до неї; питання до словоформи в тексті.
4. Лексико-граматичний розряд (особовий, зворотний, присвійний, вказівний, означальний, питальний, відносний, заперечний, неозначений).
5. Розряд за співвідносністю з іншими частинами мови (іменниковий, прикметниковий, числівниковий), засіб вираження.
6. Рід, число, відмінок, засоби їх вираження.
7. Характеристика парадигми: повна чи неповна.
8. Синтаксична характеристика: зв'язок з іншими словами в тексті та синтаксична функція.
9. Вкажіть на явище переходу в інші частини мови (якщо є).

Зразок аналізу:

В *цьому* саду я виросла, і він мене впізнав, хоч довго придивлявся (Л. Костенко).

1. (В) *цьому* – займенник, значення вказівності; 3. Початкова форма – *цей* (питання *який?*), питання до словоформи – *в якому?*; 4. Розряд за значенням – вказівний займенник; 5. Розряд за співвідносністю з іншими частинами мови: прикметниковий; 6. Рід чоловічий, число однина, відмінок місцевий. Виражені через синтаксичне узгодження з родом, числом, відмінком іменника

(словоформа *в саду*). Засіб вираження – закінчення *-ому*; 7. Займенник *цей* має повну парадигму; 8. Пов'язаний із іменниковою словоформою *в саду* зв'язком узгодження, виступає в реченні узгодженим означенням.

Дієслово

1. Словоформа в тексті. Частина мови, її узагальнююче лексичне значення.
2. Початкова форма і питання до неї; питання до словоформи в тексті.
3. Дієвідмінювана чи недієвідмінювана форма.
4. Вид: значення виду, встановіть видову пару (якщо можна), засіб вираження видової пари.
5. Перехідність/неперехідність, засіб вираження.
6. Стан (активний, пасивний, зворотно-середній), значення, засіб вираження.
7. Спосіб (дійсний, умовний, наказовий), значення, спосіб вираження.
8. Час (теперішній, минулий, давноминулий, майбутній), значення, спосіб вираження.
9. Особа: значення, засіб вираження.
10. Число: значення, засіб вираження.
11. Рід: значення, засіб вираження.
12. Характер парадигми дієслова (повна, неповна).
13. Основа інфінітива й основа теперішнього часу; клас і показник класу.
14. Дієвідміна, показник дієвідміни.
15. Синтаксична характеристика: зв'язок з іншими словами у реченні та синтаксична функція.

Зразок аналізу:

Серед долини *зеленіють* розкішні густі та високі верби, там ніби потонуло в вербах село Вербівка (*І.С. Нечуй-Левицький*).

1. *Зеленіють* – дієслово, значення процесуальної; 2. Початкова форма *зеленіти* – питання *що робити?* Питання до словоформи – *що роблять?*; 3. Дієвідмінювана форма; 4. Недоконаний вид: позначає дію не завершену, вид парний: *зеленіти* – *зазеленіти*, засіб творення видової пари – префіксація; 5. Неперехідне дієслово, позначає дію, що не спрямована на прямий додаток, неможливо поставити питання від словоформи, спрямоване на зв'язок із родовим чи знахідним відмінком без прийменника; 6. Стану немає, оскільки в неперехідних дієсловах стан не визначаємо; 7. Спосіб дійсний, передає дію, яка реально відбувається, засіб вираження – особове закінчення *-уть*; 8. Час теперішній живописний, засіб вираження – особове закінчення *-уть*; 9. 3-я особа: значення процесу, що відбувається з предметами (вербами), засіб – закінчення *-уть*; 10. Число множина; означає, що дію виконують предмети у своїй множинності, засіб – закінчення *-уть* та синтаксична поєднаність із іменником у формі множини (*верби зеленіють*); 11. Рід – форма *зеленіють* роду не має, оскільки входить в особову парадигму; 12. Дієслово *зеленіти* у теперішньому часі в прямому значенні має парадигму, яка не допускає форми першої і другої особи. Парадигма неповна, дефектна; 13. Основа інфінітива – *зелені-*, основа

теперішнього часу – *зелений-*, клас IV, показник класу *-і/-ій-*; 14. Дієвідміна I, показник її *-і/-ій-*; *-уть* та інші особові закінчення й характер основи; 15. Поєднується зі словом *верби* зв'язком кореляції, синтаксична функція – простий присудок.

Дієприкметник

1. Словоформа, її назва в системі форм дієслова. Значення.
2. Початкова форма дієслова, питання до неї; початкова форма дієприкметника, питання до неї; питання до словоформи в тексті.
3. Дієслово, від якого утворений дієприкметник. Основа цього дієслова. Суфікс, який додається до основи для утворення дієприкметника.
4. Вид, засіб вираження.
5. Перехідність / неперехідність, засіб вираження.
6. Стан (активний, пасивний).
7. Час (теперішній, минулий).
8. Форма (повна – стягнена, нестягнена).
9. Рід, засіб вираження.
10. Число, засіб вираження.
11. Відмінок, засіб вираження.
12. Синтаксична характеристика: зв'язок з іншими словами в тексті та синтаксична функція.

Зразок аналізу:

Сосновий ліс перебирає струни.

Рокоче тиша на глухих басах.

Бринять берези. І блукають луни,

Людьми *забуті* звечора в лісах (Л. Костенко).

1. *Забуті* – дієприкметник, неособова (вербоїд) форма дієслова, виражає ознаку предмета (*луни*) за дією; 2. *Забути* (що зробити?); *забутий* (який?); питання до словоформи (*забуті*) які?; 3. *Забути*, *забу* + *т* + *ий* (*-а*, *-е*, *-і*); 4. Вид доконаний, утворений від основи дієслова зі значенням доконаного виду (*забути*: що зробити?); 5. Словоформа *забуті* неперехідна, хоча утворена від перехідного дієслова (*забути* що?), не може мати при собі прямого додатка; 6. Стан пасивний, засіб вираження суфікс *-т-*. 7. Час минулий, засіб вираження – суфікс *-т-*; 8. Форма повна стягнена, засіб вираження – закінчення *-і* (при можливому *-ій*); 9. Рід відсутній (у множині рід не визначаємо); 10. Число множина, засіб вираження – закінчення *-і*. 11. Відмінок називний, засіб вираження – закінчення *-і*; 12. Утворює дієприкметниковий зворот, виступає в ролі узгодженого означення до іменника *луни*, керує іменником *людьми* (*забуті* (ким?) *людьми*).

Дієприслівник

1. Дієприслівник у тексті, його назва в системі форм дієслова, значення.

2. Початкова форма дієслова, від якого утворений дієприслівник, питання до неї. Основа дієслова і твірний суфікс.
3. Вид дієприслівника, показник вираження, питання.
4. Зворотна чи незворотна форма. Засіб вираження.
5. Перехідність / неперехідність, засіб вираження.
6. Час (теперішній, минулий), значення, засіб вираження.
7. Синтаксична характеристика: зв'язок з іншими словами, синтаксична роль у реченні.

Зразок аналізу:

Я на гору круту крем'яную
 Буду камінь важкий підіймать
 І, *несучи* вагу ту страшную,
 Буду пісню веселу співать (Леся Українка).

1. *Несучи* – дієприслівник, незмінна форма дієслова, означає додаткову до основної (*буду співать*) дію; 2. Утворений від дієслова *нести* (що робити?). Базою творення виступає основа теперішнього часу: *нес-уть* + суфікс *-учи-*; 3. Вид недоконаний, утворений від дієслова недоконаного (*нести, несуть* – що робити? що роблять?), відповідає на питання *що роблячи?*; 4. Незворотна форма, оскільки вживається у прямому значенні без *-ся (-сь)*; 5. Перехідний, має при собі додаток у формі знахідного відмінка без прийменника (*несучи* – що? – *вагу*); 6. Час теперішній, має відносний характер, у поєднанні з дієслівною формою *буду співать* набуває значення майбутнього ('буду співать пісню, коли нестиму вагу'). Передає додаткову дію, що відбувається одночасно з основною. Засіб вираження часу – суфікс *-учи*; 7. Разом із залежними словами *несучи* утворює дієприслівниковий зворот, виконує роль обставини часу, зі словом *вагу* вступає у зв'язок керування, із *буду співать* – у зв'язок прилягання.

Прислівник

1. Прислівникова лексема (словоформа) в тексті, назва частини мови, її узагальнене лексичне значення, питання у тексті. Початкова форма (для означальних прислівників, якщо вони мають ступені порівняння).
2. Ступінь порівняння (якщо є), значення його, засіб вираження.
3. Розряд і група за значенням.
4. Форма суб'єктивної оцінки (якщо є), засіб вираження.
5. Розряд за співвідносністю зі словами інших частин мови (відзайменниковий, відприкметниковий, відіменниковий, відчислівниковий та ін.).
6. Синтаксична характеристика: зв'язок з іншими словами, роль у реченні.

Зразок аналізу:

Весняний вітер *стиха* віяв над виноградниками й охолоджував загірих працюю робітників (М. Коцюбинський).

1. *Стиха* – прислівник, позначає ознаковість процесуальної ознаки (*віяв як? – стиха*); 2. Прислівник не утворює ступенів порівняння; 3. Означальний (атрибутивний) прислівник способу дії; 4. Форми суб'єктивної ознаки не має; 5. Відприкметниковий прислівник (*с + тиха* – співвідносний із формою родового відмінка); 6. Поєднується з дієсловом *віяв* зв'язком прилягання. Виконує в реченні функцію обставини способу дії (питання *як?*).

Прийменник

1. Слово у словосполученні і назва частини мови.
2. Категорійне значення прийменника.
3. Морфологічні ознаки (з формою якого відмінка вживається; чи вживається з іншими відмінковими формами?).
4. Семантичний тип: у поєднанні з формою відмінка передає значення: об'єктне, атрибутивне, просторове, темпоральне, причинове, мети, умови, допустовості, способу дії, міри і ступеня вияву дії.
5. Група за будовою (простий, складний, складений прийменник).
6. Група за походженням (первинний чи вторинний прийменник).
7. З якою частиною мови співвідносний (якщо вторинний).
8. Синтаксична роль у поєднанні з відмінковою формою.

Зразок аналізу:

Над містом, *над* заводом, *над* усім Донбасом пролунали гудки (Ю. Смолич).

1. *Над* – прийменник, входить у словосполучення *над містом пролунали*;
2. Виражає релятивність (відношення між дієсловом *пролунали* та іменником *містом*); 3. Поєднується у тексті з формою орудного відмінка іменника. Можливе вживання із формою знахідного відмінка; 4. Виражає просторові відношення; 5. Простий за будовою; 6. За походженням – первинний; 7.-; 8. У поєднанні з відмінковою формою *над містом* виступає у функції обставини місця.

Сполучник

1. Слово в тексті, назва частини мови.
2. Категорійне значення сполучника.
3. Характеристика сполучника за семантико-синтаксичними ознаками: сурядний – єднальний, зіставно-протиставний, розділовий, градаційний, приєднувальний, пояснювально-уточнювальний; підрядний – з'ясувально-об'єктний, означальний, мети, допустовий, порівняльний).
4. Група за способом уживання (одиничний, повторюваний, парний).
5. Група за будовою: простий (непохідний, похідний), складений.
6. Група за походженням: первинний чи похідний.
7. Якщо сполучне слово, вкажіть, з якою частиною мови співвідноситься (прислівник, займенник) і яким членом речення виступає. Назвіть граматичні ознаки співвідносної частини мови за відповідною схемою.

Зразок аналізу:

Дід робив людям *чи* воза, *чи* сани, *чи* колеса, *чи* січкарю (М. Стельмах).

1. *Чи* – сполучник; 2. Вживається для утворення сурядних словосполучень і для поєднання сурядних та підрядних речень (кон'юнкціональність); семантико-синтаксичними ознаками – сурядний, розділовий; 4. За способом уживання – повторюваний; 5. За будовою – простий непохідний сполучник; 6. За походженням – первинний; 7. –.

Частка

1. Слово в тексті, назва частини мови.
2. Категорійне значення частки.
3. Група за функцією і значенням: фразова (питальна, оклично-підсилювальна, модальна, стверджувальна, заперечна, означальна, спонукальна, кількісна, видільна, приєднувальна), словотворча, формотворча частка.
4. Група за будовою (проста чи складена).
5. Група за походженням (первинна чи похідна – відсполучникова, відзайменникова, віддієслівна, відприслівникова).

Зразок аналізу:

Людей такого рідкісного дару *хоч* трохи, люди, треба берегти (Л. Костенко).

1. *Хоч* – частка; 2. Категорійне значення – модальність; 3. Група за функцією і значенням – фразова видільна частка; 4. Група за будовою – частка проста; 5. Група за походженням – віддієслівна.

Вигук

1. Слово в тексті, назва частини мови.
2. Категорійне значення вигука.
3. Семантичний розряд (емоційний, спонукальний, апелятивний, етикетний).
4. Група за походженням: первинний чи похідний вигук (з якою частиною мови співвідносний).
5. Синтаксична роль у реченні.

Зразок аналізу:

– *О*, ви говорите не так, як інші дорослі! – вигукнула дівчина (В. Шевчук).

1. *О* – вигук; 2. Категорійне значення – інтер'єктивність; 3. Семантичний розряд – емоційний вигук; 4. За походженням – первинний вигук; 5. Членом речення не виступає.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Вступ

- 1. У котрому рядку є аналітично-синтетична граматична форма?**
 1. Хай вічно звучить музика народного слова (*І. Вихованець*).
 2. Я чим довше живу, тим глибше переконуюся, що життя пливе повз... (*Р. Федорів*).
 3. Будуть тебе кликати у сади зелені хлопців чорночубих диво-наречені (*В. Симоненко*).
 4. Я люблю у Софіївці думати, із минулого знявши вуаль (*В. Симоненко*).

- 2. Скільки «частин словесного викладу» виділяв Аристотель?**
 1. П'ять.
 2. Шість.
 3. Сім.
 4. Вісім.

- 3. Давньоіндійські граматисти (Яска, Паніні) у V ст. до н.е. виділяли**
 1. 4 класи слів.
 2. 3 класи слів.
 3. 8 класів слів.
 4. 10 класів слів.

- 4. Гомогенна класифікація слів на частини мови передбачає**
 1. Один критерій.
 2. Два критерії.
 3. Декілька критеріїв.
 4. Три критерії.

- 5. Гетерогенна класифікація передбачає**
 1. Один критерій.
 2. Два критерії.
 3. Три критерії.
 4. Декілька критеріїв.

- 6. Які є принципи традиційної класифікації частин мови?**
 1. Семантичний, морфологічний, лексико-семантичний, словотвірний.
 2. Семантичний, морфологічний, фонетичний.
 3. Семантичний, синтаксичний, морфологічний.
 4. Фонетичний, лексичний, морфологічний, синтаксичний.

- 7. За співвіднесеністю з поняттями слова поділяють на**
 1. Відмінювані / невідмінювані.
 2. Граматично незалежні / граматично залежні.

3. Повнозначні / службові.
4. Співвідносні з поняттями / не співвідносні з поняттями.

8. За морфологічною ознакою виділяються дві основні групи слів, це.....

1. Відмінювані / невідмінювані.
2. Змінні / незмінні.
3. Граматично незалежні / граматично залежні.
4. Співвідносні з поняттями / не співвідносні з поняттями.

9. За синтаксичною ознакою виділяються дві основні групи слів, це....

1. Відмінювані / невідмінювані.
2. Змінні / незмінні.
3. Граматично незалежні / граматично залежні.
4. Співвідносні з поняттями / не співвідносні з поняттями.

10. Повнозначні частини мови – це

1. Іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник.
2. Іменник, прикметник, дієслово.
3. Іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово.
4. Сполучник, прийменник, частка, вигук.

11. Неповнозначні частини мови – це

1. Іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник.
2. Іменник, прикметник, дієслово.
3. Іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово.
4. Сполучник, прийменник, частка.

12. За характером функцій частини мови поділяються на

1. Номінативні, вказівні, зв'язкові, виражальні.
2. Номінативні, виражальні, вказівні.
3. Вказівні, зв'язкові, виражальні.
4. Номінативні, вказівні, зв'язкові, навчальні.

13. Перехід слів інших частин мови в іменники – це

1. Адвербіалізація.
2. Нумералізація.
3. Адвербіалізація.
4. Субстантивація.

14. Перехід слів інших частин мови в прикметники – це

1. Адвербіалізація.
2. Ад'єктивіація.
3. Адвербіалізація.
4. Субстантивація.

15. Перехід слів інших частин мови в дієслово – це

1. Вербіалізація.
2. Препозиціоналізація.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

16. Перехід слів інших частин мови в займенник – це

1. Проніміналізація.
2. Нумералізація.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

17. Перехід слів інших частин мови в числівник – це

1. Адвербіалізація.
2. Препозиціоналізація.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

18. Перехід слів інших частин мови в прислівник – це

1. Препозиціоналізація.
2. Нумералізація.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

19. Перехід слів інших частин мови в прийменник – це

1. Препозиціоналізація.
2. Партикуляція.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

20. Перехід слів інших частин мови в сполучник – це

1. Кон'юнкціоналізація.
2. Партикуляція.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

21. Перехід слів інших частин мови в частку – це

1. Кон'юнкціоналізація.
2. Партикуляція.
3. Адвербіалізація.
4. Інтер'єктивація.

22. Перехід слів інших частин мови у вигук – це

1. Препозиціоналізація.
2. Партикуляція.

- 3. Адвербіалізація.
- 4. Інтер'єктивізація.

Іменник

23. У котрому рядку всі іменники є назвами істот?

- А дівчина, вчителька, колесо, жалюзі, група
- Б доповідач, Мавка, покійник, сфінкс, лектор
- В коваль, мрець, отаман, птах, загін
- Г дочка, столяр, селянство, людина, мікроб

24. У котрому рядку всі іменники є абстрактними назвами?

- А стіл, зошит, ручка, радість, юність
- Б краса, щедрість, ідея, припущення, комп'ютер
- В гіпотеза, хитрість, демократія, мораль, одухотворення
- Г вітер, біг, Десна, кілограм, горіння

25. У котрому рядку всі іменники є збірними?

- А птаство, малеча, інтелігенція, товариство, професура
- Б поезія, збірка, синоніміка, група, молодь
- В квасолиння, городина, учнівство, людство, ліс
- Г садовина, апаратура, ансамбль, дітвора, Шевченкіана

26. У котрому рядку всі іменники речовинні?

- А хліб, молоко, радість, мед, відро
- Б цукор, жито, пшениця, малина, шовк
- В срібло, сутінки, анальгін, водень, гречка
- Г просо, дкнь, льон, звіробій, сало

27. У котрому рядку всі іменники належать до першої відміни?

- А дорога, сторона, гривня, тім'я, стаття
- Б дівча, академія, Микола, староста, суддя
- В нарада, посада, джура, задача, притча
- Г ім'я, листоноша, вишня, коліща, роса

28. У котрому рядку всі іменники належать до другої відміни?

- А кущ, тиждень, міст, директор, хлопча
- Б море, прибій, цукор, вокзал, явір
- В камінь, сонце, далеч, небо, ім'я
- Г насип, тюль, плече, сталь, обрій

29. У котрому рядку всі іменники належать до третьої відміни?

- А ступінь, річ, гордість, піч, любов
- Б північ, гуаш, дріль, Сибір, верф
- В подорож, ненависть, застій, молодь, захланність
- Г рівність, жовч, здобич, мить, упряж

30. У котрому рядку всі іменники належать до однієї відміни?

- А любов, бур'ян, доля, зілля, суддя
- Б квас, криза, лекція, дівча, цвіль
- В глина, країна, доброта, арфа, артерія
- Г промінь, аптека, багаж, Ужгород, Байкал

31. Дотримано норм узгодження прикметників з іменниками у рядку

- А рожеве фламінго, жорстоке торнадо
- Б прудке кенгуру, лікувальне боржомі
- В учена ступінь, очікувана подорож
- Г високий насип, мальовниче Баку

32. У котрому рядку всі іменники належать до однієї групи?

- А обличчя, лисиця, Ігор, гонець, змій
- Б поводитир, сузір'я, гребля, піддашшя, трава
- В акварель, мораль, лікарня, оселя, господиня
- Г узбіччя, пейзаж, межа, душа, втеча

33. У котрому рядку всі іменники належать до одного роду?

- А аромат, боєць, верф, горобець, слоненя
- Б білчєня, немовля, листя, тєсля, дівча
- В адреса, тїнь, любов, тюль, толь
- Г пальто, слово, таксі, меню, пюре.

34. До чоловічого роду належать усі іменники рядка

- А Токіо, ступінь, Орїноко (ріка), саямі
- Б кір, розпродаж, дріб, Огайо (штат)
- В ампула, ООН, кенгуру, міль
- Г розкіш, поні, вуаль, кольє

35. До чоловічого роду належать усі іменники рядка

- А Сибір, перекис, аташе, фламінго
- Б путь, тюль, біль, полин
- В саямі, журі, шампунь, НЛО
- Г рояль, жаль, бароко, інтермецо

36. До чоловічого роду належать усі іменники рядка

- А шимпанзе, сирота, Онтаріо (озеро), адрес
- Б Міссісіпі, Тбілісі, літопис, нежить
- В шюре, кафе, гуаш, плач
- Г кюре, Дніпро, зяб, батько

37. До жіночого роду належать усі іменники рядка

- А купіль, соло, міль, Чилі
- Б купіль, лідер, Фудзіяма, інженер

В соло, мадам, цеце, міледі
Г розкіш, зелень, місіс, приязнь

38. До жіночого роду належать усі іменники рядка

А Монако, авеню, ООН, Тбілісі
Б вуаль, мадам, івасі, путь
В Онтаріо, леді, СБУ, салямі
Г Хокайдо (острів), хачапурі, людина, особа

39. До жіночого роду належать усі іменники рядка

А абрикос, манго, АТС, людяність
Б плакса, різь, птаха, змія
В ЧАЕС, Міссурі (штат), Перу, жирафа
Г насип, бандероль, шинель, корогва

40. До середнього роду належать усі іменники рядка

А Онтаріо (озеро), Баку, паливо, таксі
Б Чилі, алое, нетто, збіжжя
В Міссісіпі, брутто, піддашшя, ягня
Г акварель, корито, депо, лібрето

41. До середнього роду належать усі іменники рядка

А дзеркало, івасі, цунамі, Ай-Петрі
Б тире, меню, дитя, трюмо
В авеню, решето, купе, цеце
Г кредо, таксі, Туапсе, поні

42. До середнього роду належать усі іменники рядка

А добро, лібрето, івасі, цеце
Б Капрі, мачо, відро, перо
В авокадо, Полісся, резюме, колосся
Г фламінго, родовище, кенгуру, золото

43. Форми однини та множини мають усі іменники рядка

А Полісся, киянин, кріпак, кріпацтво
Б добро, вчитель, стежка, ліс
В князь, рушниця, село, стілець
Г золото, ніжність, каблучка, млин

44. Форми однини та множини мають усі іменники рядка

А предмет, ненависть, збіжжя, капуста
Б хата, стіл, берег, береза
В космос, папір, дріжджі, лікар
Г струна, камінь, вареник, волосся

45.Форми однини та множини мають усі іменники рядка

- А село, заєць, колосок, народ
- Б Всесвіт, кіно, людина, ринва
- В студентство, дитина, книжка, клас
- Г мідь, радість, завод, факультет

46.У котрому рядку в усіх поданих іменниках у родовому відмінку бракує букви -а або -я ?

- А Тесляр.., знаярд.., знанн.., очерет.., граніт.., дуб....
- Б Замк.., малюнк.., барвінк.., завод.., шинк.., курен....
- В Вівс.., бліндаж.., млин.., числівник.., Святошин.., мор....
- Г Комиш.., дах.., канал... магазин.., палац.., тин.., універмаг....

47.У котрому рядку в усіх поданих іменниках у родовому відмінку бракує букви -у або -ю ?

- А Завод.., метрополітен.., знанн.., гараж.., граніт.., дуб....
- Б Замк.., малюнк.., хор.., завод.., текст.., курен.., ясен....
- В Гвинт.., дизел.., млин.., колектив.., Тернопол.., мор....
- Г Випадк.., сорт.., ідеал.., мороз.., університет....

48.Подвоєння приголосних відбувається у формі орудного відмінка однини всіх слів рядка

- А верф, паралель, подорож, мазь
- Б пам'ять, сіль, велич, лазур
- В вуаль, буденність, суміш, папороть
- Г магістраль, ціль, мігрень, постель

49.У котрому рядку подано всі правильні форми кличного відмінка іменників?

- А Марусе, Настю, Петре, мамо, учителю.
- Б Земле, мріє, сестро, кумо, тещо.
- В Воле, нене, доле, душо, доню.
- Г Орле, діду, матусю, зоре, стороже.

50.У котрому рядку подано всі правильні форми називного відмінка множини іменників?

- А Класи, ліси, обручі, береги, футлярі.
- Б Міста, пера, книги, селяни, бібліотекари.
- В Метри, кілограми, теслярі, воротарі, кобзарі.
- Г Школи, країни, проводирі, професора, майстри.

51.У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка множини іменників?

- А Гусей, мишей, кухонь, полів, морей.
- Б Плечей, чобіт, немовлят, грузинів, болгарів.

В Подорожей, кілограмів, солдатів, степів, друзів.
Г Відкриттів, племен, повістей, тунелей, благань.

52. Помилку в утворенні імені по батькові допущено в рядку

- А Григорівна, Савович
- Б Олексіївна, Миколайович
- В Павлівна, Антонович
- Г Іллічна, Васильович

53. У котрому рядку всі слова є іменниками?

- 1. Трикутник, двійня, горох, двійко, потік, розбіг, ясен, Роздільна (станція).
- 2. Капітал, відмінок, склад, розклад, одинак, одиниця, трое, відмінювання.
- 3. Перемога, значення, тисяча, гнів, базикало, багато, третина, букініст.
- 4. Половина, варта, каліка, шпроти, роса, чверть, сокіл, відвага.

54. У котрому рядку всі іменники є назвами істот?

- 1. Народ, коваль, боєць, муха, товариш, шпроти, курча.
- 2. Буквоїд, покійник, студентка, стратег, краб, професор, соловей.
- 3. Людство, президент, риба, лісовик, фіалка, комар, півень.
- 4. Білоручка, телятко, німфа, сорока, кажан, донжуан, ложка.

55. У котрому рядку всі іменники є збірними?

- 1. Городина, малеча, голота, молодь, начиння, пан, інструментарій.
- 2. Гілля, вербняк, юнь, картоплиння, мурашня, декан, садовина.
- 3. Масло, конюшина, кіннота, вишняк, дітвора, табун, голосіння.
- 4. Студентство, соняшничиння, синоніміка, вороння, козацтво, волосся.

56. У котрому рядку всі іменники мають чоловічий рід?

- 1. Розвій, кефаль, прив'язь, прихвостень, фланель, ситець, лазур.
- 2. Дріб, нероба, степ, тюль, Керч, прорість, тюлень.
- 3. Біль, нежить, воєвода, розпач, Сибір, меланж, минтай.
- 4. Мозоль, приріст, продаж, біль, скатерть, путь, лазур.

57. У котрому рядку всі іменники мають жіночий рід?

- 1. Мозоль, приріст, кахля, пашниця, скатерть, молодість.
- 2. Премія, розкіш, міць, гиря, рілля, голубінь, сутінь.
- 3. Вість, форель, чергова, гілля, юнь, мурашня, постеля.
- 4. Мазь, панна, маля, тесля, комашня, манія, пашниця.

58. У котрому рядку всі іменники можуть мати форми однини і множини?

- 1. Гуска, тінь, вечір, яблуня, серце, село, туман.
- 2. Щастя, мед, ромашка, знання, масло, цвіт, зима.
- 3. Сміх, мозоль, доповідь, хлоп'я, танець, обличчя, відсоток.
- 4. Монолог, ягідка, дарунок, діалог, метр, підпис, листя.

59. У котрому рядку всі іменники вживаються тільки в однині?

1. Школа, вода, ворота, павутиння, малина, біг, ромб.
2. Гордість, розвиток, гіпюр, Олеся, успіх, збіжжя, іній.
3. Любов, ніч, дощ, буря, орел, вояцтво, звук.
4. Темп, жир, здивування, колосся, Київ, бензин, сум.

60. У котрому рядку всі іменники вживаються тільки у множині?

1. Події, канікули, здобутки, шахи, вила, в'язи, радощі.
2. Меблі, переговори, окуляри, дріжджі, Сочі, дрова, гроші.
3. Штори, цимбали, Черкаси, фінанси, ковзани, сани, вінки.
4. Оглядини, явища, люди, Суми, граблі, хитрощі, ясла.

61. У котрому рядку виділений іменник виражає значення суб'єкта?

1. Діти спали на руках у **матерів**... (З. Тулуб).
2. Це був добрячий поверх, будували його **стіни** в давні часи (С. Скляренко).
3. Стало помітно й **смуток** в глибині очей (О. Гончар).
4. Затишно **дітям** в пазусі казок (Л. Костенко).

62. У котрому рядку виділений іменник виражає значення об'єкта?

1. **Грицькові** справді не таланило (Б. Грінченко).
2. Вітерець з **півдня** ледь ворухив занавісками (Ю. Смолич).
3. Ні разу в житті я не плив **океаном** (М. Стельмах).
4. Я вас люблю великою любов'ю, Моя старенька **мамо**, тату мій (Д. Павличко).

63. У котрому рядку виділений іменник виражає значення об'єкта?

1. Це був добрячий поверх, будували його **стіни** в давні часи (С. Скляренко).
2. Стало помітно й **смуток** в глибині очей (О. Гончар).
3. Затишно **дітям** в пазусі казок (Л. Костенко).
4. Моя пісне, на гори зійди і впади, ніби **річка** зі скелі (Д. Павличко).

64. У котрому рядку виділений іменник виражає значення об'єкта?

1. Діти спали на руках у **матерів**... (З. Тулуб).
2. Це був добрячий поверх, будували його **стіни** в давні **часи** (С. Скляренко).
3. Стало помітно й **смуток** в глибині очей (О. Гончар).
4. Затишно **дітям** в пазусі казок (Л. Костенко).

65. У котрому рядку виділений іменник виражає об'єктне значення?

1. Вітерець з **півдня** ледь ворухив занавісками (Ю. Смолич).
2. Ні разу в житті я не плив **океаном** (М. Стельмах).
3. У небі хмари й вітер, а на землі **любов** (В. Сосюра).
4. Я вас люблю великою **любов'ю**, Моя старенька **мамо**, тату мій (Д. Павличко).

- 66. У котрому рядку виділений іменник виражає атрибутивне значення?**
1. Я ненавиджу рабства **кайдани** (П. Грабовський).
 2. Вітерець з **півдня** ледь ворушив занавісками (Ю. Смолич).
 3. Вона спокійно оповідала **події** того вечора (І. Франко).
 4. Ми бачили **Говерлу** крізь туман (М. Рильський).
- 67. У котрому рядку виділений іменник виражає атрибутивне значення?**
1. Ясне **намисто** з кришталю грає і ряхтить усюди (Леся Українка).
 2. Натомлені села вечеряти сіли, під **грушами**, вишнями і небесами (М. Вінграновський).
 3. Яке то **щастя** – свій народ у світлі бачити! (Д. Павличко).
 4. Його сірі з **просинню** очі світилися лагідністю і добротою (Ю. Збанацький).
- 68. У котрому рядку виділений іменник виражає атрибутивне значення?**
1. Тоді вона ступила ще один нестерпно важкий **крок** до нього (Є. Гуцало).
 2. **Дід** Захарко був коваль (О. Довженко).
 3. М'який ліризм становить особливу рису **байок** Глібова (М. Рильський).
 4. На початку зими ходити **Олесеві** до школи можна двома стежками (Гр. Тютюнник).
- 69. У котрому рядку виділений іменник виражає значення атрибута?**
1. **Грицькові** справді не таланило (Б. Грінченко).
 2. Вітерець з **півдня** ледь ворушив занавісками (Ю. Смолич).
 3. Ні разу в житті я не плив **океаном** (М. Стельмах).
 4. У небі хмари й вітер, а **на землі** любов (В. Сосюра).
- 70. У котрому рядку виділений іменник виражає обставинне значення?**
1. **Грицькові** справді не таланило (Б. Грінченко).
 2. Вітерець з **півдня** ледь ворушив занавісками (Ю. Смолич).
 3. Ні разу в житті я не плив **океаном** (М. Стельмах).
 4. У небі хмари й вітер, а **на землі** любов (В. Сосюра).
- 71. У котрому рядку виділений іменник має предикативне значення?**
1. Враз було вбито всі дитячі **мрії** (О. Донченко).
 2. Тоді вона ступила ще один нестерпно важкий **крок** до нього (Є. Гуцало).
 3. **Дід** Захарко був **коваль** (О. Довженко).
 4. На початку зими ходити Олесеві до школи можна двома **стежками** (Гр. Тютюнник).
- 72. У котрому рядку всі іменники належать до I відміни?**
1. Чернігівщина, мама, дітвора, сон-трава, сім'я, осінь, лисичка.
 2. Молотарка, комашня, ткачиха, надія, дітлашня, школа, гиря.
 3. Зернина, мачуха, друкарня, мрія, ведмежа, недотепа, Ілля.
 4. Бабка, весілля, історія, стежка, комашня, Костя, горлиця.

73. У котрому рядку всі іменники належать до II відміни?

1. Болгарин, хлопчисько, телятко, серце, збіжжя, забудько, плече.
2. Будівник, море, татуньо, коліща, місто, поводитир, ложе.
3. Бабище, плач, слово, бік, дівча, знання, майстер.
4. Новатор, багаття, борошно, ткач, сокіл, путь, забудько.

74. У котрому рядку всі іменники належать до II відміни твердої групи?

1. Ягнятко, Ігор, комар, столяр, футляр, Дніпро, незнайко.
2. Точило, дворище, цап, завод, Павло, сокіл, бондар.
3. Завод, якір, перевесло, плем'я, годинник, вугляр, поле.
4. Кажан, телятко, син, свекор, звір, дядько, молоко.

75. У котрому рядку всі іменники належать до II відміни твердої групи?

1. Син, щур, Галич, чоло, школяр, зуб.
2. Тепло, дід, снігур, завод, щур, сокіл, Лазар.
3. Онук, минуле, базікало, глинище, зал, глухар, стовбур.
4. Ягнятко, брат, комар, столяр, футляр, Дніпро, незнайко.

76. У котрому рядку всі іменники належать до II відміни мішаної групи?

1. Весляр, муляр, Ігор, ложкар, кресляр, столяр, скляр.
2. Тесляр, каменяр, газетяр, школяр, вугляр, кущ, гараж.
3. Слюсар, смоляр, секретар, повістяр, ювіляр, футляр, вівчар.
4. Плащ, плече, дворище, дубище, слухач, поле, явище.

77. У котрому рядку всі іменники належать до III відміни?

1. Підлість, контроль, пошесть, гордість, степ, лазур, звіробій.
2. Кість, масть, папороть, розкіш, сіль, насип, путь.
3. Кефаль, мігрень, рись, сміливість, мати, мідь, велич.
4. Стиль, байдужість, ожеледь, Сибір, міць, форель, мазь.

78. У котрому рядку всі іменники належать до IV відміни?

1. Зайча, орля, ім'я, хлоп'я, гусенятко, коліща, немовля.
2. Горобеня, поросля, дитя, зайча, каченя, плем'я, оленя.
3. Верблюжа, козенятко, зілля, верб'я, тім'я, ягня, галченя.
4. Тім'я, слоненя, ймення, індича, хлоп'ятко, мишеня, тигреня.

79. У котрому рядку всі іменники перебувають поза відмінами?

1. Ложе, шпроти, галіфе, леді, авеню, райвно, Сочі.
2. Прийми, таксі, Бондарчук (жіноче прізвище), пальне, місіс, канікули, шимпанзе.
3. Вапно, ворота, Козачук, наречена, Хоккайдо, неп, майбутнє.
4. Пальто, варенична, жабо, плавні, Черкаси, колібрі, фрау.

80. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Бакалавра, переказу, жалю, степу, Пакистану.
2. Активу, агронома, сантиметру, рису, банку.
3. Рефлексу, серпня, бар'єру, бармену, акцизу.
4. Алфавіту, еколога, Житомира, барбарису, хлібу.

81. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Археолога, атестата, краєвиду, курорта, флоту.
2. Ужгорода, кухаря, дуба, льоду, прогнозу.
3. Сну, Парижу, аналізу, травня, польоту.
4. Антоніма, астролога, хруща, космоса, краю.

82. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Ребуса, верстата, Байкала, магнію, майдану.
2. Простору, Кривого Рога, висипу, брата, загону.
3. Вакууму, Ельбрусу, багажа, вигляду, доща.
4. Керівника, ветерана, класу, баласту, ременя.

83. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Берліну, співбесідника, кору (хвороба), клею, відзвуку.
2. Від'їзду, білетера, наголосу, відгука, оленя.
3. Обміну, морозу, кодексу, Ковеля (місто), щавля.
4. Вогню, шприца, фільму, тесту, Плутона (планета).

84. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Дінця, гусяра, диплома, цементу, ямба.
2. Сну, Афганістана, аналізу, гаю, ліфта.
3. Сувеніра, Дрогобича, буревія, льону, вівсу.
4. Гетьмана, Дністра, грама, гриба, шума.

85. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Обміну, морозу, омоніма, підпису, Луцька.
2. Наркоза, мітингу, Бостона, біолога, шприца.
3. Океану, музею, сиропу, хокею, спонсора.
4. Вогню, муляра, бур'яна, етюда, життєпису.

86. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Піску, обмолоту, масштаба, вітра, порту.

2. Бігу, страху, відкупу, коктейлю, клею.
3. Джигіта, Гамбурга (місто), диплому, гіганта, басейну.
4. Бухгалтера, фільма, ювіляра, горщика, відчаю.

87. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Квадрата, вазона, авансу, верблюда, меду.
2. Верстата, вектору, автора, автомобілю, дощу.
3. Вальса, городу, кольору, вербувальника, калиму.
4. Архіву, радіуса, раціона, авралу, светра.

88. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Квітника, тифу, снігура, розподілу, фінала.
2. Соусу, кашалота, водолаза, ватману, активу.
3. Вигуку, аукціона, сиропу, кітеля, баяна.
4. Банкіра, викупу, номера, кларнета, берета.

89. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Рецепта, підмета, Романа, регіона, балансу.
2. Азоту, параграфа, карася, вівторка, гаражу.
3. Військкомату, рота, Босфору, палацу, патріотизму.
4. Інститута, балету, Балатону, авіатора, газетяра

90. У котрому рядку подано всі правильні форми родового відмінка іменників?

1. Завала, факта, балету, бетону, жалю.
2. Калача, каменя, біатлону, арбітра, народу.
3. Об'їзду, Карфагену, кваса, синтезу, тролейбуса.
4. Митрополита, обруча, мінерала, ліса, катета.

91. У котрому рядку всі іменники мають кореневий тип наголошування в родовому відмінку однини?

1. Мама, книги, породи, берези, зими.
2. Книжки, шафи, долі, грушки, ямки.
3. Квітки, синички, ручки, говірки, душі.
4. Замітки, частки, розписки, сорочки, дочки.

92. У котрому рядку всі іменники мають кореневий тип наголошування у кличному відмінку однини?

1. Учителько, весно, голово, вербо, мамо.
2. Скрипалю, голованю, читачу, молодче, павичу.
3. Горо, душе, земле, зимо, Іванко.
4. Ілле, Миколо, Саво, Петре, Іване.

93. У котрому рядку всі іменники мають кореневий тип наголошування в називному відмінку множини?

1. Зуби, дуби, голуби, килими, мольберти.
2. Паспорти, тенори, вірші, клени, птахи.
3. Книги, долари, пісні, говори, сестри.
4. Обранці, чоботи, ноги, вдови, засоби.

94. У котрому рядку всі іменники мають флексійний тип наголошування в називному відмінку множини?

1. Береги, вірші, голуби, килими, кольори.
2. Паспорти, тенори, ректори, явори, птахи.
3. Жінки, долари, вірші, говірки, частки.
4. Дуби, лебеді, козаки, бджолярі, щури.

95. У котрому рядку всі іменники мають суфіксальний тип наголошування в родовому відмінку множини?

1. Гілок, грушок, квіток, книжок, ямок.
2. Розробок, стежечок, галушечок, сторіночок, учительок.
3. Говірок, білочок, ялиночок, заміток, часток.
4. Розписок, лапок, сторінок, подружок, ручок.

96. У котрому реченні є явище субстантивзації?

1. Попрощалось ясне сонце з чорною землею (*Т. Шевченко*).
2. Убога стилістика є породженням убогої думки (*О. Гончар*).
3. Слово, чому ти не твердая криця... (*Леся Українка*).
4. Чесний замість багатства наживає ворогів (*В. Голобородько*).

Прикметник

97. У котрому рядку всі слова – прикметники?

- А Видимий, зримий, явний, помітний, інакший.
Б Усякий, кожний, справжній, далекий, нікчемний, нічий.
В Стертий, учений, зрадливий, зрозумілий, дорогий.
Г Простий, улюблений, п'ятиповерховий, кучерявий, гуманний.

98. У якому рядку всі прикметники якісні?

- А Зелена трава, лебедина вірність, білий вірш, домашня атмосфера.
Б Вишукане плаття, ніжний голос, старанний учень, ясний день.
В Морське повітря, легка атлетика, добра душа, вишневий сад.
Г Медова посмішка, темна ніч, важка промисловість, срібний перстень.

99. У котрому рядку всі прикметники є відносними?

- А Мармурова колона, крижана оболонка, кришталевий посуд, оксамитове плаття.
Б Солом'яний капелюшок, залізні двері, шовкова хустка, відоме ім'я.
В Тиха ріка, медові уста, пшеничний хліб, молочна імла.

Г Діамантовий перстень, театральний сезон, сталевий дріт, студентський квиток.

100. У котрому рядку всі прикметники є присвійними?

- А Надійн зошит, казковий персонаж, батьківське слово, дідусева хата.
- Б Совиний крик, ластівчине гніздо, матусина порада, Миколин твір.
- В Заячий хвіст, Шевченківська премія, Олегів портфель, братова машина.
- Г Материн біль, доньчине весілля, лакейські звички, начальницький тон.

101. У котрому рядку всі прикметники належать до одного розряду за значенням?

- А Український, учорашній, глибокий, солоний, шкільний.
- Б Ковалів, Сергіїв, лікарів, невістчин, школярів.
- В Металевий, мамин, гарячий, весняний, сонячний.
- Г Вузький, морфологічний, міцний, тихий, фонетичний.

102. У котрому рядку всі слова – відносні прикметники?

- А Фізичний, книжковий, музейний, ілюстративний, докладний.
- Б Колективний, самостійний, спортивний, гарний, скляний.
- В Внутрішній, двоколірний, спритний, геологічний, морський.
- Г Обласний, медичний, корабельний, робітничий, заочний.

103. Форми ступенів порівняння можна утворити від усіх прикметників рядка

- А круглий, смачний, щирий
- Б красивий, яскравий, лисий
- В широкий, гнідий, бадьорий
- Г здоровенний, вигідний, злий

103. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

- А Чорнявіший, найспокійніший, чистіший, здоровенніший, товстіший.
- Б Більш тендітний, ретельніший, найповажніший, найгірший.
- В Дружніший, більш свіжіший, чутливіший, предобрий, найщасливіший.
- Г Найстаріший, найбільш мудріший, красивіший, повнісінький, густіший.

104. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

- А Моторніший, більш зеленіший, гарнюсінький, найсильніший, ближчий.
- Б Найтихіший, найбільш елегантніший, красивіший, тонший, найбільш зібраний.
- В Тонюсінький, жовтавіший, презлющий, худіший, найвірніший.
- Г Найчіткіший, найбільш талановитий, дружніший, глибший.

105. У котрому рядку всі прикметники належать до м'якої групи?

- А Білі сніги, високі будинки, ясні дні, сині тумани, солодкі сни.
- Б Лікувальні заклади, домашні страви, орлині крила, рідні ниви, дальні дороги.

В Сині гори, колишні сусіди, придорожні будяки, порожні бочки, справжні друзі.
Г Зелені ліси, відважні воїни, цікаві передачі, бадьорі співи, короткі дні.

106. У котрому рядку всі прикметники належать до твердої групи?

А Рішучі люди, дрібні гроші, незабутні роки, майбутні вчителі, східні вітри.
Б Довгі вечори, високі дерева, близькі друзі, сучасні пісні, солодкі сни.
В Веселі діти, пахучі квіти, солов'їні гаї, торішні клопоти, безкраї лани.
Г Домашні клопоти, літні вечори, мужні люди, давні традиції, внутрішні зв'язки.

107. Прикметник виступає присудком у рядку

А Найбільше щастя – бути добрим (Б.-І. Антонич).
Б І жінка в чорнім водоспаді волосся – єдина, перша і остання (М. Варандій).
В Заревіло потужне джерело в Бігунцевій криниці! (С. Пушик).
Г Захочай багатогорлий крик в морській безодні (В. Стус).

108. Прикметник виступає присудком у рядку

А Підкажи найлагідніше слово, я його слухняно повторю (Л. Костенко).
Б Лагідні весняні ночі зористі! Куди ви од нас полинули? (Леся Українка).
В Ота березнева пора мені наймиліша (Г. Чубач).
Г Коли піти від Федькового замку на захід потоком, то вийдеш до лісу (С. Пушик).

109. Немає орфографічних помилок у рядку:

А Ганнин, Шевченкова, учителева, Юлін, свекрушин.
Б Маріїна, Миколова, Гордіїв, Василева, Вікторова.
В Олежин, Шевченкова, Петрова, сторожеве, Андрієва, тітчин.
Г Олексин, Юліанів, Назарова, Одарчин, Григорієва.

110. У котрому рядку допущено помилку в правописі суфікса прикметників?

А Невблаганний, здоровенний, блаженний, алюмінієвий, жаданий.
Б Несказаний, силенний, огнений, грошовий, оліїстий.
В Неоцінений, священний, потомственный, значеннєвий, горобиний.
Г Незрівняний, морквяний, крайовий, бджолиний, картинний.

111. У котрому рядку допущено помилку в правописі прикметників?

А Надіїн, доччин, Ірин, Петрів, Ігорева, Іванове, Лесин.
Б Софіїн, Василеві, Максимів, Шевченкове, тітчина, Валин, Андрієва.
В Орисьчин, Мелацин, Миколова, сватів, бабина, Олексіїв, Ольжин.
Г свекрушина, Олегів, Анатолієва, майстрове, Юліїн, кобзарєва, Галин.

112. У котрому рядку всі складні прикметники треба писати через дефіс?

1. Науково/освітній, психолого/педагогічний, словотвірно/етимологічний, всевітньо/історичний.
2. М'ясо/консервний, кримсько/татарський, судово/медичний, ідейно/виховний, нижче/підписаний.

3. Фізико/механічний, високо/освічений, багато/разовий, кисло/молочний, навчально/виховний.
4. Суспільно/політичний, історико/культурний, івано/франківський, науково/технічний, вокально/інструментальний.

113. У котрому рядку прикметник виступає присудком?

1. Ясне намисто з кришталю грає і ряхтить усюди (*Леся Українка*).
2. Натомлені села вечеряти сіли, під грушами, вишнями і небесами (*М. Вінграновський*).
3. Його сірі з просинню очі світилися лагідністю і добротою (*Ю. Збанацький*).
4. Найскладніша людина проста (*В. Симоненко*).

116. У котрому рядку в усіх прикметниках наголос падає на останній склад?

5. Новий, старий, валовий, черговий, вогкий.
6. Громадський, зустрічний, сільськогосподарський, урочистий, легкий.
7. Терпкий, водозливний, водонепроникний, водоочисний, водоспускний.
8. Корисний, вірогідний, в'язкий, цегляний, грейпфрутовий.

117. У котрому рядку всі слова – прикметники?

1. Видимий, зримий, явний, помітний, інший.
2. Подертий, учений, зрадливий, зрозумілий, дорогий.
3. Простий, просторовий, густобровий, кострубатий, гумовий.
4. Інакший, двоповерховий, улюблений, зрадливий, списаний.

118. У котрому рядку всі прикметники можуть мати коротку форму?

1. Ясний, радий, зелений, годний, високий.
2. Дрібний, здоровий, певний, готовий, славний.
3. Благословенний, винний, ласкавий, ладний, веселий.
4. Повний, правий, живий, добрий, лагідний.

119. У котрому рядку всі прикметники належать до одного розряду за значенням?

1. Український, учорашній, глибокий, солоний, шкільний.
2. Ковалів, Сергіїв, лікарів, невістчин, школярів.
3. Металевий, мамин, гарячий, весняний, сонячний.
4. Вузкий, морфологічний, міцний, тихий, фонетичний.

120. У котрому рядку всі прикметники вжито у прямому значенні?

1. Лебединий пух, лебедина пісня, лебедина вірність, лебедина хода, лебедине крило.
2. Весняний ранок, весняна роса, весняний дощ, весняний вітер, весняне сонце.
3. Молочна каша, молочна імла, молочні ріки, молочний коктейль, мілка річка.

4. Скляний посуд, скляні очі, скляний погляд, скляне повітря, скляні прикраси.

121. У котрому рядку всі слова – якісні прикметники?

1. Людяний, терміновий, нагальний, залізничний, злісний.
2. Глибокий, давній, щирий, темний, серйозний.
3. Глухуватий, гостинний, приязливий, темно-синій, вхідний.
4. Державний, лункий, громоподібний, густий, віддалений.

122. У котрому рядку до складу всіх словосполучень входять якісні прикметники?

1. Широкий степ, далека дорога, дорога людина, гарний вчинок, шкільна будівля.
2. Літній чоловік, вечірні сутінки, великий вокзал, смачна каша, дерев'яна лава.
3. Яскраве світло, гірський район, відома майстерня, малий горіх, ясний день.
4. Сердитий хлопець, весела дівчина, солодкі слова, каштанове волосся, оксамитовий голос.

123. У котрому рядку всі слова – якісні прикметники?

1. Людяний, терміновий, нагальний, залізничний, злісний.
2. Глибокий, давній, щирий, темний, серйозний.
3. Глухуватий, гостинний, приязливий, місячний, парадний.
4. Державний, лункий, громоподібний, густий, віддалений.

124. У котрому рядку всі слова – відносні прикметники?

1. Колективний, самостійний, спортивний, гарний, скляний.
2. Внутрішній, двоколірний, спритний, геологічний, морський.
3. Обласний, медичний, корабельний, робітничий, заочний.
4. Систематичний, гречаний, молочний, окремиий, сухий.

125. У котрому рядку в усіх прикметниках при утворенні вищого ступеня порівняння відбуваються зміни приголосних?

1. Легкий, слизький, ковзкий, різкий.
2. Низький, важкий, товстий, гарний.
3. Дорогий, близький, високий, вузький.
4. Вологий, важкий, грузький, вагомий.

126. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Нижчий, молодший, дорожчий, довший, ширший.
2. Новіший, найбільш стійкіший, повніший, ближчий, дешевший.
3. Солодший, більш ширший, кращий, найстарший, багатший.
4. Найтяжчий, вужчий, русявіший, гірший, вищий.

127. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Кращий, білявіший, слабший, смачніший, ніжніший.
2. Якнайщиріший, більш ліпший, чесніший, молодший, менший.
3. Предобріший, молодший, більш відомий, активніший, скромніший.
4. Легший, слабший, приємніший, найдужчий, простіший.

128. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Смаглявіший, превеликий, світліший, найвеличнійший, більш яскравий.
2. Більш поважний, найстрункіший, добріший, найтяжчий, більш глибокий.
3. Найскладніший, глухіший, пречистий, більш гіркіший, темніший.
4. Прегарний, більш гіркуватий, самий сильніший, ясніший, тонший.

129. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Найпродуктивніший, прозоріший, найбільш вдалий, дорожчий, більш тендітний.
2. Більш дружніший, презлющий, ясніший, найсвітліший, коротший.
3. Вужчий, найбільший, більш досконалий, молодший, дужчий.
4. Свіжесенький, привітний, самий талановитіший, кислуватіший, менш загрозливий.

130. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Прездоровий, самий вдалий, найцікавіший, глухіший, поважніший.
2. Блакитніший, світло-зеленіший, здоровенніший, найрідніший, більш вразливіший.
3. Найвірніший, більш доречний, найгуманніший, дружніший, більш відповідальний.
4. Більш стрункіший, вищий, солодший, найтемніший, справжнісінький.

131. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Предобрій, найогидніший, солодший, свіжесенький, глухіший.
2. Солодший, найбільш лагідний, лисіший, презлий, свіжіший.
3. Найпривітніший, менш вологий, найгарніший, важчий, більш складний.
4. Найтяжчий, жовтіший, швидкоплинніший, прегарний, найвеличнійший.

132. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Блакитніший, чистісінький, молодший, гнідіший, яскравіший.
2. Найвищий, більш різкий, найгірший, веселіший, дорожчий.
3. Легший, наймудріший, більш сумлінніший, найсучасніший, лагідніший.
4. Найбільш загрозливий, чарівніший, самий досконалий, рухливіший.

133. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Найвищий, добріший, більш емоційний, найніжніший, зеленіший.
2. Гостріший, самий вдаліший, синіший, найрухливіший, глухіший.
3. Більш продуктивний, легший, фіолетіший, пречудовий, спокійніший.
4. Найпопулярніший, кислосолодший, дорожчий, світліший, найтяжчий.

134. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Найчіткіший, найбільш відомий, рівніший, більш поважний, розумніший.
2. Чіткіший, більш дорослий, презліший, дужчий, молодший.
3. Найрідніший, швидкіший, упевненіший, найніжніший, менш вразливіший.
4. Ширший, найнижчий, тонесенький, прездоровий, кращий.

135. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Зеленкуватіший, більш старий, тонший, більш дружний, найтяжчий.
2. Більш тендітний, ретельніший, найповажніший, найгірший.
3. Дружніший, більш свіжіший, чутливіший, предобрий, найщасливіший.
4. Найстаріший, найбільш мудріший, красивіший, повнісінький, густіший.

136. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Вологіший, превеселіший, синюватіший, запашніший, найвеселіший.
2. Тактовніший, більш розумніший, найгрубіший, найяскравіший, найменш цікавий.
3. Найдовший, самий високий, премудріший, довший, ширший.
4. Лагідніший, добріший, більш досконалий, найменш перспективний, дзвінкіший.

137. У котрому рядку подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Моторніший, більш зеленіший, гарнюсінький, найсильніший, ближчий.
2. Найтихіший, найбільш елегантніший, красивіший, тонший, найбільш зібраний.
3. Найчіткіший, найбільш талановитий, дружніший, глибший.
4. Товстуватий, гострокриліший, блакитніший, солідніший, більш солодкий.

138. У котрому рядку всі прикметники належать до твердої групи відмінювання?

1. Сизі, заможні, теплі, тямущі, природні.
2. Самобутні, модні, будні, околичні, всесвітні.
3. Старі, літні, тогобічні, поперечні, продажні.
4. Тугі, справжні, телячі, величні, добірні.

139. У котрому рядку всі прикметники належать до м'якої групи відмінювання?

1. Близні, довговії, бідолашні, давні, юні.
2. Братні, тугі, прийдешні, заміжні, путні.
3. Короткі, чисті, могутні, спідні, верхні.
4. Вечірні, сині, мужні, весінні, кругосвітні.

140. У котрому реченні допущено помилку у вживанні відмінкової форми прикметника?

1. Продається піаніно коричневого кольору.
2. На зворотньому шляху нам траплялися все кращі карпатські краєвиди.
3. Шахтарям довелося працювати в надзвичайно складних природних умовах.
4. Прекрасним літнім ранком усе село зібралося на традиційне свято.

141. У котрому рядку всі складні прикметники треба писати разом?

1. Чорно/білий, яблучно/виноградний, сіро/зелений, північно/кавказький, складно/підрядний.
2. Суспільно/важливий, ранньо/стиглий, синтаксично/морфологічний, легко/крилий, мікро/хвильовий.
3. Червоно/гарячий, кримсько/татарський, чудо/творний, високо/кваліфікований, семи/річний.
4. Навчально/виховний, турецько/український, озерно/болотний, барвисто/строкатий, тьмяно/жовтий.

142. У котрому рядку всі складні прикметники треба писати разом?

1. Латино/американський, східно/китайський, нью/йоркський, мало/підготовлений, вельми/шановний.
2. Смугло/шкірий, народно/пісенний, дерево/обробний, машино/будівний, високо/авторитетний.
3. Сіро/зелений, західно/український, первісно/общинний, тихо/плинний, молочно/консервний.
4. Ясно/лиций, ясно/червоний, ціло/добовий, інженерно/економічний, все/слов'янський.

143. Перехід інших частин мови у прикметник має назву: 1. Адвербіалізація. 2. Субстантивація. 3. Ад'ективація. 4. Проніміналізація. 5. Нумералізація. 6. Вербалізація.

144. У котрому рядку всі складні прикметники треба писати через дефіс?

1. Виробничо/споживчий, північно/східний, афро/азіатський, спортивно/оздоровчий, критико/бібліографічний.
2. Вище/зазначений, опукло/ввігнутий, масово/політичний, мовно/стилістичний, лужно/кислотний.

3. Мало/досліджений, морально/побутовий, зерно/очисний, м'ясо/рослинний, старо/слов'янський.
4. Професійно/кваліфікаційний, соціально/культурний, біло/сніжний, свердлильно/шліфувальний, логіко/граматичний.

145. У котрому рядку всі складні прикметники треба писати через дефіс?

1. Одно/разовий, лілейно/білий, послідовно/миролюбний, абсолютно/сухий, здивовано/розгублений.
2. Різно/кольоровий, коралово/бурштиновий, соковито/зелений, похмуро/сивий, світло/волосий.
3. Золотисто/рожевий, ніжно/мерехтливий, химерно/прозорий, густо/заселений, народно/визвольний.
4. Яро/червоний, світло/фіолетовий, синьо/білий, всесвітньо/історичний, військово/морський.

146. За допомогою суфікса -ов- утворюються прикметники від усіх іменників рядка

1. полин, спориш
2. парча, тайга
3. велюр, плече
4. береза, овоч

147. Помилку в написанні прикметникового суфікса допущено в рядку

1. звуковий, слоновий, надплановий
2. дворовий, причиновий, перловий
3. грошовий, коричневий, шанцевий
4. калієвий, персиковий, шагреневий

148. Помилку в написанні прикметника допущено в рядку

1. кобзарєва пісня
2. школярєва думка
3. Ігорова діяльність
4. інженєрова ідея

Числівник

149. Помилку у відмінюванні кількісних числівників допущено в рядку

- А п'ятидесяти, п'ятдесятьом, п'ятдесятьма, на п'ятдесятьох
Б п'ятисот, п'ятистам, п'ятьмастами, на п'ятистах
В трьохсот, трьомстам, трьомастами, на трьохстах
Г дев'ятисот, дев'ятистам, дев'ятьмастами, на дев'ятистах

150. Помилку у відмінюванні кількісних числівників допущено в рядку

- А вісімдесяти, вісімдесятьом, вісімдесятьма, на вісімдесятьох
Б шести, шістьом, шістьома, на шістьох
В восьмисот, восьмистам, восьмистами, восьмистах

Г дев'яноста, дев'яноста, дев'яноста, на дев'яноста

151. Помилку у відмінюванні кількісних числівників допущено в рядку

А чотирьохсот, чотирьомстам, чотирмастами, на чотирьохстах

Б двохсот, двостам, двостами, на двохстах

В семисот, семистам, сімомастами, на семистах

Г семи, сімом, сімома, на сімох

152. Помилку у відмінюванні кількісних числівників допущено в рядку

А шістдесяти, шістдесятьох, шістдесятьма, на шістдесятьох

Б дев'ятисот, дев'ятистам, дев'ятьмастами, на дев'ятистах

В сорока, сорока, сорока, на сорока

Г сімдесяти, сімдесятьом, сімдесятьма, на сімдесятьох

153. Помилку у відмінюванні кількісних числівників допущено в рядку

А ста, сто, стами, на стах

Б двадцятьох, двадцятьом, двадцятьма, на двадцятьох

В п'ятисот, п'ятистам, п'ятистами, на п'ятистах

Г трьохсот, трьомстам, трьомастами, на трьохстах

154. Помилки у відмінкових формах кількісних числівників допущено в рядку

А шістьмастами шістдесятьма вісьмома, дев'ятьох, сорока п'ятьом

Б семисот восьмидесятьох вісьмох, стам двом, сімдесяти

В шістдесяти сімом, ста п'ятдесяти двох, шістнадцятьома

Г вісьмома, восьмистам дев'яноста дев'ятьом, сімдесяти

155. Помилки у відмінкових формах кількісних числівників допущено в рядку

А п'ятистами шестистдесятьма вісьмома, п'ятьома, дев'яносто вісьмох

Б п'ятдесят трьох, сорока восьми, дев'ятисот дев'яноста п'яти

В сімома, дев'ятьома, десятьма

Г семистам тридцятьом сімом, п'ятдесяти чотирьох, п'ятнадцятьома

156. Помилки у відмінкових формах кількісних числівників допущено в рядку

А на восьмистах, п'ятьмастами, на трьохстах

Б із сорока восьми, сімдесятьма, двох тисяч восьмисот

В трьомами, з чотириста сімдесяти восьми, п'ятдесяти

Г сімдесяти дев'яти, дев'ятьмастами

157. Помилки у відмінкових формах кількісних числівників допущено в рядку

А п'ятисот шістдесяти трьох, на трьохстах сорока п'ятьох, чотирма

Б восьми, сорока, п'ятистам

В сімома, сімдесяти, дев'ятистам вісімдесяти п'ятьом
Г п'яти десяти, двостам, дев'ятисот сімдесяти

158. Помилки у відмінкових формах кількісних числівників допущено в рядку

А двісті вісімдесяти двох, трьох тисяч п'ятисот вісьмом, чотирьох
Б п'ятдесятьома вісьмома, чотирмастами двадцятьма двома, шістдесятьох чотирьох
В двомстам вісімдесятьом сімом, семистах, сімомастами сорока двома
Г чотирмастами двадцятьома п'ятьома, ста двох, вісьмома

159. Лише друга частина відмінюється в усіх числівниках рядка

А п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят
Б триста, шістнадцять, чотириста, дев'яносто
В двісті, п'ятдесят, вісімсот, п'ятсот
Г вісімдесят, вісімсот, тридцять, двадцять

160. Обидві частини відмінюються в усіх числівниках рядка

А дев'яносто, тридцять, вісімсот, вісімдесят
Б двісті, триста, чотириста, п'ятсот
В чотириста, п'ятдесят, триста, сімсот
Г двісті, вісімдесят, двадцять, сімсот

161. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

А вісім відсотків
Б чотири брата
В півтора рази
Г тридцять чотири грибів

162. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

А триста п'ятдесят грамів
Б тисяча раз
В півтори тонн
Г півтора кубометрів

163. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

А два з половиною роки
Б два тижня
В нуль цілих і п'ять десятих секунд
Г чотири гриба

164. У котрому рядку всі слова є числівниками?

1. Чверть, п'ятірко, половина, одна п'ята, двоє.
2. П'ятдесят, семеро, двоє, обидва, три четвертих.
3. Десять, сорок, дев'ятка, вісімдесятий, сотня.

4. Сотня, кілька, шестірко, одинадцятєро, обоє.

165. У котрому рядку всі словосполучення містять числівники?

1. Сорокаградусний мороз, тисячний примірник, стомільйонний трактор, кільканадцять разів, п'ятикілометрова дистанція.
2. Багато працювати, багато лиха, сорок хвилин, сказати вдруге, одинадцятєро учнів.
3. Зроблено мало, чимало справ, перший сорт, друге вікно, п'ятимільйонне місто.
4. Півтори хвилини, багато снігу, у друге вікно, одна година, перший рік.

166. У котрому рядку всі числівники прості за будовою?

1. Двадцять сім, тридцять, сорок два, п'ятдесят, дев'яносто один.
2. Сто три, п'ятсот вісім, сімдесят п'ять, шістсот два, двісті чотирнадцять.
3. Шостий, дев'ять, один, одинадцять, тридцять.
4. Один, триста, тисяча, чотири, десять.

167. У котрому рядку всі числівники є збірними?

1. Двоє, троє, четверо, п'ятеро, кільканадцять.
2. Два, три, чотири, п'ять, десятеро.
3. Двадцять, тридцять, сорок, п'ятдесят, шістдесят.
4. Двоє, тридцятєро, семеро, обоє, четверо.

168. У котрому рядку всі числівники відмінюються за одним типом?

1. П'ятсот, сімсот, дев'ятсот, триста, три.
2. П'ятдесят, сім, вісім, шістдесят, дев'яносто.
3. П'ять, п'ятеро, тридцять, тридцятєро, один.
4. Два, три, чотири, кілька, четверо.

169. У котрому рядку правильно записана відмінкова форма числівника?

1. Р.в. чотирьохсот сорока чотирьох.
2. Д.в. п'ятьомстам п'ятдесяти одному.
3. О.в. вісьмастами п'ятидесятьма.
4. М.в. (на) шестистах восьмидесяти одному.

170. У котрому рядку правильно записана відмінкова форма числівника?

1. Р.в. семиста двадцятьох шістьох.
2. Д.в. двохстам дев'яноста п'яти.
3. О.в. трьомастома тридцятьма.
4. М.в. (на) шестистах шістдесятьох трьох.

171. У котрому рядку правильно записана відмінкова форма складеного числівника?

1. Р.в. п'ятисот п'ятдесятьох чотирьох.
2. Д.в. дев'ятистам дев'яносто трьом.

3. М.в. (на) двостах тридцяти п'яти.
4. М.в. (на) шістьохстах сорока шістьох.

172. У котрому рядку правильно записана відмінкова форма числівника?

1. Р.в. двохсот семидесятьох вісьмох.
2. Д.в. семистам сімдесяти сіми.
3. Д.в. п'ятьомстам шістдесяти.
4. О.в. шістьмастами шістдесятьма дев'ятьма.

173. У котрому рядку правильно записана відмінкова форма числівника?

1. Р.в. двохсот двадцяти сіми.
2. Д.в. дев'ятьомстам дев'яноста восьми.
3. О.в. трьомастами тридцятьма трьома.
4. М.в (на) сімохстах сімдесятьох шістьох.

174. У котрому рядку правильно записані обидві відмінкові форми складеного числівника?

1. Р.в. двохсот вісімдесяти трьох, двухсот вісімдесятьох трьох.
2. Д. двомстам п'ятидесятьом вісьмом, двомстам п'ятдесяти восьми.
3. О.в. двомастами вісімдесятьма трьома, двомастами восьмидесятьома трьома.
4. М. (на) двохстах п'ятдесяти восьми, двохстах п'ятдесятьох вісьмох.

175. У котрому рядку правильно записані обидві відмінкові форми складеного числівника?

1. Д.в. двомстам восьмидесяти трьом, двомстам вісімдесятьом трьом.
2. З.в. дев'ятисот вісімдесят чотирьох, дев'ятсот вісімдесят чотири.
3. О.в. дев'ятьмастами вісімдесятьма чотирма, дев'ятьомастами вісімдесятьома чотирма.
4. М.в. (на) дев'ятистах восьмидесяти чотирьох, (на) дев'ятистах восьмидесятьох чотирьох.

176. У котрому реченні правильно вжито числівники для позначення часу?

1. Зустріч призначено на дванадцять годин.
2. О пів до сьомої прокидається дитина.
3. За десять хвилин до дев'яти він вийшов з дому.
4. Ми працювали з десятої до вісімнадцятої години.

177. У котрому реченні правильно вжито числівник для позначення часу?

1. Я повернулася додому о пів до восьмої вечора.
2. В одинадцятій годині від'їжджає сестра.
3. Домовилися зустрітися без п'яти хвилин дев'ята.
4. Зараз десять хвилин по другій.

178. У котрому рядку всі іменники правильно поєднано з числівниками?

1. Нуль цілих і сорок п'ять сотих гектара, п'ять років, десять днів, три грама.
2. Два літра, сім палиць, три дерева, двадцять підручників.
3. Сім солдатів, троє телят, п'ять мільйонів населення, три учасники.
4. Дев'ять хвилин, вісімнадцять студентів, дві години, півтори місяці.

179. У котрому рядку всі іменники правильно поєднано з числівниками?

1. Чотири поверхи, дві третіх урожаю, три сьомих процента, три цистерни.
2. Нуль цілих і сорок п'ять сотих гектара, п'ять років, десять дерев, три грама.
3. Два сантиметри, сто жителів, чотири дня, півтора інтервалу.
4. Сім громадянів, троє вікон, п'ять мільйонів людей, три учні.

180. У котрому рядку всі іменники правильно поєднано з числівниками?

1. Шість цілих і п'ять десятих відсотків, півтори доби, чотири інженери.
2. Два літри, вісім тонн, три дерева, двадцять підручників.
3. Двоє солдатів, троє телят, п'ять мільйонів населення, три учасника.
4. Дев'ять хвилин, вісімнадцять студентів, дві години, півтори місяці.

181. У котрому рядку є випадки неправильного поєднання іменників із числівниками?

1. З першим вересня, одна четверта зошита, півтора аркуша, три професори, восьмеро учнів.
2. Чотири студента, семеро жінок, три сини, четвертому класу, ста двадцяти шести кілограмам.
3. Півтора ста карбованців, дев'ятеро ножиць, одна ціла і вісім десятих метра.
4. Півтори години, шість жінок, троє поросят, трьом пташкам, два зошити.

182. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Тут створено шість нових скверів, відкрито новий кінотеатр на двісті сорок місць (*З газети*).

- 1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

183. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Загін чоловіка в двадцять вирушив у поле (*О. Донченко*).

- 1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

184. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Посадила стара мати три ясени в полі (*Т. Шевченко*).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток;

б) обставина.

185. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Хвилі закипіли, мов нагрілись одразу до ста градусів (Ю. Збанацький).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток;

б) обставина.

186. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Казарма була на п'ятдесят чоловік (З. Тулуб).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток;

б) обставина.

187. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Сім струн я торкаю, струна по струні (Леся Українка).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

188. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Перед ним... відчайдушно танцювало двійко циганчат: хлопчик і дівчинка (Олександр Олесь).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

Займенник

189. У котрому рядку всі займенники належать до одного семантичного розряду?

А Мій, твій, свій, їхній, комусь.

Б Мене, тебе, вас, їм, мною.

В Себе, наш, їхній, чийсь, твоя.

Г Аби який, казна-який, що, якийсь.

190. У котрому рядку всі займенники належать до одного семантичного розряду?

А Я, мене, тобі, нам, їй, собою.

Б Будь-хто, хтось, ніхто, що-небудь, якийсь.

В Наш, моєї, свого, вашого, їхнім.

Г Аби що, кому-небудь, чогось, будь-чого, нічий.

191. Усі займенники особові в рядку

А чиє, ні з ким, мене, він

Б вам, мені, на них, тобі

В вас, її, кількох, нам

Г нами, кого, тобі, мене

192. Усі займенники присвійні в рядку

- А цей, твій, мій, їхня
- Б нашим, вашого, їхнім, твоя
- В який, твій, вашого, котрий
- Г нічий, його, твій, нами

193. Усі займенники вказівні в рядку

- А такого, стількох, казна-хто, той
- Б стільки, тими, цією, такий
- В отакий, оця, всякий, такі
- Г стільки, отой, такими, нічий

194. Усі займенники неозначені в рядку

- А деяка, абищо, чогось, хто-небудь
- Б хтось, абиякий, дехто, стільки
- В деkim, чимсь, хто-небудь, жоден
- Г казна-що, абискілки, самий, який-небудь

195. Усі займенники означальні в рядку

- А весь, всякого, кожній, інший
- Б інакший, моєї, всім, котрий
- В весь, інша, себе, самий
- Г всякого, жодний, самого, твій

196. У котрому рядку слово *що* є займенником?

- А Тільки з часом він помітив, що море не білосніжне, яким здалося спочатку, а синє-синє, аж зеленаве... (Ю. Збанацький).
- Б Митці покликані народом для того, аби показувати світові насамперед, що життя прекрасне (О. Довженко).
- В Це був тільки сон, що ледь торкнувся пам'яті вустами (Л. Костенко).
- Г Несу отут страшний свій іспит і знаю, що життя мине (Є. Маланюк).

197. У котрому рядку всі займенники співвідносні з іменниками?

- А Я, ти, скільки, чий, вони.
- Б Хто, ми, себе, ніщо, щось.
- В Стільки, який, він, ваш, мій.
- Г Хтось, ви, це, ота, таке.

198. У котрому рядку всі займенники співвідносні з прикметниками?

- А Будь-ким, абияка, дечий, кому, казна-котрий.
- Б Деякий, чим, якої, котру, чиею.
- В Інакшої, всяку, ніякому, нічим, нікотрий.
- Г Всієї, свого, все, кожного, іншу.

199. У котрому рядку всі займенники пишуться через дефіс?

- А Аби/хто, будь/що, казна/чий, де/котрий, ні/хто.
- Б Ані/який, де/який, аби/що, чий/сь, будь/хто.

- В Де/котрий, що/небудь, хтозна/чий, ні/який, що/сь.
Г Будь/що, чий/небудь, казна/який, хтозна/скільки, будь/який.

200. У котрому рядку всі займенники пишуться разом?

- А Ні/в/кого, ні/що, де/хто, де/в/кого, ні/який.
Б Ні/хто, ні/який, хто/небудь, що/сь, будь/який.
В Аби/котрий, де/який, ані/хто, ані/чий, де/що.
Г Будь/що, ані/чий, казна/хто, ні/який, аби/який.

201. У котрому рядку допущено помилки в написанні займенників?

- А Яка-небудь, дещо, кого-небудь, аби-з-кого, нічий.
Б Що-небудь, декотрі, будь-ким, абикому, ніхто.
В Хтозна-що, деякий, дечий, ні з кого, чийсь.
Г Кому-небудь, будь з чим, чий-небудь, абищо, деякий.

202. У котрому рядку всі займенники можуть мати коротку форму?

- А Наш, цей, той, свій.
Б Такий, інший, котрий, себе.
В Кожний, самий, всякий, жодний.
Г Їх, її, такий, твій.

203. У котрому рядку підкреслене слово є займенником?

- А Не зна Марко, чого вона так його цілує, – сама не з'їсть і не доп'є, його нагодує (Т. Шевченко).
Б Усе добро, якого ще бракує – це те, чого не встигли ви і я! (В. Коротич).
В Так у мене складаються справи, що все чогось часу нема (М. Коцюбинський).
Г Мені завжди здавалося, що у Гречії навіть статуї теплі (Л. Костенко).

204. У котрому рядку підкреслене слово є займенником?

- А Стануть собі, обіймуться, – співа соловейко... (Т. Шевченко).
Б Що його робити, ще не знаю. Тяжко на душі і тоскно (О. Довженко).
В Може, це було вже останнє село, що він побачив перед містом (В. Підмогильний).
Г Голос криниці, чого ти замовк? (Л. Костенко).

205. У котрому рядку всі слова є займенниками?

1. Чиїхось, казна з ким, декого, якимсь, будь з ким, вони.
2. Чого, себе, стількох, комусь, щось, колись.
3. Будь з ким, такого, абияким, тих, усе, десь.
4. Ту, цією, усякого, мене, усе, по-іншому.

206. У котрому рядку всі слова є займенниками?

1. Своєї, ніякий, таким, цих, ніхто.
2. Того, цього, тих, стількома, цих, якось.
3. Тут, цією, усякого, мене, усе, добре.

4. Щось, ще, дещо, таки, сам, кожний.

207. У котрому рядку всі слова є займенниками?

1. Чиїхось, казна з ким, деколи, якимсь, будь з ким, вони.
2. Чого, себе, стількох, комусь, щось, котрась.
3. Будь з ким, такого, абияким, тих, усе, десь.
4. Чого, це, тих, стількома, їх, деколи.

208. У котрому рядку всі слова є займенниками?

1. Такий, ваш, де, ніде, багато, мій, твій.
2. Ви, хтозна-як, чий, хтось, ніхто, наш.
3. Деякий, дехто, всюди, хто, весь, свій.
4. Я, він, ми, ви, його, їхній, такий.

209. У котрому рядку всі слова є займенниками?

1. Дехто, весь, той, мій, нічий, тут, її.
2. Той, цей, такий, стільки, хтозна-який.
3. Самий, цей, нікотрий, дещо, твій, там, нічий.
4. Всяко, сам, кожний, інший, самий, весь.

210. У котрому рядку всі слова є займенниками?

1. Десь, хтось, всякий, котрий, ми.
2. Весь, кудись, я, хто, казна-що.
3. Деякий, чий, кожний, ніякий, що, стільки, скільки.
4. Хто-небудь, хтозна-де, він, цей, той.

211. У котрому рядку всі слова – означальні займенники?

1. Хто, що, який, чий, котрий, скільки.
2. Хтось, хто-небудь, будь-який, абищо, казна-що, деякий.
3. Ніхто, ніщо, ніякий, нічий, жодний.
4. Весь, всякий, кожний, самий, сам, інший.

212. У котрому рядку всі слова – означальні займенники?

1. Сама, інший, кожний, всі, всякий.
2. Свій, себе, хтось, абищо, казна-який, дехто.
3. Хтось, ніщо, всякий, абичий, наш.
4. Якийсь, ніякий, кожний, ніхто, сам, інший.

213. У котрому рядку всі слова є заперечними займенниками?

1. Ніхто, ні в чому, нікотрий, ніде, ніскільки, ні на чому.
2. Ніякий, нічий, ніскільки, нікотрий, ні в кого, ніщо.
3. Нікуди, ніяк, нікого, нічий, ні з ким, нінащо.
4. Ні в що, ніякий, ніколи, ні в якого, нічим, нічийому.

214. У котрому рядку всі займенники співвідносні з іменниками?

1. Хто, що, який, чий, котрий, скільки.
2. Я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони.
3. Мій, твій, наш, ваш, їхній, її, його, їх.
4. Будь-хто, якийсь, хто-небудь, що-небудь, хтось.

215. У котрому рядку всі займенники мають суплетивні відмінкові форми?

1. Ніхто, щось, ми, вони, такий.
2. Весь, мій, скільки, ніякий, свій.
3. Хто, що, я, ти, він.
4. Кожний, інший, абиякий, декілька, чие.

216. У котрому рядку всі займенники написано правильно:

1. Будь-хто, будь у чому, хтозна-який, нічий, дечий.
2. Будь-чий, дечий, ні до кого, нічого, аби-хто.
3. Де в кого, будь з ким, який небудь, декого, ніскільки.
4. Будь з кого, нічий, що-небудь, будь-котрий, ніщо.

217. Визначте синтаксичну роль підкресленого займенника.

Блаженні обмежені серцем і волею, блаженні, хто почепив замки на таємничі двері своєї душі, на всі ворітця, що ведуть до споглядання людської неволі і несправедливості (О. Довженко).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

218. У котрому рядку спостерігається явище прономіналізації?

1. Було колись в одній країні: сумний поет в сумній хатині рядами думи шикував (*Леся Українка*).
2. У вдови один син, та й той якраз під аршин (*Т. Шевченко*).
3. Ось ідуть, один, другий, десятий – вірні ханські слуги (*Р. Іваничук*).
4. Посадила стара мати три ясени в полі (*Т. Шевченко*).

219. Перехід інших частин мови в займенник має назву: 1. Адвербіалізація. 2. Субстантивація. 3. Ад'ективація. 4. Проніміналізація. 5. Нумералізація. 6. Вербалізація.

Дієслово

1. У котрому рядку подано тільки перехідні дієслова?

- А Заїхати додому, повідомити брата, написати на конверті, взяти гроші.
- Б Знати про все, грати роль, з'їсти хліба, не бачити виходу.
- В Різати ножом, ловити злодія, напружити уяву, піти на вулицю.
- Г Цілувати дитину, пити молоко, одержувати лист, купити хліба.

2. У котрому рядку подано тільки перехідні дієслова?

- А Щиро радіти, червоніти від сорому, сахатися людей, бачити помилки.
- Б Голосно співати, танцювати вальс, надіслати бандероль, дякувати за

пораду.

В Домагатися справедливості, не чути голосу, хотіти щастя, читати роман.

Г Взяти за руки, єднати друзів, боятися вовка, не мати долі.

3.У котрому рядку подано тільки перехідні дієслова?

А Вивчити мову, принести пошту, сказати правду, врізати хліба.

Б Не мати хати, переходити межу, втекти від відповідальності, малювати квіти.

В Розуміти друга, терпіти лихо, тішитися дитиною, кинути камінь.

Г Купити меду, не чути про це, випив води, намалювати картину.

4.У котрому рядку всі дієслова належать до однієї дієвідміни?

А Зазнавати, сахатися, дозволяти, читати, садити.

Б Казати, дозволити, давати, вчити, благати.

В Берегти, вітати, п'яніти, кидати, копати.

Г Писати, ходити, ловити, бігти, їхати.

5.У котрому рядку всі дієслова належать до однієї дієвідміни?

А Гніватися, малювати, дивувати, захворіти, дати.

Б Розсердити, напружити, повідомити, летіти, молоти.

В Прилетіти, прилітати, стукотіти, кроїти, удостоїти.

Г Кричати, креслити, нести, косити, їсти.

6.У котрому рядку всі дієслова належать до однієї дієвідміни?

А Минати, ступати, обирати, витирати, сипати.

Б Мислити, видати, крикнути, кинути, статив.

В Мити, молотити, бурчати, казати, любити.

Г Нести, з'їсти, розповідати, продати, давати.

7.У котрому рядку подано дієслова одного часу?

А Сидить, пише, принесуть, люблять, іде.

Б Зеленіє, цвітуть, їси, танцюєш, відпочиваю.

В Підемо, працюватимеш, вирушу, сидиш, закричить.

Г Скочить, заспівали, прийшли, зробила, казав.

8.У котрому рядку подано дієслова одного часу?

А Буду думати, міркуватиму, задумаю, з'їм, віддам.

Б Веду, даю, ходжу, співає, переживуть.

В Зробив, принесли, прочитають, співають, ореш.

Г Спішив, косила, носиш, писали, читав би.

9.Помилка в написанні особових закінчень дієслів допущена в рядку:

А полють, склеїш

Б бачуть, усміхаєшся

В схопиться, квітчають

Г побудуєшся, забіжать

10. У котрому рядку є неправильні особові форми дієслова?

- А Кличуть, носимо, горять, продаси, віддаю.
- Б Орють, борешся, даси, падаю, хочуть.
- В Уміємо, віддамо, ріжуть, сплять, полють.
- Г Заспіваймо, станьмо, боряться, жнуть, ллється.

11. У котрому рядку є неправильні особові форми дієслова?

- А Маєш, гояться, сміються, танцюй, полють.
- Б Подаруймо, слухаймо, переповіси, ллють, доять.
- В Хроплять, орють, борються, сміються, застелять.
- Г Відчиняють, злетиш, кладуть, заберу, поїсиш.

12. Усі дієслова доконаного виду в рядку

- А виступити, зіпсувати, поснідати, написати
- Б слугувати, підходити, зробити, стояти
- В впіймати, купатись, крутити, будувати
- Г загартувати, співати, падати, горіти

13. Усі дієслова доконаного виду в рядку

- А зрозуміти, зачекати, стати, казати
- Б полюбити, сходити, погрітись, тиснути
- В заспівати, сказати, говорити, розбити
- Г помиритись, розказати, заклеїти, випити

14. Усі дієслова доконаного виду в рядку

- А віддати, доїти, чути, навчитися
- Б лежати, лягти, сісти, сидіти
- В продати, зачекати, скосити, сфотографувати
- Г боротися, охороняти, здолати, засіяти

15. Усі дієслова недоконаного виду в рядку

- А сказати, розмовляти, балакати, теревенити
- Б цвісти, працювати, шкодувати, говорити
- В поважати, вчити, вести, зберегти
- Г летіти, пролітати, літати, вилетіти

16. Усі дієслова недоконаного виду в рядку

- А прославляти, грюкати, стукнути, зеленіти
- Б в'язати, воювати, думати, зметикувати
- В орати, терпіти, забирати, витерти
- Г позначати, носити, грати, лікувати

17. Усі дієслова недоконаного виду в рядку

- А будувати, збудувати, ламати, пити
- Б падати, випадати, нападати, впасти
- В визнавати, дізнаватись, зазнавати, визнавати
- Г продавати, продати, переходити, стати

18. Усі дієслова дійсного способу в рядку

- А зробиш, казав, пишу, стоїте
- Б читайте, ходить, вишиває, пече
- В ходімо, солимо, стереже, худну
- Г заграєш, снідав би, говоримо, спиш

19. Усі дієслова дійсного способу в рядку

- А схопимо, сподіваймось, творимо, кличеш
- Б дізнаєшся, створив би, зуміймо
- В доповідаєш, існуєте, рахував, хвалитимеш
- Г радіють, носитимеш, берімо, чарує

20. Усі дієслова дійсного способу в рядку

- А сушиш, робіть, готуєш, думаємо
- Б розгубиш, молотять, возитимеш, малював
- В згадуємо, заспіваймо, заробиш, закоптили
- Г підпишімо, плачеш, дієш, зрозуміла

21. Усі дієслова наказового способу в рядку

- А борімося, боріться, поборете, борись
- Б наносіть, перемелюйте, зрубай, побродімо
- В гомониш, не гаймо, загориться, налий
- Г купіть, поведимось, верти, зумій

22. Усі дієслова наказового способу в рядку

- А засіймо, розтопи, почепіть, оселяться
- Б перебіжимо, славмо, подоїть, заплач
- В дихайте, любімо, почисти, спечіть
- Г слався, фарбуйте, приховаймо, прикрашають

23. Усі дієслова наказового способу в рядку

- А захистімо, знайди, перестав, вирости
- Б спалахни, сидіть, володійте, покладемо
- В лий, стій, плач, зловиш
- Г вдержись, тримай, летіть, говорімо

24. Правильно утворено форму наказового способу дієслів у рядку

- А допоможете
- Б хай працюймо
- В радіємо

Г підготуйтеся

25. Правильно утворено форму наказового способу дієслів у рядку

- А ході́мте
- Б вивчи
- В зрі́заємо
- Г говорив би

26. Правильно утворено форму наказового способу дієслів у рядку

- А відчу́ймо
- Б давай підемо
- В зробі́мте
- Г прочитаємо

27. Усі дієслова умовного способу в рядку

- А зробив би, написав би, заробила б, сиділи б
- Б побудували, заробили, сиділи, казали б
- В нехай пишуть, несли б, проспівали б, ремонтували
- Г врятуймо, відвідали, заграли б, впіймало б

28. Усі дієслова умовного способу в рядку

- А сіли б, почистив би, нехай оглянуть, здайте
- Б зачинили б, смикни, відшукайте, прилетів би
- В їв би, оглянули б, розповіла б, приніс би
- Г привітала б, розчесалась, вивчали б, відремонтуйте

29. Усі дієслова умовного способу в рядку

- А відстояли б, вчила б, тішило б, слухав би
- Б любив, понюхаймо, наздогнав би, вилетіло б
- В взяв би, пробачила б, збудували б, зробімо
- Г привезіть, почув би, зацвіло б, навідалась би

30. Котре з тверджень є найбільш повною правильною відповіддю на питання: «Що таке дієслово?»

1. Дієслово – частина мови, що має категоріальне значення процесуальної ознаки і виражає його у граматичних категоріях виду, стану, способу, особи, а також числа і роду.
2. Дієслово називає дію предмета і відповідає на питання *що робити? що зробити?*
3. Дієслово – частина мови, що має значення дії і виражає його у граматичних категоріях виду, стану, способу.
4. Частина мови, що означає дію чи стан як процес і виражає це значення в категоріях виду, способу, часу, особи і стану, а в реченні виступає присудком.

31. У котрому рядку всі слова належать до дієслів.

1. Виховувати, виховний, виховано, виховати, виховай.
2. Переробити, перероблений, переробивши, перероблено, перероби.
3. Любити, улюблений, люблячи, любіть, залюблений.
4. Зроблено, зробивши, зробіть, зроблений, зроби.

32. У якому рядку всі слова належать до дієслівних форм?

1. Переглянутий, читання, зелень, малюнок, читанка.
2. Синіти, синь, ой, ойкати, сумувати.
3. Сум, сумно, перечитаний, ойкання, малювати.
4. Переглядати, читає, споряджений, затримано, співаючи.

33. Категорія роду не властива:

1. Формам теперішнього і майбутнього часу, наказового способу.
2. Формам минулого і майбутнього часу, умовного способу.
3. Формам теперішнього і давноминулого часу, наказового способу.
4. Формам минулого і майбутнього часу, умовного способу.

34. У котрих рядках усі дієслова стоять у дієвідмінюваній формі?

1. Вирощував би, вирощено, вирощуйте, вирощуватимемо, вирощу.
2. Виростати, виростай, виріс, виростеш, хай виростає.
3. Виростив би, вирощу, хай виростить, виростять, вирости.
4. Отримаю, отримуватимеш, отримай, хай отримає, отримав би.

35. Інфінітив має такі граматичні ознаки:

1. Вид, перехідність/неперехідність, час.
2. Вид, час, стан.
3. Вид, перехідність/неперехідність, стан.
4. Спосіб, час, особу, стан.

36. У котрому рядку всі дієслова безособові?

1. Зітхає, буде пахнути, покинуло, освіжить, освітить.
2. Щастить, таланило, не читається, міркує, світило.
3. Жилося б, твориться, помиляється, буде хвилюватися, змолоти.
4. Вечоріло, сутеніє, буде морозити, не спиться, розвиднілось.

37. Як змінюються дієслова дійсного способу?

1. За часами, числами і особами.
2. За часами і в минулому часі за числами і особами.
3. За часами, у майбутньому часі за числами і особами, у теперішньому – за числами і особами.
4. У минулому часі за числами і в однині за родами, у теперішньому і майбутньому часах – за особами і числами.

38. У котрому рядку представлені лише особові форми дієслова?

1. Читатимуть, поглянуть, світає, думай, зупинився, ходив би.
2. Маркувати, змарнівши, змарнілий, дощить, сиджу.
3. Їдете, бачила, сядь, темніє, зроблю, берегли б.
4. Спішать, читай, ходять, сплю, писатимете, дивляться.

39. У котрих рядках усі дієслівні форми належать до незмінних?

1. Вкрити, вкритий, вкривши, вкрило, вкрито.
2. Записано, записавши, записуючи, записати, записувати.
3. Посіяно, посіяти, посіявши, посійте, посіють.
4. Відкрити, відкривши, відкривати, відкрито, відкриваючи.

40. З'ясуйте, які категорії є загальнодієслівними:

1. Вид, стан, час.
2. Вид, перехідність, стан.
3. Вид, перехідність, спосіб, час.
4. Вид, перехідність, стан, спосіб, час.

41. Категорія особи не властива:

1. Формам давноминулого, минулого часу і умовного способу.
2. Формам майбутнього часу і умовного способу.
3. Формам теперішнього часу і наказового способу.
4. Формам минулого часу і наказового способу.

42. Категорія часу не властива:

1. Формам дійсного і наказового способу.
2. Формам дійсного, умовного і наказового способу.
3. Формам наказового способу.
4. Формам умовного і наказового способу.

43. У котрому рядку всі дієслова стоять у дієвідмінюваній формі:

1. Вирощував би, вирощено, вирощуйте, вирощуватимемо, вирощу.
2. Виростати, виростай, виріс, виростеш, хай виростає.
3. Виростив би. вирощу, хай виростить, виростять, вирости.
4. Отримаю, отримуватимеш, отримавши, хай отримає, отримав би.

44. Визначте рядок, у якому всі дієслівні форми належать до незмінних:

1. Вкритий, вкрити, вкривши, вкрило, вкрито.
2. Записано, записавши, записуючи, записати, записувати.
3. Посіяно, посіяти, посіявши, посійте, посіють.
4. Відкрити, відкривши, відкритий, відкрито, відриваючи.

45. Які граматичні ознаки має інфінітив?

1. Вид, перехідність/неперехідність, час.
2. Перехідність/неперехідність, спосіб.

3. Спосіб, час.
4. Вид, перехідність/неперехідність, стан.

46. У котрому рядку інфінітив виступає підметом ?

1. Якби з ким сісти хліба з'їсти, промовить слово... (*Т. Шевченко*).
2. Жити на землі – не просто, звісно (*В. Кобець*).
3. Оксен їхав туди поглянути, як іде сівба (*Гр. Тютюнник*).
4. Тож підіте і скажіте, що поки я буду жити, не подумаю довіку зброї чесної зложити (*Леся Українка*).

47. У котрому рядку інфінітив виступає обставиною?

1. Зоря на небі рожева уже починала займатись (*Леся Українка*).
2. Взагалі він уникає говорити про свої високі почуття і пориви (*І. Багмут*).
3. Хлопець не може опертись бажанню глянути в вікно (*М. Коцюбинський*).
4. Місяць пливе оглядати і небо, і зорі, і землю, і море (*Т. Шевченко*).

48. У котрих рядках усі дієслова двовидові:

1. Розслідувати, мовити, веліти, абсорбувати, абстрагувати.
2. Авансувати, автоматизувати, адресувати, акредитувати, амністувати.
3. Ампутувати, носити, атакувати, атестувати, інформувати.
4. Телеграфувати, стабілізувати, класти, співати, веліти.

49. У котрих рядках усі дієслова непарновидові?

1. Налезжати, написати, накульгувати, надіятися, накрапати.
2. Посидіти, побігти, піти, провчитися, погуляти.
3. Лежати, літати, любити, лазити, лінуватися.
4. Полежати, пролітати, полюбити, пролазити, розлінуватися.

50. У котрому рядку від усіх дієслів недоконаного виду можна утворити дієслова доконаного виду за допомогою префіксів?

1. Закреслювати, поскрипувати, ходити, носити, гавкати.
2. Насипати, силкуватися, нарізати, спати, читати.
3. Намагатися, білити, в'янути, брати, стукати.
4. Писати, казати, сивіти, робити, креслити.

51. У котрому рядку від усіх дієслів недоконаного виду можна утворити дієслова доконаного виду за допомогою суфіксів?

1. Прати, писати, казати, нести, грати.
2. Кричати, кидати, гримати, зітхати, стукати.
3. Відкидати, переносити, носити, шукати, спати.
4. Знаходити, брати, ходити, говорити, реготати.

52. У котрому рядку всі дієслова можуть утворювати видові пари шляхом зміни наголосу?

1. Відкидати, переносити, закликати, розрізати, скликати.

2. Повторити, ревнувати, говорити, брати, говорити
3. Ловити, лити, біліти, в'язнути, в'янути.
4. Ненавидіти, жаліти, молити, програмувати, питати.

53. У котрих рядках усі дієслова парновидові?

1. Сидіти, сідати, побігти, переходити, лягти.
2. Лягати, стояти, посидіти, побігти, пролежати.
3. Заспокоїти, злетіти, прочитати, біліти, гаснути.
4. Побілити, почервоніти, просвердлити, ненавидіти, жаліти.

54. У котрих рядках є двовидові дієслова?

1. Конфіскувати, лікувати, гарантувати, керувати, полювати.
2. Пакувати, атакувати, бунтувати, інтригувати, екранізувати.
3. Учителювати, марширувати, фарбувати, вапнувати, співати.
4. Госпіталізувати, екранізувати, викривати, прикривати, спати.

55. У котрих рядках є дієслова, що відрізняються від інших видовими особливостями?

1. Веселіти, відповідати, виходити, в'язати, веліти.
2. Атакувати, женити, телеграфувати, розслідувати, екранізувати.
3. Запрограмувати, запросити, засміятися, засіяти, зав'язати.
4. Імпонувати, посіпувати, пританцьовувати, превалювати, накрапати.

56. У котрому рядку від усіх дієслів можна утворити видову пару за допомогою префіксів?

1. Прагнути, гордувати, намагатися, потребувати, переслідувати.
2. Вітати, знайомити, годувати, конспектувати, нести.
3. Народити, запросити, прославити, вибрати, витерти.
4. Стерти, розтяти, почати, думати, співати.

57. У котрому рядку всі дієслова можуть утворювати видові пари суплетивним способом?

1. Шукати, брати, говорити, ловити.
2. Лити, біліти, в'язнути, в'янути.
3. Ненавидіти, жаліти, молити, програмувати.
4. Писати, ректи, ревнувати, косити.

58. Категорія перехідності – це:

1. Загальнодієслівна категорія, яка виражає відношення дії до об'єкта й суб'єкта.
2. Дієслівна категорія, що виражає відношення дії до суб'єкта.
3. Загальнодієслівна категорія, що виражає відношення дії до об'єкта.
4. Загальнодієслівна категорія, що виражає відношення дії до моменту мовлення.

59. Позначте рядок, у якому всі дієслова – перехідні:

1. Прочитати книгу, відповісти на питання, стати лікарем.
2. Слухати музику, не побачити соловейка, купити солі.
3. Малювати на папері, ходити пішки, чути співи.
4. Відкрити вогонь, перевірити помилки, стати на заваді.

60. У котрому рядку всі дієслова перехідні?

1. Іти, переходити, заходити, жити, вчити.
2. Телеграфувати, копати, виховати, помчати, мовчати.
3. Малювати, заспокоїти, плести, їсти, ховати.
4. Сідати, святкувати, мріяти, споглядати, спати.

61. У котрому рядку всі дієслова неперехідні?

1. Стояти прямо, побачити простір, уникати зустрічі.
2. Копати землю, сісти на стілець, тішити малят.
3. Телефонувати друзів, спати довго, сприйняти на слух.
4. Вирощувати хліб, агітувати виборців, позичити грошей.

62. Котрі з підкреслених у тексті дієслів є неперехідними?

Сосновий ліс перебирає (1) струни. Рокоче (2) тиша на глухих басах. Бринять (3) берези. І блукають (4) луни, людьми забуті з вечора в лісах (*Л. Костенко*).

63. Котрі з підкреслених у тексті дієслів є перехідними?

Серпневе сонце стирало (1) бруд з білих хаток, мережило (2) чорні шляхи, що гналися (3) в поле й зникали (4) десь, посинівши (5), як річка (*В. Підмогильний*).

64. У котрому рядку всі дієслова пасивного стану?

1. Дитина збирається до школи, посуд б'ється, фільм демонструється.
2. Вірш читається актором, пісня виконується співаком, картина малюється художником.
3. Собака кусається, дорога в'ється, сестра лаштується.
4. Дощ ллється, лист пишеється, дитина сміється.

65. Позначте рядок із дієсловами пасивного стану:

1. Вітатися з гостем, схилитися від печалі, лаштуватися до сну.
2. Писати твір, не відвідати хворого, купити хліба.
3. Розплетена коса, пісня співається, прийнято рішення.
4. Стати в ряд, спинити перехожого, дочекатися відповіді.

66. У котрому рядку всі дієслова активного стану?

1. Жити, працювати, виховати, вчити, радіти.
2. Читати, вирощувати, благодіяти, опрацювати, думати.
3. Цвісти, мріяти, працювати, навчати, жати.
4. Співати, будувати, дослідити, готувати, мити.

67. Позначте рядок із дієсловами зворотно-середнього стану:

1. Купити цукерок, не виправити помилки, вивчити напам'ять.
2. Скляно б'ється, наряджати на вечорниці, злитися на сусідку.
3. Арія виконується, побачити друга, сприяти налагодженню стосунків.
4. Взятися за двері, припинити розмову, співати тихо.

68. У котрому рядку всі дієслова наказового способу?

1. Принеси, лаштуватися, дістав би, висунула, поверни.
2. Хай несуть, учімося, будьмо, ставайте, малюймо.
3. Читай, сидіти, тримай, врахував, мріяв би.
4. Допоможи, хай приїдуть, пам'ятай, мовчи, відніс.

69. У котрому рядку всі дієслова дійсного способу?

1. Написали, хотів, прийду, пишу, співатиме.
2. Сядьте, натиснути, відвернули, міцнів, було б.
3. Ставати, надіслав би, відпочивай, сказала, буде мріяти.
4. Стримайся, поїхав, змінила, сказав би, позначив.

70. У котрому рядку всі дієслова теперішнього часу?

1. Залишаюся, залишишся, залишився, залишаєшся, залишаються.
2. Звільняю, звільняють, звільняй, звільнять, звільню.
3. Несу, носиш, несімо, носимо, несе.
4. Приїжджаю, приїздять, приїжджаємо, приїздите, приїздиш.

71. У котрому рядку всі дієслова не можуть вживатися в наказовому способі?

1. Волокти, провітрити, воліти, лихоманить, смердіти.
2. Перехотіти, мусити, світати, могти, дощити.
3. Витоптати, відв'язати, пекти, чути, світає.
4. Вислати, шукати, заїсти, бачити, нездужати.

72. У котрому рядку всі дієслова належать до I дієвідміни?

1. Віднести, лазити, бігти, наряджати, пристати.
2. Дружити, кохати, носити, записати, приголомшити.
3. Колоти, казати, малювати, приїхати, стати.
4. Гуркотіти, пилюсити, стояти, нести, розорити.

73. У котрому рядку всі дієслова належать до однієї дієвідміни?

1. Вести, плести, берегти, боротися, сіяти.
2. Прагнути, бажати, зберегти, полоти, дати.
3. Просити, воркотіти, ловити, мріяти, вивчити.
4. Стелити, їсти, місити, плести, чекати.

74. У котрому рядку є неправильні особові форми дієслова?

1. Маєш, гояться, сміються, танцюй, полюють.
2. Зумій, здає, витре, сплять, дивишся.

3. Відчинять, злетиш, кладуть, заберу, поїш.
4. Продаєш, маємо, колять, виносять, стрибають.

75. Позначте рядок, у якому всі дієслова стоять у формі простого майбутнього часу:

1. Працюватиму, прийду, співатиму, захочу, стану.
2. Буду їсти, стану, склею, напишу, буду працювати.
3. Відповім, буду, захочу, стану, приведу.
4. Дам, створю, буду вчити, хотітиму, пектиму.

76. У котрому рядку всі дієслова наказового способу?

1. Веселімося, веселишся, веселись, веселіться, хай веселяться.
2. Виходь, вийди, вийдуть, хай вийде, нехай виходять.
3. Продовж, хай продовжує, продовжуй, продовжуйте, нехай продовжить.
4. Ходімо, йди, будуть іти, хай ходять, підеш.

77. У котрому рядку всі дієслова належать до архаїчної дієвідміни?

1. Змінити, вибілити, хотіти, виставити, висіти.
2. Розповісти, їсти, доповісти, продати, поїсти.
3. Снувати, відпочити, бажати, стояти, міцніти.
4. Мати, дружити, опанувати, приповісти, створити.

78. У котрому рядку допущено помилку при творенні форм наказового способу?

1. Знай, кричимо, ріж, хай подарує, відкиньте.
2. Несіть, нехай простить, стережись, відпочинь, копаймо.
3. Поїдьмо, учіться, хай заспівають, вчи, розкажіть.
4. Дозвольте, нагодуй, хай скаже, приносьте, кричімо.

79. У котрому рядку є неправильні особові форми дієслова?

1. Кличуть, носимо, горять, продаси, віддаю.
2. Орють, борешся, їси, падаю, хочуть.
3. Уміємо, віддамо, ріжуть, сплять, полять.
4. Заспіваймо, станьмо, боряться, жнуть, ллється.

Дієприкметник

80. У котрому рядку подано дієприкметники одного стану (пасивного або активного)?

- А Згорнутий, замкнутий, згромаджений, зів'ялий, приведений.
- Б Зораний, привезений, насипаний, осиротілий, прив'язаний.
- В Розталий, сидячий, миючий, відмежований, зроблений.
- Г Обважнілий, прочитаний, позеленілий, киплячий, штурмуючий.

81. Дієприкметниками є всі слова рядка:

1. Зніяковілий, змужнілий, задумливий.
2. Упорядкований, виконаний, зів'ялий.
3. Зрадливий, подрібнений, описаний.
4. Пом'якшений, працьовитий, улюблений.

82. Укажіть рядок із дієприкметниками активного стану:

1. Прочитана книга, відпрацьований параграф, запрошена дівчина.
2. Квітучий сад, посинілий від холоду, всохлий від спраги.
3. Вишита сорочка, намальована картина, опале листя.
4. Показаний фільм, затужавілі стежки, запорошений снігом.

83. У котрому рядку подано дієприкметники одного стану (пасивного або активного)?

1. Згорнутий, замкнутий, згромаджений, зів'ялий, приведений.
2. Зораний, привезений, насипаний, зацікавлений, прив'язаний.
3. Зміцнілий, оновлений, крокуючий, посинілий, потемнілий.
4. Розталий, пожовклий, осиротілий, відмежований, зроблений.

84. Укажіть рядок з активними дієприкметниками минулого часу:

1. Змарнілий, опалий, здичавілий, позеленілий, пророслий.
2. Забіганий, створений, посивілий, працюючий, повернений.
3. Викочений, посинілий, розгаданий, проспіваний, мислячий.
4. Порожевілий, осілий, топлений, битий, написаний.

85. Від усіх дієслів можна утворити дієприкметники за допомогою різних суфіксів (-т-, -ен-) у рядку:

1. Зсунути, колоти, одягнути.
2. Замести, замкнути, посунути.
3. Стрінути, знайти, полоти.
4. Здійснити, молоти, тиснути.

86. Укажіть рядок з дієприкметниками, що перейшли у прикметники:

1. Пріле насіння, варена картопля, печений гарбуз.
2. Засіяна пшениця, зшите пальто, зрізане волосся.
3. Написаний лист, печена картопля, відкриті двері.
4. Збудований дім, битий шлях, ріжучий інструмент.

87. Не потребує редагування словосполучення:

1. Плакучі верби.
2. Початкуючі художники.
3. Конкуруючі фірми.
4. Стоячі пасажири.

88. Не потребує редагування словосполучення:

1. Вируюче море.
2. Захоплююча повість.

3. Балакуча сусідка.
4. Мандруючий сюжет

89. Дієприкметник виступає в ролі присудка в реченні:

1. На березі хвилястої Десни стояло місто, оповите в сні (*М.Рильський*).
2. Хліба, змиті дощем, яскраво зеленіли (*О. Гончар*).
3. Людська краса ніким ще не повторена (*Л. Забашта*).
4. Зігріті крутими стежками, напоєні гірським повітрям, послухники були веселі (*М. Коцюбинський*).

90. Установіть характеристику виділеного в тексті дієприкметника: Мавка виходить з лісу пишно завітчана, з розпуценими косами (*Леся Українка*).

1. Дієприкметник активного стану, минулого часу, доконаного виду.
2. Дієприкметник активного стану, теперішнього часу, недоконаного виду.
3. Дієприкметник пасивного стану, минулого часу, недоконаного виду.
4. Дієприкметник пасивного стану, минулого часу, доконаного виду.

Дієприслівник

91. У котрому рядку подано дієприслівники одного виду?

- А Ідучи, оглянувши, забуваючи, сидючи, стелячи.
- Б Виріши, зробивши, сказавши, живучи, гріючись.
- В Працюючи, нехтуючи, співаючи, тамуючи, роблячи.
- Г Утираючись, побачивши, побравшись, думаючи, знехтувавши.

92. У котрому рядку подано дієприслівники одного виду?

1. Ідучи, оглянувши, забуваючи, сидючи, стелячи.
2. Виріши, зробивши, сказавши, живучи, гріючись.
3. Працюючи, нехтуючи, співаючи, тамуючи, роблячи.
4. Утертись, побачивши, побравшись, думаючи, знехтувавши.

93. Укажіть рядок, у якому всі дієприслівники – доконаного виду:

1. Пригнавши, працювавши, підстрибуючи, поздоровивши, відповівши.
2. Підписавши, піднявши, здригнувшись, віддавши, принісши.
3. Синіючи, знайшовши, відстаючи, їхавши, прихилившись.
4. Шукаючи, мріючи, виказавши, війшовши, порівнюючи.

94. У котрому рядку подано дієприслівники одного часу (теперішнього чи минулого)?

1. Залишившись, тремтячи, читаючи.
2. Усміхнувшись, продумавши, зустрівши.
3. Залишаючи, співаючи, знітившись.
4. Думаючи, гріючись, виріши.

95. Дієприслівники теперішнього часу можна утворити від усіх дієслів рядка:

1. Зажуритись, співати, жити.
2. Похнюпитись, пізнавати, дивитись.
3. Зітхати, замислитись, журитись.
4. Полювати, сміятися, думати.

96. Дієприслівники минулого часу можна утворити від усіх дієслів рядка:

1. Заклеїти, боротися, зловити.
2. Вирости, зняти, відповісти.
3. Застелити, продумати, згинатися.
4. Боротися, здолати, принести.

97. Дієприслівники недоконаного виду можна утворити від обох дієслів рядка:

1. Засміятися, іржати.
2. Сидіти, розхвилюватися.
3. Спати, боротися.
4. Висвітлити, грати

98. Дієприслівники доконаного виду можна утворити від обох дієслів рядка:

1. Боятися, змолоти.
2. Вибачити, кликати.
3. Возити, зв'язати.
4. Заспівати, напоїти.

99. Граматично правильне продовження речення «Сидячи на дивані, ...» подано в рядку:

1. Було погано видно.
2. Мені заборонили читати.
3. Я дивився телевізор.
4. Гостям було зручно.

100. Правильно побудовано речення:

1. Глянувши на сина, очі матері засяяли від щастя.
2. Відвідавши цирк, усім було дуже цікаво.
3. Готуючи вечерю, я слухаю веселу музику.
4. Побачивши рідну домівку, у мене забилося серце.

101. Установіть характеристику виділеного в тексті дієприслівника: Він тільки радіє в душі, дивлячись, як люди смакують його водою (О. Гончар).

1. Дієприслівник минулого часу, доконаного виду, перехідний.
2. Дієприслівник теперішнього часу, недоконаного виду, неперехідний.
3. Дієприслівник минулого часу, недоконаного виду, перехідний.
4. Дієприслівник теперішнього часу, доконаного виду, неперехідний.

Прислівник

102. У котрому рядку слово як — прислівник?

- А Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля (Нар. тв.).
Б Як сонцем світ, напоєні тобою мої тривожні сни (О.Олесь).
В Буває мить якогось потрясіння: побачиш світ, як вперше у житті (Л.Костенко).
Г Ви знаєте, як липа шелестить...? (П. Тичина).

103. У котрому рядку всі прислівники займенникового походження?

- А По-нашому, передовсім, там, звідки, знизу.
Б Так, навіщо, потім, по-свійськи, потім.
В Внічию, надто, по-латині, тому, деколи.
Г Нащо, втім, по-іншому, всього-на-всього, чому?

104. У котрому рядку всі прислівники числівникового походження?

- А Вперше, надвоє, зроду, наодинці, вдвічі.
Б Заодно, удесятеро, спершу, натроє, двічі.
В По-перше, доценту, четверо, водно, анітрохи.
Г Удвох, втретє, спершу, учотирьох, анітрохи.

105. У котрому рядку всі прислівники іменникового походження?

- А Бігом, вдома, завидна, щосили, зроду, укупі.
Б Кругом, набік, додому, насподі, уголос, взимку.
В Збоку, верхи, спідсподу, поодинці, впереміж, запізно.
Г Надалі, вдосвіта, зараз, спочатку, поруч, помалу.

106. Через дефіс треба писати всі прислівники в рядку

- А під/час, по/четверте, на/щастя, будь/де
Б більш/менш, ні/як, ні/защо, як/що, по/батькові
В по/троє, в/двоє, тільки/но, ні/де
Г на/гора, по/моєму, казна/де, якось/то

107. Літеру *и* треба писати в кінці кожного прислівника в рядку

- А по-лицарськ.., по-вовч.., завбільшк.., трич..
Б навприсяд.., поноч.., по-корейськ.., навпак..
В по-лисяч.., почаст.., пошепк.., навколішк..
Г мовчк.., по-угорськ.., зсередин.., по-латин...

108. Разом пишуться всі прислівники в рядку

- А в/зимку, до/схочу, до/речі
Б на/швидку, до/недавна, спокон/віків
В до/вподоби, на/пів/дорозі, у/ночі
Г в/цілому, у/двічі, на/швидку/руч

109. У котрому рядку кожне словосполучення містить прислівник?

1. Вивчити на/пам'ять, приніс до/дому, світилось у/двох вікнах, багато розмовляти.

2. Заслухана в/голос власної душі, співати в/голос, повернув у/бік, постукати в/останнє вікно.
3. Кинув у/бік, казати в/останнє, заболіло в/середині, шукати в/середині розділу.
4. Глянув у/гору, зв'яже до/купи, цвітуть до/в/кола, працювати в/день.

110. У котрому рядку всі прислівники займенникового походження?

1. Так, навіщо, потім, по-свійськи, потім.
2. Потому, зовсім, по-вашому, чому, анітрохи.
3. Внічию, надто, по-латині, тому, деколи.
4. Нащо, втім, по-іншому, всього-на-всього, чому?

111. У котрому рядку всі прислівники іменникового походження?

1. Бігом, вдома, завидна, щосили, зроду, укупі.
2. Кругом, набік, додому, насподі, уголос, взимку.
3. Навхрест, зліва, зрання, наперебій, догори, вслід.
4. Надалі, вдосвіта, зараз, спочатку, поруч, помалу.

112. У котрому рядку всі прислівники прикметникового походження?

1. Замолоду, весело, урівні, спершу, ліворуч, анітрохи.
2. По-братерськи, знизу, пізно, зрідка, напевне, якнайдовше.
3. Спроста, по-козацьки, зліва, голосно, віддавна, помалу.
4. Згарячу, потихеньку, пізніше, босоніж, навмисне, злегка.

113. У котрому рядку всі прислівники числівникового походження?

1. Вперше, надвоє, зроду, наодинці, вдвічі.
2. Заодно, удесятеро, спершу, натроє, двічі.
3. По-перше, дощенту, четверо, водно, анітрохи.
4. Тричі, поночі, вдруге, поодинці, одинцем, аніскільки.

114. У котрому рядку слово як – прислівник?

1. Чому не маю я широких крил, як ці простори?! (*О. Олесь*).
2. Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля (*Народна творчість*).
3. Буває мить якогось потрясіння: побачиш світ, як вперше у житті (*Л. Костенко*).
4. Чи знаєте ви, як цвітуть полини? (*З газети*).

115. За значенням прислівники поділяються на:

1. Означальні, міри або ступеня, обставинні, модальні, предикативні.
2. Предикативні, модальні, обставинні, означальні.
3. Означальні, обставинні, предикативні.
4. Предикативні, означальні, способу дії, модальні.

116. Ступені порівняння утворюють:

1. Прислівники способу дії.
2. Прислівники міри або ступеня.
3. Якісно-означальні прислівники.
4. Обставинні прислівники.

117. Слова *зосліну, спересердя, згарячу* є прислівниками:

1. Способу дії.
2. Причини.
3. Якісно-означальними.
4. Мети.

118. У наведених словосполученнях (*читання вголос, місто вночі, біг галопом*) прислівники виражають:

1. Ознаку дії.
2. Ознаку стану.
3. Ознаку іншої ознаки.
4. Ознаку предмета.

119. У наведених словосполученнях (*піднімався вгору, працюючи дружно, відповідав упевнено*) прислівники виражають:

1. Ознаку дії.
2. Ознаку стану.
3. Ознаку іншої ознаки.
4. Ознаку предмета.

120. У котрому рядку всі прислівники пишуться через дефіс?

1. По/перше, по/вашому, ні/куди, на/весні, на/зло.
2. Будь/як, по/братерськи, в/голос, з давніх/давен, на/певно.
3. Хтозна/де, коли/не/коли, на/бік, у/перше, на/вигляд.
4. По/нашому, де/не/де, віч/на/віч, часто/густо, казна/коли.

121. У котрому рядку всі прислівники пишуться з *ни*?

1. Гума...о, актив...о, безупи...о, організова...о, со...о.
2. Відмі...о, стара...о, несказа...о, свяще...о, щоде...о.
3. Незрівня...о, негада...о, самовідда...о, нездола...о, дореч...о.
4. Багря...о, непоруш...о, невтом...о, безпереста...о, невпи...о.

122. У котрому рядку всі прислівники можуть виконувати предикативну функцію?

1. Навстіж, недостатньо, холодно, можливо, тепло.
2. Можна, варто, людно, потрібно, треба.
3. Учора, мало, добре, буйно, щедро.
4. Соромно, сухо, темно, легко, спросоння.

123. У котрому рядку морфологічний аналіз виділеного слова виконано правильно?

Картина навкруги була дуже оригінальна (*І. Нечуй-Левицький*).

1. Навкруги – прийменник, похідний (прислівниковий), вжито з родовим відмінком.
2. Навкруги – прислівник, обставинний місця, відіменниковий, у реченні – обставина.
3. Навкруги – прислівник, обставинний місця, відіменниковий, у реченні – неузгоджене означення.
4. Навкруги – прийменник, непохідний, вжито з родовим відмінком.

Прийменник

124. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають часові відношення?

- А Залишити на цілий день, прибути о п'ятій годині, йти після дощу.
- Б Побачитися у четвер, постраждати від вибуху, зайти у цей час.
- В Сказати перед поїздкою, побачитися через місяць, відпочити на дивані.
- Г Заховати до ранку, йти вздовж річки, піклуватися упродовж життя.

125. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають просторові відношення?

- А Жити між людьми, сидіти близько двох годин, рости при дорозі.
- Б Дивитися на небо, жити з батьками, працювати в місті.
- В Піти до школи, летіти над луками, піти на пошуки.
- Г Рости перед хатою, зустрітися на майдані, бути біля річки.

126. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають причинові відношення?

- А Тремтіти від хвилювання, йти від бабусі, дякувати за доброту.
- Б Корчитися з болю, розчервонітися від сорому, померти через нестатки.
- В Не відпочити через клопоти, бліднути від страху, зупинитися біля будинку.
- Г Червоний від морозу, перебігти через майдан, побачитися через годину.

127. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають цільові відношення?

- А Народитися для радості, сказати задля спокою, збирати на подорож.
- Б Жити в розкошах, зробити ради дружини, заготовляти на зиму.
- В Назвати на честь діда, повернутися з метою навчання, подякувати за подарунок.
- Г Пообіцяти на знак вдячності, відійти від будинку, завчити для репетиції.

128. Правильно вжито прийменник у варіанті

- А виконувати по зразку
- Б іти по гриби
- В лекція по історії
- Г проживати по адресі

129. Прийменник помилково вжито в реченні

- А Гол забили через помилку центрального захисника.
- Б Будуову здійснено згідно з ухвалою міської ради.
- В Завдяки бурі зруйновано багато автомобільних доріг.
- Г Літня екзаменаційна сесія триває аж до липня.

130. Помилково вжито прийменник у словосполученні

- А хворіти на грип
- Б говорити на українській мові
- В розумітися на комп'ютерних програмах
- Г на південь від Дніпра

131. У котрому рядку всі слова належать до прийменників?

- 1. Протягом, завдяки, поперед, поміж, для.
- 2. Незалежно від, довкола, услід, лише.
- 3. З-за, немов, нехай, згідно з, близько.
- 4. Хай, поміж, біля, заради.

132. Котрий рядок містить лише непохідні прийменники?

- 1. Біля, з, по, під, поза, понад, поміж.
- 2. В, при, коло, за, попід, вздовж, край.
- 3. На, над, під, у, крім, о, до, при.
- 4. Кінець, край, навколо, близько.

133. У котрому рядку всі прийменники з походження первинні?

- 1. Внаслідок, край, круг, кінець, коло, перед, протягом, шляхом.
- 2. Близько, всупереч, вздовж, вслід, замість, крім, мимо, навскіс.
- 3. В, на, до, від (од), у (в), при, під, зі (із), над, через, за.
- 4. Край, в, на, близько, крім, від, у, поверх, при, коло, перед.

134. У котрому рядку всі вторинні прийменники прислівникового походження?

- 1. Довкруги, навкруги, зверх, ззаду, коло.
- 2. Кругом, мимо, назад, насупроти, кінець.
- 3. Нарізно, напередодні, поруч, поряд, за винятком.
- 4. Близько, всупереч, відносно, вздовж, довкола.

135. У якому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають часові відношення?

- 1. Прийти перед обідом, працювати після вечері, трапилось по весні, працювати від понеділка, читати з вівторка.
- 2. Зустрітись після свята, розмовляти на перерві, сидіти на горі, трудитись до понеділка, трудитись задля миру.

3. Відправитись через годину, сталося між 10–12 год., працювати по дві години, зробити за годину, сховатись у лісі.
4. Пам'ятати з дитинства, виконати до вечора, працювати з обіду, йти протягом дня, не з'явитись через хворобу.

136. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають просторові відношення?

1. Покласти на стіл, висіти під стелею, розташуватись біля річки, сидіти при дорозі, співати на конкурсі.
2. Взяти з собою, рости на високій горі, були посеред лісу, виднітися з-поміж дерев, зацікавила від страху.
3. Зупинитись біля лісу, жити під Києвом, сидіти край столу, потемніла в річці, діяти згідно з законом.
4. Чекати в гості, розливати по землі, засинілась над рікою, розмовляти на уроці, закричати від болю.

137. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають відношення причини?

1. Корчитися з болю, розчервонітися від сорому, померти через нестатки.
2. Тремтіти від хвилювання, йти від бабусі, дякувати за доброту.
3. Не відпочити через клопоти, бліднути від страху, зупинитись біля будинку.
4. Червоний від морозу, перебігти через майдан, побачитись через годину.

138. У котрому рядку всі прийменниково-відмінкові конструкції виражають відношення мети?

1. Навчатися заради батьків, жити для щастя, зробити для нас.
2. Народитися для радості, сказати задля спокою, збирати на подорож.
3. Назвати на честь діда, повернутися з метою навчання, подякувати за подарунок.
4. Пообіцяти на знак вдячності, відійти від будинку, завчити для репетиції.

139. Потребує редагування речення

1. З-за цієї гіпотези колись і виникла суперечка.
2. Студенти діяли згідно зі вказівками деканату.
3. Контракт був розірваний з нашої ініціативи.
4. Він уже давно не живе за цією адресою.

140. У котрому рядку допущено помилку в правописі прийменників?

1. З-попід, з-за, не зважаючи на, заради, попід.
2. Всупереч, навпроти, за винятком, задля, з метою.
3. З-посеред, з-поза, з-поміж, посеред, поміж.
4. Вздовж, за допомогою, на чолі, навколо, побіля.

Сполучник

141. У котрому рядку всі сполучники підрядні?

- А Мов, як...то, також, ні...ні, якби.
- Б Коли, тому що, як, так що, для того щоб.
- В Через те що, немов, щоб, або, проте.
- Г Бо, якщо, але, неначе, дарма що.

142. У котрому рядку всі сполучники сурядні?

- А Але, і, не то...не то, не тільки...а, або.
- Б Та, то...то, якщо, чи, коли.
- В Щоб, чи...чи, проте, й, не тільки...але.
- Г Ні...ні, тому що, як, що, хоч...але.

143. Сполучник умови вжито в реченні

- А З'явилися хмари, так що буде дощ.
- Б Коли бажання добре, то й дорога легка.
- В На те коня кують, щоб не спотикався.
- Г Хоч була пізня осінь, день стояв погожий.

144. У котрому рядку слово *що* є сполучником?

- А І нехай проміння те не гріє, що послала зірка здалека (В.Симоненко).
- Б ...І здалося мені, що стрічаю весну (В.Симоненко).
- В Усім найкращим, що є в моїй душі, завдячую тобі (І.Цюпа).
- Г Слово, чому ти не твердая криця, що серед бою так ясно іскриться? (Леся Українка).

145. У котрому рядку всі сполучники сурядні?

1. Аби, для того щоб, як, начебто, якщо.
2. Бо, тому що, зате, хай, ні...ні.
3. А, але, теж, або, чи.
4. Коли, тільки, ледве, проте, щойно.

146. У котрому рядку всі сполучники розділові?

1. Ніби, чи, хоч, бо, для того щоб.
2. Або, чи, або...або, чи...чи, не то...не то.
3. Що, або...або, аби, ледве, але.
4. Як, то...то, оскільки, дарма, а.

147. У котрому рядку всі сполучники підрядні?

1. Бо, тому що, оскільки, якби, дарма.
2. Чи, та, проте, начебто, ніби.
3. Але, мов, як, щойно, якщо.
4. Хай, ні...ні, ледве, й, однак.

148. У котрому рядку всі сполучники причинові?

1. Ледве, дарма, хай, нехай, бо.
2. Бо, тому що, у зв'язку з тим що, оскільки, через те що.
3. Коли, як, та й, через те що, коли б.

4. Якщо, аби, наче, немов, оскільки.

149. У котрому рядку слово *що* є сполучником?

1. Вода, що вирвалася з каменю берегів, вода Чорногори, руйнівна (О. Гончар).
2. Я син народу, що вгору йде, хоч був запертий в льох (І. Франко).
3. ...І здалося мені, що стрічаю весну (В. Симоненко).
4. Усім найкращим, що є в моїй душі, завдячую тобі (І. Цюпа).

150. У котрому рядку слово *що* є сполучником?

1. І нехай проміння те не гріє, що послала зірка здалека (В. Симоненко).
2. Я знаю, що бійця нащадки спом'януть І нашу віру й кров знесуть на п'єдесталі (А. Малишко).
3. Ті, що народжуються раз на століття, умерти можуть кожен день (Л. Костенко).
4. Народ, що вільним став, нікому не зломити (В. Сосюра).

151. Сполучник умови вжито в реченні

1. В небі чистім і прозорім сонце сяє, наче в морі (М. Рильський).
2. Не можна любити народів других, коли ти не любиш Україну (В. Сосюра).
3. На те коня кують, щоб не спотикався (Народна творчість).
4. Неба було так багато, що очі тонули в нім, як в морі (М. Коцюбинський).

152. У котрому реченні є сполучник?

1. В неволі, в самоті немає, нема з ким серце поєднать (Т. Шевченко).
2. В небі чистім і прозорім сонце сяє, наче в морі (М. Рильський).
3. Під вербами вода була наче зеленаста (М. Коцюбинський).
4. Маковеєві наче щось обірвалося всередині (О. Гончар).

153. Скільки в поданому тексті сполучників?

Власне, ніякої криниці в дворі немає, а є внизу за городом, що спускається до левади. Мабуть, воду беруть ще з тих часів, які губляться в мороці забуття, бо криниця стара, і вже за пам'яті Нестора Івановича обновлювалась-чистилась не один раз (Є. Гуцало).

Варіанти відповіді: 1) два; 2) три; 3) чотири; 4) п'ять.

154. У котрому рядку морфологічний аналіз виділеного слова виконано правильно?

Близько, зараз отут, дихала холодною вогкістю річка, хоч її не видно було в пітьмі (М. Коцюбинський).

1. Хоч – сполучник, підрядний, допустовий, простий.
2. Хоч – частка, модальна (обмежувально-видільна).
3. Хоч – сполучник, сурядний, розділовий, простий.
4. Хоч – сполучник, підрядний, причиновий, простий.

Частка

155. У котрому рядку всі слова належать до однієї частини мови?

- А До, від, крізь, за, невже.
- Б Біля, над, без, попри, наче.
- В Проте, зате, і, або, при.
- Г Хіба, невже, ні, не, навіть.

156. У котрому рядку всі слова є частками?

- А Якби, проте, щоб, ну, що за, навряд.
- Б Тільки, лише, хіба, ж, невже, атож.
- В Бо, ж, або, не, чи, аж.
- Г Після, зате, не, ні, лиш, крім, атож.

157. Частка вжита в рядку:

- А Проти віку нема ліку.
- Б Науки не носить за плечима.
- В На бідного Макара скрізь біда напала.
- Г Лови журавля в небі.

158. Немає частки в рядку:

- А хай шумить вітер
- Б через тиждень прийдіть
- В авжеж заходьте
- Г нехай стоїть собі.

159. У котрому реченні є частка?

1. Дерева мене чекають, і падає листя на стежку, і падають зорі в долоні, і падає сон у траву (*І. Драч*).
2. Буває мить якогось потрясіння: побачиш світ, як вперше у житті (*Л. Костенко*).
3. І сонце навіть у тумані для тебе радісно цвіте (*В. Сосюра*).
4. Знову круг мене люди, знов течія (*М. Коцюбинський*).

160. Якою частиною мови є виділені в реченні слова?

Глянь на пташки небесні у повітрі! *Чи ж* їм не добре там? (*Леся Українка*).

- Варіанти відповіді: 1. Дієсловом. 2. Іменником. 3. Прикметником.
4. Часткою.

161. У котрому рядку всі частки модальні (стверджувальні).

1. Так, саме, еге, тільки, ну.
2. Атож, нехай, чи не, майже, ж.
3. Навіть, справді, онде, так, аякже.
4. Так, еге, егеж, атож, авжеж.

162. У котрому реченні є власне модальна частка?

1. Отой не спав, а лише на кілька хвилин впадав у нестяму (М. Коцюбинський).
2. Навряд чи десь по інших країнах співають так гарно й голосно, як у нас на Україні (О. Довженко).
3. Людей такого рідкісного дару хоч трохи, люди, треба берегти (Л. Костенко).
4. І все-таки до тебе думка лине... (Леся Українка).

163. У котрому реченні є стверджувальна частка?

1. Це теж, прихилиючи небо до землі, говорить моя мати... (О. Довженко).
2. Дим став немов густішим, до нього примішалося ще щось (Г. Хоткевич).
3. Немов чимсь важким придавили йому тіло, і він не в силі зробити бодай найменший рух (А. Шиян).
4. Так, я буду крізь сльози сміятись... (Леся Українка).

164. У котрому рядку всі частки пишуться окремо?

1. Написав/би, немов/би, як/небудь, що/разу, надумав/таки.
2. Все/ж/таки, отакий/то, як/таки, стань/бо, аби/куди.
3. Усе/ж, тільки/що, таки/прийшли, ну/й, навряд/чи.
4. Поки/що, колись/то, як/от, саме/тому, дай/но.

165. У котрому рядку всі слова з часткою НЕ написано правильно.

1. Ненавидіти, незважаючи на, нечитаючи, не мій, не один.
2. Не турбувати, неабияк, невиконана вчасно робота, не та.
3. Не сьомий, недовіра, несамовито, нещодавно, не мовбито.
4. Нелегко, невтямки, не люблю, не проживши, неабиякий.

166. У котрому рядку всі слова є частками?

1. Тільки, лише, хіба, ж, невже, атож.
2. Бо, ж, або, не, чи, аж.
3. Після, зате, не, ні, лиш, крім, атож.
4. Бо, проте, але, і, та, аби, тобто.

167. У котрому рядку всі слова є частками?

1. Чи, хіба, невже, лише, таки.
2. З, отже, чи не, хай, мовляв.
3. Із-за, ну, що, мовби, ніби.
4. З-поза, якраз, так, ні, якби.

168. У котрому рядку морфологічний аналіз виділеного слова виконано правильно?

По-моєму, кожна людина мусить хоч раз коли-небудь сягнути свого зеніту (О. Гончар).

1. Хоч – частка, модальна (видільна).
2. Хоч – сполучник, підрядний, допустовий, простий.
3. Хоч – частка, формотворча.
4. Хоч – частка, заперечна.

Вигук

169. У котрому рядку всі вигуки етикетні.

- А Добридень, спасибі, алло, на здоров'я, прощавайте.
- Б Даруйте, ой, годі вже, доброї ночі, будьте здорові.
- В Будь ласка, добраніч, овва, бувайте, геть.
- Г Здоровенькі були, вибачте, ой мамо, марш, привіт.

170. У котрому рядку всі слова – вигуки?

1. О, ой, алло, вибачте, майже.
2. Хі-хі, гайда, нумо, давай, фу.
3. Ех, ох, гов, здрастуйте, вибачте.
4. Агов, ку-ку, марш, геть, вибачення.

171. У котрому реченні є емоційний вигук?

1. Тепер прощай! Хто знає, чи надовго (*Леся Українка*).
2. Пробач мені, дитинства хато, Що не озвавсь на тихий плач... (*В. Крищенко*).
3. Гнат так знесилився і так злякався, що в нього побіліли губи, і він щосили крикнув:
«Р-ря-ту-й-те-е!» (*Г. Тютюнник*).
4. – Боже мій, скільки добра! – жадібно засвітив очима Йонька (*Г. Тютюнник*).

172. У котрому рядку всі вигуки етикетні?

1. Добридень, спасибі, алло, на здоров'я, прощавайте.
2. Даруйте, ой, годі вже, доброї ночі, будьте здорові.
3. Будь ласка, добраніч, овва, бувайте, геть.
4. Здоровенькі були, вибачте, ой, марш, привіт.

173. У котрому реченні є імперативний вигук?

1. «Під макітрою щось, – дзвінко прошепотів Климко. – Тс-с-с!» (*Г. Тютюнник*).
2. Ах, скільки радості, коли ти любиш землю! (*П. Тичина*).
3. Прощайте, зараз їду до Жолудя, а звідти у город (*І. Карпенко-Карий*).
4. «Х-ха!» – хекнув Чіпка, не то усміхаючись, не то дивуючись (*Панас Мирний*).

174. У котрому реченні є звуконаслідування?

1. Діти бігають, стрибають, Далі – весело гукають: – Ах, метелик!.. подивіться!.. (*Олена Пчілка*).
2. «Спасибі», – аж розквітла Ольвія (*В. Чемерис*).
3. Віть-віть-віть, тьох-тьох-тьох, ай-я-я, ох-ох-ох, там соловейко щебетав (*Народна творчість*).
4. – Здрастуй Женю! Ось я вже й на порозі рідного дому (*О. Гончар*).

ЗРАЗКИ ЗАВДАНЬ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Загальна характеристика прикметника як частини мови. Семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості прикметників (10 балів).
2. Розряди числівників за значенням (10 балів).
3. Запишіть числа словами. До 279 додати 63. Від 1464 відняти 128. Сума чисел дорівнює 608. Визначити добуток від множення 341 на 30. Від 3 112 383 відняти 11. Добуток від множення 384 на 5 дорівнює 1920. Із 125 учнями. Із 1270 спортсменами. Перед 2187 глядачами. Скільки разів 8 міститься в 56? (10 балів).
4. Зробіть повний морфологічний аналіз підкреслених слів поданих речень:
1. Чутно було, як шелестить комиш шорстким листом та іноді хрусне під ногою суха очеретина (М. Коцюбинський). 2. Вода шумить у ста потоках, що з dna сріблястим мохом сяють (Б.-І. Антонич) (10 балів).

ТЕСТИ (10 балів)

1. У котрих рядках усі прикметники якісні?

1. Міцний, лисий, чорненький, залізний (погляд), зрозумілий.
2. Важкий, гарячий, ніжний, коричневий, німий.
3. Захисний, дрібний, вороний, малесенький, блідий.
4. Бурхливий, зрошувальний, жирнющий, чистий, рябий.
5. Веселий, повний, золотий (день), компетентний, сліпий.

2. У котрих рядках подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Моторніший, більш зелений, гарніший, найсильніший, ближчий.
2. Найтихіший, найбільш елегантніший, красивіший, тонший, найбільш зібраний.
3. Тонюсінкий, жовтавіший, презлющий, худіший, найвірніший.
4. Найчіткіший, найбільш талановитий, дружніший, глибший.
5. Товстуватий, гострокриліший, блакитніший, солідніший, більш солодкий.

3. У котрих рядках усі прикметники наголошено правильно?

1. Новій, старій, валовій, черговій, урочістий.
2. Громадській, зустрічний, сільськогосподарський, легкій, вогкій.
3. Терпкій, водозливній, водонепроникній, водоочисній, водоспускній.
4. Кóрисний, вірнопідданий, в'язкій, цегляній, грейпфрутовий.
5. Ґрунтовій, ґнотовій, жерстяній, житловій, зручний.

4. Котрі з поданих слів є числівниками?

1. Двоє. 2. Двійка. 3. П'ятірка. 4. Сотка. 5. Обидві. 6. Половина. 7. Четверть. 8. Двічі. 9. Один. 10. Одиниця. 11. Мільйон. 12. Обоє. 13. Третина. 14. Сімка. 15. П'ятий.

5. У котрих рядках правильно записана відмінкова форма числівника?

1. Р.в. двохсот двадцять трьох.
2. Д.в. п'ятистам сорока двом.
3. З.в. двохста сорок одну.
4. О.в. чотирмастами п'ятдесятьма.
5. М.в. (на) шестистах шестидесяти одному.

6. У котрих рядках НЕПРАВИЛЬНО поєднано числівники з іменниками?

1. З першим вересня, одна четверта зошита, півтора аркуші, три професори, восьмеро учнів.
2. Чотири доцента, семеро жінок, три сини, четвертому класу, ста двадцяти шести кілограмам.
3. Півторака карбованців, дев'ятеро ножиць, п'ятнадцятий кілометр, вісім апельсинів, одна ціла і вісім десятих метра.
4. Півтори години, шість жінок, троє поросят, трьом пташкам, два зошити.
5. П'ятистам сімдесятьом трьом тоннам, п'ятьом чоловікам, сімдесяти восьми жінок, сто три блокноти, троє друзів.

7. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Перед ним... відчайдушно танцювало двійко циганчат: хлопчик і дівчинка (Олександр Олесь).

- 1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

8. Скільки всіх займенників у поданому реченні? Підкресліть їх.

Слово за словом розбирали санітари той напис, і він уже звучав для них як щось легендарно-давнє, таємниче, написане кимось особливим, а не цими звичайними людьми, їх однополчанами (О. Гончар).

9. У котрих рядках усі слова – означальні займенники?

1. Сам, інакший, кожний, всілякий, всякий.
2. Хтось, хто-небудь, будь-який, абищо, казна-що, деякий.
3. Ніхто, ніщо, ніякий, нічий, жодний.
4. Весь, всякий, кожний, самий, сам, інший.
5. Хто? що? який? чий? котрий? скільки?

10. У котрих рядках спостерігається явище прономіналізації?

1. Було колись в одній країні: сумний поет в сумній хатині рядами думи шикував (Леся Українка).
2. У вдови один син, та й той якраз під аршин (Т. Шевченко).
3. Ось ідуть, один, другий, десятий – вірні ханські слуги (Р. Іваничук).
4. Вибирай жінку на цілий вік (н. тв.).
5. Усі пасажери автопригоди залишилися цілими і неушкодженими (з газ.)

Варіант 2

1. Якісні прикметники, їх значеннєві, морфологічні, словотвірні та синтаксичні ознаки (10 балів).
2. Місце порядкових числівників у системі частин мови (10 балів).
3. Запишіть числа словами. До 5456 додати 195. Від 6789 відняти 342. Сума чисел дорівнює 549. Визначити добуток від множення 789 на 129. Від 127 896 відняти 5467. Добуток від множення 678 на 2 дорівнює 1356. Із 456 учасниками. Із 5678 жителями. Перед 123 потерпілими. Скільки разів 39 міститься в 663? (10 балів).
4. Зробіть повний морфологічний аналіз підкреслених слів поданих речень: 1. *І хоч життя йому послало калюжу замість океану, душа в нього була океанська* (О. Довженко). 2. *На п'ять воріт зачинена Полтава ховає очі в тихі явори* (Л. Костенко) (10 балів).

ТЕСТИ (10 балів)

1. У котрих рядках усі прикметники відносні?

1. Вчорашній, інтелігентний, приміський, лебединий (пух), фізичний (факультет).
2. Батьківський (комітет), соняшникова (олія), західний, мученицький, перламутровий.
3. Задовільний, тутешній, національний, бавовняний, денний.
4. Коров'яче (молоко), обідній, безвітряний, передминулий, безкласовий.
5. Кукурудзяний, нічний, весняний, повнолиций, запорізький?

2. У котрих рядках подано всі правильні форми ступенів порівняння прикметників?

1. Чорнявіший, найспокійніший, чистіший, здоровенніший, товстіший.
2. Зеленкуватіший, більш старий, тонший, більш дружний, найтяжчий.
3. Більш тендітний, ретельніший, найповажніший, найгірший.
4. Дружніший, більш свіжий, чутливіший, кращий, найщасливіший.
5. Найстаріший, найбільш мудріший, красивіший, повнісінький, густіший.

3. У котрих рядках усі прикметники наголошено правильно?

1. Чадні́й, шерстяні́й, шкіряні́й, щавле́вий, щі́льний.
2. Юроді́вий, весняні́й, вітчизня́ний, перві́сний, вóвня́ний.
3. Дошкульні́й, ду́шний, жа́дібний, жа́лібний, залишкóвий.
4. Абéтковий, заліко́вий, докорі́нній, замóрський, навкі́сний.
5. Насті́нний, виразко́вий, вказі́вний, зірко́вий, зустрі́чний.

4. Котрі з поданих слів є числівниками?

1. Обидва. 2. Півтора. 3. Сотня. 4. Сотий. 5. Вісімка. 6. Третина. 7. Половина. 8. Вперше. 9. Десяток. 10. Другий. 11. Троє. 12. Трійня. 13. Шестеро. 14. Удвоє. 15. Сьомий.

5. У котрих рядках правильно записана відмінкова форма числівника?

1. Р.в. двохсот двадцяти семи.
2. Д.в. дев'ятьомстам дев'яноста восьми.
3. О.в. трьомастами тридцятьма трьома.
4. М.в. (на) шістьохстах шістдесятьох чотирьох.
5. М.в (на) сімохстах сімдесятьох шістьох.

6. У котрих рядках усі числівники мають однакову будову?

1. Два, двадцять, тисячний, двоє, шість.
2. П'ятнадцять, сорок три, другий, сотий, трійка.
3. Вісімсот, дев'ятнадцять, шістсот, дев'яностий, вісімка.
4. Мільярд, трьохсотий, вісімсот двадцять, сім, п'ятий.
5. Нуль, тисяча, три, десять, сто.

7. Визначте синтаксичну роль підкресленого числівника.

Вона робила найтяжчу роботу, спочатку жіночу, а після смерті Карпа й чоловічу. На доброму житі нажинала півтори копи (М. Стельмах).

1) підмет; 2) присудок; 3) означення; 4) прикладка; 5) додаток; 6) обставина.

8. Скільки всіх займенників у поданому тексті? Підкресліть їх.

Усім, хто унеможливить стопроцентну, беззастережну, увішану ідіотськими прикрасами мерзоту війни, хотів би творити я пам'ятник вкупі з людьми-братами. Тому до самої смерті душа моя буде з тими, кого розорила й обездолила війна (О. Довженко).

9. У котрих рядках усі займенники співвідносні з іменниками?

1. Хто, що, який, чий, котрий, скільки.
2. Я, ти, ми, ви, він, вона, воно, вони.
3. Мій, твій, наш, ваш, їхній, її, його, їх.
4. Будь-хто, щось, хто-небудь, що-небудь, хтось.
5. Увесь, всякий, кожен, інший, сам, самий.

10. У котрих рядках спостерігається явище прономіналізації?

1. Не допікай другим, бо знайдуться й такі, що тобі допечуть (н. тв.).
2. Збірна України з легкої атлетики зайняла друге місце на чемпіонаті Європи (з газ.).
3. Цілий день стояв густий туман (М. Коцюбинський).
4. Хата хоч старенька, та чепурна, біла, – видно, біля неї ходили хазяйські руки; двір виметений, чистий; огорожа ціла (Панас Мирний).
5. І княжна блукає по світу одна (Т. Шевченко).

Варіант 3.

ТЕСТИ (50 б.)

1. Які форми майбутнього часу наявні в сучасній українській мові?

- а) проста форма доконаного виду, складена форма недоконаного виду;
- б) проста форма доконаного виду, проста і складена форми недоконаного виду;
- в) проста і складена форми доконаного виду;
- г) проста форма доконаного і недоконаного виду, складена форма доконаного виду;

2. За чим змінюються дієслова наказового способу?

- а) за часами і числами; б) за числами і особами; в) за числами і родами; г) за часами, числами і особами.

3. Яких відмінкових форм вимагають перехідні дієслова?

- а) знахідного, місцевого; б) знахідного, родового; в) знахідного, родового (із значенням частини від цілого або при запереченні); г) знахідного, давального.

4. В якому рядку всі дієслова належать до другої дієвідміни?

- а) *говорити, вірити, дивитися, брати, ділити;*
- б) *стояти, заходити, лежати, важити, просити;*
- в) *поїти, бігти, косити, точити, рахувати;*
- г) *спати, мостити, старіти, молотити, гоїти.*

5. У якому рядку одне з дієслів не є простою формою майбутнього часу доконаного виду?

- а) зроблю, напишу, дам, казатиме, вимию;
- б) піду, прийду, пошлю, наллю, витеше;
- в) знайду, дасть, скажемо, віддам, поінформую;
- г) кину, скажу, вимию, доповім, зачитаю.

6. У якому рядку всі дієслова мають граматичне значення часу?

- а) згорів би, затихає, вечоріло, посаджу, завіз;
- б) писатимуть, схаменувся, сміються, спостерігаємо, досліджувати;
- в) дякував, розумієш, думалося, будете радіти, згадуватиму;
- г) гукнув, крикну, шумить, допоможи, пришию.

7. У якому рядку всі дієслова перехідні?

- а) *читати книгу, дякувати матері, думати про батька, шити голкою, працювати з батьком;*
- б) *чекати сестру, зрозуміти мене, бігти з братом, зруйнувати фортецю, нарвати квітів;*
- в) *оволодівати позицією, насипати борщу, прагнути миру, вимагати спокою, порівнятися з другом;*

г) визволити місто, налити молока, любити маму, не шити сукні, рятувати людину.

8. В якому рядку всі дієслова мають однакове граматичне значення виду?

- а) вечеряти, білити, гойдати, пекти, каркати;
- б) забалакатися, висадити, викувати, закричати, цвісти;
- в) внести, спати, чистити, готувати, гукнути;
- г) екзаменувати, афішувати, потребувати, знехтувати, піклуватись.

9. Від поданих дієслів утворіть усі можливі форми активних дієприкметників. Від якої дієслівної основи вони творяться?

Стихати, відпочивати, посиніти, креслити, гудіти, ревіти, затвердіти, нудьгувати, зеленіти, чарувати, багровіти, грати, оскаженіти, витіснити, міцніти, ідеалізувати, поржавіти, згоріти, завмирати, молоти, шипіти, затремтіти, тремтіти, дозріти, блимати.

10. Знайдіть помилки у вживанні дієприслівникових зворотів, відредагуйте речення.

1. Читаючи роман, у моїй уяві постав образ героя. 2. Домагаючи один одному, у нашому класі нема відстаючих. 3. Повернувшись додому, у мене знову з'явився добрий настрій. 4. Щоденно тренуючись, нас не полишала віра в перемогу.

11. Виконайте повний морфологічний розбір усіх дієслівних форм (50 б).

Очима ти сказав мені: люблю.

Душа складала свій тяжкий екзамен.

Мов тихий дзвін гірського кришталю,

Несказане лишилось несказаним. Ліна Костенко.

Варіант 4.

ТЕСТИ (50 б.)

1. За чим змінюються дієслова дійсного способу?

- а) за часами, числами та особами; б) за часами і в минулому часі за числами й особами; в) у минулому і теперішньому часах за особами і числами, у майбутньому за числами і родами; г) за часами, числами, родами й особами.

2. Які дієслова називаються безособовими?

- а) що означають явища природи або психічний стан чи переживання людини;
- б) що означають психічний стан людини, стихійні явища, незалежність їх від волі особи;
- в) при яких немає додатка;
- г) що означають дію саму по собі, яка не належить будь-якій особі.

3. Які особові форми має наказовий спосіб дієслова?

- а) першої і другої особи однини і множини; б) першої особи однини, другої і третьої особи однини і множини;
в) першої особи множини, другої особи однини і множини та описові конструкції для всіх осіб однини і множини; г) першої особи множини, другої особи однини і множини та описові конструкції для третьої особи однини і множини.

4. В якому рядку всі дієслова належать до першої дієвідміни?

- а) *могти, співати, здобувати, колоти, плакати;*
б) *літати, молоти, сипати, жати, білити;*
в) *в'янути, купити, вставати, хотіти, мовчати;*
г) *буяти, сивіти, боротися, вживати, бігти.*

5. У якому рядку у формі минулого часу допущена помилка? Виправити її.

- а) *мокнула, всохла, крикнула, стукнула, ойкла;*
б) *жали, косили, зів'яли, водили, били;*
в) *мокла, сохла, шила, продала, сумувала;*
г) *їхала, співала, афішувала, поїла, радила.*

6. У якому рядку є неправильно утворена особова форма дієслова?

Виправити її.

- а) *я є, дам, їм, відповім, віддам;*
б) *ти є, дасиш, їси, відповіси, віддаси;*
в) *він є, дасть, їсть, відповість, віддасть;*
г) *вони є, дадуть, їдять, відповідять, віддадуть.*

7. У якому рядку всі дієслова двовидові?

- а) *яровизувати, цілувати, милувати, танцювати, делегувати;*
б) *гарантувати, електрифікувати, телеграфувати, сигналізувати, атакувати;*
в) *гордувати, формувати, мудрувати, мурувати, споруджувати;*
г) *зимувати, агітувати, планувати, телефонувати, виконувати.*

8. У якому рядку всі дієслова неперехідні?

- а) *вітати ювіляра, купатися у морі, сісти до столу, іти лугом, знати з досвіду;*
б) *принести соломи, насипати борщу, надрукувати статтю, відкрити дужки, не підписати листа;*
в) *гримати у двері, врятуватися від повені, знесилитись від вітру, ходити лісом, працювати мовчки;*
г) *не відчутти болю, купити зошити, полетіти у прірву, готуватися до іспитів, читати монографію.*

9. Утворіть від поданих дієслів можливі форми пасивних дієприкметників.

Злякати, упріти, розстелити, повідомити, вжити, обросити, повернути, окислитись, обшити, дуги, накрити, розграфити, сфотографувати,

переконати, зустрінути, збудити, схопити, пороти, одягти, адресувати, розкупити, засніжитись, перекопати, побороти, здружити.

10. Від поданих дієслів утворіть можливі форми дієприслівників, поясніть їх творення. Складіть три речення, використовуючи утворені слова.

Стомитися, мерзнути, палати, натомитися, оновити, заморозити, оновлювати, збудити, не бачити, пережити, пояснити, поранити, здійснити.

11. Виконайте повний морфологічний розбір усіх дієслівних форм (50 б.)

В дні, прожиті печально і просто,

Все було як незайманий сніг.

Темнооким чудесним гостем

Я чекала тебе з доріг. Ліна Костенко.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ІЗ КУРСУ

1. Предмет, обсяг і завдання граматики.
2. Морфологія як окремий розділ граматики, її зв'язок з іншими розділами мови.
3. Граматична форма.
4. Граматичне значення слова. Співвідношення лексичного і граматичного значення у слові.
5. Засоби вираження граматичних значень в українській мові.
6. Граматичні категорії. Типи морфологічних категорій.
7. Морфологічна парадигма.
8. Гомогенна (за одним критерієм) і гетерогенна (за кількома критеріями) класифікація мовних одиниць за частинами мови.
9. Засади загальноприйнятої (традиційної) класифікації: морфологічний, синтаксичний і лексико-семантичний принципи.
10. Слова самостійні й службові. Станівники, модальники і вигуки як особливі лексико-граматичні розряди.
11. Характеристика кожної з частин мови за сукупністю ознак.
12. Перехідні явища в системі частин мови.
13. Загальна характеристика іменника як частини мови: визначення, семантичні ознаки, морфологічні категорії, синтаксична роль і словотвірні особливості.
14. Лексико-граматичні розряди іменників: конкретні й абстрактні іменники, назви істот і неістот; власні й загальні назви; матеріально-речовинні, збірні та одиничні (сингулятивні) іменники. Граматичні показники в межах кожного з розрядів.
15. Категорія роду як елемент значення іменника. Значення категорії роду та способи її вираження. Рід як класифікуюча категорія.
16. Поділ іменників за родами в назвах істот та неістот (морфологічні, синтаксичні, лексичні та ін. засоби вираження).
17. Іменники «спільного» (непарного) роду. Зміст понять «парний рід», «спільний рід», «маскулізми» й «фемінативи».
18. Родова диференціація невідмінюваних іменників. Рід аббревіатур. Читання в значенні роду.
19. Однина і множина в граматиці й одиничність і множинність в об'єктивній дійсності. Визначення категорії числа і її граматичні ознаки. Залишки форм двоїни в українських іменниках.
20. Іменники, що вживаються у формах обох чисел. Принцип розчленованості – нерозчленованості як основний у назвах рахованих предметів.
21. Одинні іменники (*singularia tantum*), суть їх значень. Основні групи одинних іменників.
22. Множинні іменники (*pluralia tantum*), їх семантичні групи та граматичні ознаки.
23. Кількісні (числові) іменники.
24. Категорія відмінка в системі іменних граматичних категорій.
25. Склад та ієрархія відмінків. Центр, напівпериферія і периферія відмінкової системи. Відмінки і прийменники.

26. Вираження суб'єктних, об'єктних і обставинних відношень як зміст категорії відмінка.
27. Значення кожного з відмінків. Первинні і вторинні функції.
28. Сучасна система типів іменникового відмінювання. Визначення відмін та груп. Правопис відмінкових закінчень.
29. Парадигми іменників I, II, III, IV відмін та пояснення їх відмінкових форм. Варіанти відмінкових закінчень, їх значення. Омоформи в межах іменникових парадигм однини та множини.
30. Іменникова парадигма прикметникового типу.
31. Відмінювання множинних іменників.
32. Особливості наголошування відмінкових форм іменників.
33. Словотвір іменників.
34. Морфологічний аналіз іменників.
35. Загальна характеристика прикметника як частини мови. Семантичні, морфологічні та синтаксичні особливості прикметників.
36. Лексико-граматичні розряди прикметників.
- 37.2.1. Якісні прикметники, їх значеннєві, морфологічні, словотвірні та синтаксичні ознаки.
38. 2.2. Значеннєві групи відносних прикметників та типові мотивації у їх сфері.
- 39.2.3. Присвійні прикметники, їх словотвірна спеціалізація.
- 40.2.4. Проміжні розряди прикметників. Семантичні процеси у межах якісних, відносних, присвійних прикметників.
41. Граматична категорія співвідносної міри якості (ступені порівняння).
42. Ступені якості (форми суб'єктивної оцінки) прикметників:
- 43.2.1. Прикметники зі значенням безвідносної міри якості предмета.
- 44.2.2. Прикметники зі значенням суб'єктивної оцінки якості предмета.
45. Короткі й повні (стягнені й нестягнені) прикметники, сфера їх функціонування.
46. Тверда і м'яка групи відмінювання прикметників. Складні прикметники з другою частиною на *-лиций*.
47. Словотвірна структура й наголошування прикметників. Типові суфікси й префікси в якісних, відносних, присвійних прикметниках. Прикметники зі складними основами. Правопис складних прикметників.
48. Субстантивація прикметників.
49. Морфологічний аналіз прикметників.
50. Місце числівника в системі частин мови.
51. Морфологічні ознаки і синтаксичні особливості числівників.
- 52.3 історії числових назв.
53. Розряди числівників за значенням: означено-кількісні (власне-кількісні, збірні, дробові), неозначено-кількісні.
54. Місце порядкових числівників у системі частин мови.
55. Структурні розряди числівників: прості, складні, складені.
56. Основні типи відмінювання числівників.
57. Зв'язок числівників з іменниками.
58. Наголошування числівників.

59. Морфологічний аналіз числівників.
60. Визначення займенника, його місце в системі частин мови.
61. Розряди займенників за значенням, їх лексична характеристика.
62. Розряди займенників за співвідношенням з іншими частинами мови.
63. Іменникові займенники, своєрідність вияву в них категорій роду, числа, відмінка.
64. Прикметникові займенники, словозмінний характер їх категорій роду, числа, відмінка.
65. Числівникові займенники, характер їх синтаксичного зв'язку з іменником.
66. Відмінювання іменникових займенників.
67. Відмінювання прикметникових займенників.
68. Відмінювання числівникових займенників.
69. Специфіка займенникових форм усіх розрядів та явище суплетивізму й варіантність основи в іменникових займенниках.
70. Явище прономіналізації й переходу займенникових слів у інші частини мови.
71. Дієслово як частина мови. Обсяг дієслівної лексики.
72. Предикативні й непередикативні форми дієслова.
73. Інфінітив. Основа теперішнього часу й основа інфінітива. Класи дієслів.
74. Категорія виду дієслова. Зв'язок категорії виду і часу.
75. Система видових опозицій.
76. Основні значення форм доконаного і недоконаного виду. Одновидові дієслова. Двовидові дієслова.
77. Засоби вираження видових протиставлень.
78. Перехідні й неперехідні дієслова. Зворотні дієслова.
79. Категорія стану, її зв'язок із категорією перехідності-неперехідності.
80. Активний, пасивний, зворотно-середній стан.
81. Категорія часу. Система дієслівних часів.
82. Абсолютне й відносне значення часових форм.
83. Творення форм теперішнього, минулого, давноминулого і майбутнього часів.
84. Категорія способу дієслів. Спосіб і час дієслова.
85. Дійсний, умовний і наказовий способи дієслова. Значення способів дієслова й утворення їх форм.
86. Рід і число дієслів. Взаємозв'язок категорій. Категорія особи дієслів.
87. Дієвідмінювання дієслів.
88. Установлення дієвідміни за основою теперішнього часу й інфінітива.
89. Дієприкметник як форма змішаного дієслівно-іменного утворення.
90. Лексико-граматичні ознаки дієприкметникових форм.
91. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення.
92. Час, вид дієприкметників. Безособові форми на *-но*, *-то*.
93. Дієприслівник як проміжний розряд між дієсловом і прислівником.
94. Творення дієприслівників.
95. Визначення прислівника, його граматична своєрідність.
96. Групи прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників.
97. Емоційно забарвлені прислівники.
98. Способи творення прислівників, співвідносність з іншими частинами мови.

99. Явище адвербіалізації.
100. Прийменники, їх семантика й уживання.
101. Розряди прийменників за значенням і структурою.
102. Типи похідних прийменників.
103. Сполучники, їх семантика, вживання.
104. Сурядні, підрядні сполучники.
105. Розряди сурядних і підрядних сполучників за значенням.
106. Розряди сполучників за будовою (прості, складні, складені).
107. Сполучники і сполучні слова.
108. Частки. Розряди часток за значенням.
109. Функції часток.
110. Словотворчі і формотворчі частки.
111. Вигуки як особливий лексико-граматичний розряд слів.
112. Семантичні групи вигуків.
113. Розряди вигуків за їх складом і утворенням.
114. Звуконаслідувальні слова, їх функції і вживання.
115. Відмінність звуконаслідувальних слів від вигуків.

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ З МОРФОЛОГІЇ І ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Загальні питання граматики

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: граматика, генеративна граматика, зіставна граматика, історична граматика, нормативна граматика, описова граматика, семантична граматика, синхронна граматика, теоретична граматика, трансформаційна граматика, формальна граматика, функційна граматика, шкільна граматика, граматична будова (система) мови, морфологія, граматичне значення, грамема; граматична форма, аналітична граматична форма, аналітико-синтетична граматична форма, проста граматична форма, синтетична граматична форма, складена граматична форма, синтаксична граматична форма, суплетивна граматична форма, синкретизм, граматична категорія, морфологічна категорія, лексико-граматична категорія (розряд) слів, класифікаційні граматичні категорії, словозмінні граматичні категорії, несловозмінні граматичні категорії, морфологічна парадигма, нульова морфологічна парадигма, неповна морфологічна парадигма, словоформа, форма слова, словозміна, формотворення; частини мови, категоріальне (категорійне) значення, гомогенна класифікація частин мови, гетерогенна класифікація частин мови, самостійні частини мови (слова), службові частини мови (слова), повнозначні частини мови (слова), неповнозначні частини мови (слова), номінативні самостійні частини мови, вказівні самостійні частини мови, слова категорії стану, модальні слова, зв'язка, конверсія, морфолого-синтаксичний спосіб словотворення, субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, вербалізація, адвербіалізація, нумералізація, кон'юнкціоналізація, препозиціоналізація, партикуляція, інтер'єктивація.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ 1. Що таке граматика? 2. З якої мови запозичено термін граматика? 3. Що є предметом вивчення граматики? 4. З яких розділів складається граматика? Що вони вивчають? 5. Що таке морфологія? 6. Хто і з яким значенням увів термін *морфологія* в науковий обіг? 7. Що є основним об'єктом морфології? 8. У чому полягає відмінність між морфологією й лексикологією, морфологією та словотвором? 9. Які основні завдання морфології як мовознавчої науки? 10. У чому виявляється зв'язок морфології із синтаксисом,

словотвором і лексикологією? 11. Якими основними граматичними поняттями оперує граматики? 12. Що таке граматична система мови? 13. Що таке граматичне значення? 14. Чи тотожні терміни граматичне значення і грамема? 15. Назвіть ознаки граматичного значення. 16. Назвіть синтетичні засоби вираження граматичного значення. Проілюструйте на прикладах. 17. Назвіть аналітичні засоби вираження граматичного значення. Проілюструйте на прикладах. 18. Які класи слів належать до службових слів як засобів вираження граматичного значення? 19. Що таке граматична форма? Наведіть приклади. 20. Що таке морфологічна форма? Проілюструйте на прикладах. 21. Що таке синтаксична форма? Наведіть приклади. 22. На які типи поділяються морфологічні форми? Проілюструйте на прикладах. 23. Як співвідносяться граматичне значення і граматична форма? Проілюструйте на прикладах. 24. На прикладі морфологічних форм проілюструйте явище синкретизму. 25. Що таке морфологічна парадигма? Проілюструйте на прикладах. 26. Які слова мають нульову парадигму? Наведіть приклад неповної і нульової парадигми. 27. Що таке граматична категорія? 28. Назвіть обов'язкові ознаки граматичної категорії. 29. Які граматичні категорії називаються словозмінними? Проілюструйте на прикладах. 30. Які граматичні категорії називаються класифікаційними? Наведіть приклади. 31. Як співвідносяться граматична категорія і граматичне значення? 32. Перерахуйте іменні граматичні категорії. 33. Перерахуйте дієслівні граматичні категорії.

Іменник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: абстрактні іменники, антропонім, антропоніміка, антропонімія, апелятив, апелятивний іменник, апелятивація, власна назва, власний іменник, гідронім, гідроніміка, гідронімія, дискретний іменник, загальний іменник, збірний іменник, зоонім, зооніміка, іменник, істота, категорія істот/неістот, конкретні іменники, лексико-граматична категорія (розряд) слів, лексико-семантична група, недискретний іменник, неістота, одиничний іменник, ойконім, онім, онімізація, ономастика, ономастикон, оронім, патронім, предметний іменник, предметність, пропріальний іменник, речовинний іменник, сингулятив, субстантив, топонім, топоніміка, топонімія.

Грамматичний рід, граматичне число, двоїна, жіночий рід, іменники *pluralia tantum*, іменники *singularia tantum*, категорія роду, категорія числа, лексико-граматичний рід, множина, множинний іменник, однина, одининий іменник, семантико-граматичне число, семантико-граматичний рід, середній рід, сингулятив, спільний рід, число, чоловічий рід.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення іменника як частини мови. 2. Чому іменник є центральною частиною мови? 3. Яке загальнокатегоріальне значення іменника? 4. Чи тотожні поняття предмет і предметність? 5. Назвіть граматичні категорії іменника, охарактеризуйте їх. 6. Які первинні та вторинні синтаксичні функції іменника? Проілюструйте їх на прикладах. 7. Які основні семантичні групи іменників можете назвати? 8. Які лексико-граматичні розряди іменників виокремлюють? 9. Які лексичні та граматичні особливості іменників, що є назвами істот, та іменників – назв неістот. Чи завжди збігається поняття живого та неживого в граматиці та природі? 10. Які іменники називаємо власними (пропріативами, онімами), а які – загальними (апелятивами)? Як називається наука, що вивчає власні назви? Як називаються процеси переходу власних назв у загальні й навпаки? 11. Що є підставою для розрізнення іменників з конкретним та абстрактним значенням? Чи можуть слова з конкретним значенням уживатися в абстрактному значенні? Яке явище лежить в основі такої зміни? Які граматичні ознаки властиві іменникам з конкретним значенням, а які – іменникам з абстрактним значенням? 12. Які іменники називаються збірними? Чи належать до збірних іменники на зразок полк, гурт, команда, ліс, армія, ансамбль, зграя, стадо, спільнота, череда тощо? Які граматичні ознаки збірних іменників? 13. Які іменники мають значення речовинності? Які семантичні групи та граматичні властивості мають такі іменники? 14. Які іменники називають одиничними? Які граматичні ознаки їм властиві? За допомоги яких суфіксів вони утворюються?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Що таке рід іменника? Які ознаки лягли в основу поділу іменників за родами? 2. Які іменники не мають категорії роду? 3. Які граматичні значення (грамеми) розрізняють у межах категорії роду іменника? 4. Чому категорія роду іменника є класифікаційною (несловозмінною)? 5. Які іменники належать до іменників семантико-граматичного роду? Чому? 6. Які іменники належать до іменників формально-граматичного роду? Чому? 7. Назвіть способи вираження граматичного значення роду. Проілюструйте на прикладах семантичний (лексичний), словотвірний, морфологічний, синтаксичний способи вияву роду іменників? 8. Які іменники належать до спільного роду? Чим це зумовлено? Поясніть, як виявляються ознаки двох родів ув одній лексемі? 9. Які іменники здатні номінувати істот (осіб) обох статей? Чим пояснюється таке вживання? 10. Що таке фемінітиви? За допомоги яких суфіксів, згідно з новою редакцією «Українського правопису» (2019 р.), зазвичай утворюються іменники – назви осіб жіночої статі за професією та родом занять? 11. Які наукові праці засвідчують увагу мовознавців до питання вживання фемінітивів у сучасній українській мові? 12. Чи стали більш активно використовуватися, за вашими спостереженнями, фемінітиви в сучасній українській мові? У яких стилях? 13. Як ви особисто ставитеся до функціонування іменників жіночого роду на позначення осіб за професією в офіційно-діловому та науковому стилях? Чи мають вони додаткові конотації, як у фемінітива на зразок професорша, чи сприймаються як стилістично нейтральні? 14. Чи є такі «жіночі» найменування в польській (чеській) мові? 15. Чим розрізняються родові форми іменників у парах Дніпр – Дніпро, вояк – вояка? Наведіть ще кілька прикладів таких іменникових форм. Чи завжди такі спільноосновні іменники мають однакове лексичне значення? 16. Чи завжди збігається рід іменників у різних мовах? Наведіть приклади іменників, рід яких не збігається в українській та російській мовах, в українській та мові, яку ви вивчаєте (польській, чеській, англійській, німецькій тощо)? 17. Самостійно довідайтесь, як визначається рід: а) в невідмінюваних іменниках іншомовного походження, зокрема назвах осіб, тварин, неістот, географічних назвах; б) абрєвіатурах (невідмінюваних і змінних); в) українських прізвищах на –о та на приголосний? 18. У чому виявляється граматична категорія числа іменника? 19. Чому її називають словозмінно-класифікаційною? 20. Скільки граем і які має категорія числа іменників у сучасній українській мові? 21. Що таке семантико-граматичне число? Поясніть на прикладах. 22. Що таке граматичне число? Поясніть на прикладах. 23. Чи простежуються і в яких формах залишки форм двоїни іменників? Проілюструйте прикладами. 24. На які групи поділяються іменники за здатністю виражати поняття одиничності / множинності? Чи завжди поняття одиничності/множинності збігається з граматичним значенням однини/множини? 25. Наведіть приклади іменників, що мають дві числові форми? Яку групу за чисельністю становлять такі іменники в українській мові? 26. Які семантичні групи іменників уживаються лише в однині? Проілюструйте прикладами. 27. Які іменники називають одининними? Чи тотожні треміни: одининний іменник і одиничний іменник? 28. Наведіть синоніми до терміна одининний іменник. 29. Які семантичні групи іменників уживаються лише в множині? Проілюструйте прикладами. 30. Наведіть синонім до терміна множинний іменник. 31. Охарактеризуйте семантичні особливості та стилістичне вживання форм множини у парах: жито – жита, вода – води, потужність – потужності, швидкість – швидкості, Тобілевич – Тобілевичі. 32. Чи завжди збігаються числові форми іменників у різних мовах? Наведіть приклади, коли іменник в українській мові вживається лише в множині, а в інших мовах (російській, польській, чеській, англійській тощо) – лише в однині й навпаки.

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: акузатив, відмінкове закінчення, відмінок, вокатив, генетив, давальний відмінок, датив, знахідний відмінок, інструменталь, категорія відмінка, кличний відмінок, локатив, місцевий відмінок, називний відмінок, непрямий відмінок, номінатив, орудний відмінок, прямий відмінок, родовий відмінок.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення категорії відмінка. 2. Хто з українських мовознавців та в якій праці вперше вжив термін *відмінок*? 3. Чому іменникова категорія відмінка належить до визначальних граматичних категорій? 4. Яка роль О. Потебні

у вивченні граматичних відмінкових форм? 5. У чому полягає суть морфологічної концепції відмінка? Хто її автор? 6. Хто з мовознавців розвинув синтаксичну концепцію відмінка та в чому її суть? 7. Автором якої концепції відмінка був американський лінгвіст Чарльз Філмор? Розкрийте її суть. 8. Який аспект української відмінкової системи розкрито в монографіях Є. Тимченка? Назвіть ці монографії. 9. Як розглядає відмінок І. Вихованець? 10. Чому категорія відмінка в українській мові має морфолого-синтаксичний характер? 11. Які ще ознаки категорії відмінка можете назвати? 12. Скільки граматичних значень входить до граматичної категорії відмінка? 13. Чим зумовлене вживання двох питань стосовно кожного відмінка? 14. Які засоби вираження відмінкових значень існують в українській мові? Проілюструйте прикладами. 15. Наведіть приклади омонімічних і синонімічних (варіантних) відмінкових форм. 16. Які відмінки є прямими, а які непрямыми? Чому? 17. Схарактеризуйте вживання відмінкових форм з прийменниками. 18. Які відмінки за ієрархією виокремлює І. Вихованець? 19. Які питання щодо української категорії відмінка дискутуються в сучасному українському мовознавстві? 20. Чому кличний відмінок є повноправним відмінком у відмінковій системі української мови? 21. Чому його тривалий час «дискримінували», називаючи кличною формою та не вживаючи в мовленні – насамперед науковому, діловому, публіцистичному? 22. Чи вживається кличний відмінок у мові, яку ви вивчаєте? Наведіть приклад таких форм, прокоментуйте засоби вираження кличного відмінка. 23. Які основні значення (функції) має кожен із українських відмінків? Назвіть їх та проілюструйте прикладами.

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: відміна іменників, відмінювання, 1 відміна іменників, 2 відміна іменників, 3 відміна іменників, 4 відміна іменників, м'яка група, мішана група, словозміна, тверда група; композит, лексико-семантичний спосіб творення, лексико-синтаксичний спосіб творення, множинний іменник, морфолого-синтаксичний спосіб творення, невідмінюваний іменник, незмінні слова, субстантивація, юкстапозит.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Назвіть типи відмінювання іменників. Які критерії лягли в основу поділу іменників на чотири відміни за типом відмінювання? 2. Назвіть групи іменників, що стоять поза відмінами. Проілюструйте прикладами. 3. Які іменники належать до невідмінюваних іменників? Яким способом визначаємо граматичне значення роду, числа та відмінка цих іменників? 4. Охарактеризуйте поділ іменників на групи в межах 1 відміни. 5. Охарактеризуйте поділ іменників на групи в межах 2 відміни? До якої відміни належить іменник *бабище*? 6. Проаналізуйте особливості відмінювання іменників 1 відміни. Назвіть: а) закінчення іменників у кличному відмінку однини (проілюструйте прикладами); б) іменники, які мають варіанти в родовому відмінку множини; в) слова, які мають паралельні форми в орудному відмінку множини; г) чергування, які відбуваються під час словозміни іменників в однині і множині. 7. Проаналізуйте особливості відмінювання іменників 2 відміни. Які іменники чоловічого роду однини мають у родов. відмінку закінчення *-а(-я)*, а які *-у(-ю)*? 8. Наведіть 10 пар іменників на зразок *акту* (процес) – *акта* (документ), у яких закінчення в родовому відмінку однини чоловічого роду *-а(-я)* чи *-у(-ю)* пов'язане зі значенням слова. 9. Наведіть приклади іменників з паралельними закінченнями в родовому відмінку однини чоловічого роду *-а(-я)* та *-у(-ю)*, які не впливають на зміну лексичного значення слова. 10. Проаналізуйте особливості вживання закінчень *-ові, -еві* (- *єві*), *-у(-ю), -і(-ї)* в місцевому відмінку однини 2 відміни. 11. Які слова набувають форми кличного відмінка у звертаннях, що складаються з двох і більше слів: двох загальних назв, загальної назви та імені, загальної назви та прізвища, власних назв – імені та імені по батькові? 12. Які закінчення мають іменники 2 відміни в орудному відмінку множини? Наведіть приклади. Назвіть іменники, які мають паралельні форми в орудному відмінку множини. 13. Які особливості відмінювання іменників 3 відміни? Охарактеризуйте правопис іменників 3 відміни в орудному відмінку однини. 14. Обґрунтуйте, чому нова редакція «Українського правопису» (2019 р.) у родовому

відмінку однини іменників 3 відміни поряд із закінченням *-і* пропонує вживати флексію *-и: радости, любови, незалежності*? Висловіть власне ставлення до такої пропозиції. 15. Які особливості відмінювання іменників 4 відміни? У яких відмінках іменники 4 відміни мають паралельні форми? Охарактеризуйте відмінкові форми іменників 4 відміни в орудному відмінку однини. 16. На думку науковців, у сучасній українській літературній мові відбувається руйнування 4 відміни іменників. У чому воно полягає? 17. Доведіть на прикладі відмінкових форм, що наявність 4 відміни іменників становить своєрідну рису української мови, яка відрізняє її від російської. 18. Наведіть приклади інших відмінкових форм іменника, які засвідчують своєрідність української мови на морфологічному рівні. 19. Назвіть особливості відмінювання іменників *pluralia tantum*. Наведіть приклади іменників, які мають паралельні форми в певних відмінках. 20. Охарактеризуйте, як відмінюються іменники з ознаками прикметникової парадигми. 21. Які особливості відмінювання власних особових назв? Чим і чому розрізняються у відмінюванні власні назви в парах *Харків* (прізвище) – *Харків* (місто), *Литвин* – *Литвинов*, *Дарвін* – *Семенців*? 22. Охарактеризуйте на власних прикладах особливості словотвору іменників (іменники, утворені морфологічним способом: суфіксальні утворення, префіксальні похідні, суфіксально- префіксальні утворення; іменники, утворені основоскладанням; субстантиви, утворені словоскладанням; неморфологічні способи творення іменників: лексико-семантичний, лексико-синтаксичний, морфолого-синтаксичний). 23. Що таке субстантивація? Проілюструйте це явище на прикладах. Назвіть, використавши нову редакцію «Українського правопису» (2019 р.), основні орфограми щодо правопису іменників. 25. Які основні помилки в наголошуванні іменників переважно трапляються у вашому мовленні, у мовленні жителів Західної України?

Прикметник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: ад'ективація, аналітичні прикметники, вищий ступінь порівняння, відносний прикметник, відносно-якісний прикметник, займенниковий прикметник, звичайний ступінь порівняння, категорія ступенів порівняння, компаратив, короткий прикметник, морфологізований прикметник, м'яка група, найвищий ступінь порівняння, неморфологізований прикметник, нечленний прикметник, повна нестягнена форма прикметника, повна стягнена форма прикметника, повний прикметник, порядковий прикметник, посесивний прикметник, прикметник, присвійний прикметник, присвійно-відносний прикметник, суперлатив, членний прикметник, якісний прикметник.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення прикметника як частини мови. 2. Обгрунтуйте, чому прикметник є периферійною частиною мови. 3. Яке загальнокатегоріальне (узагальнене лексичне) значення прикметника? 4. Чи погоджуєтесь ви з концепцією, згідно з якою до класу прикметника віднесені порядкові числівники (*перший, другий...*) та займенники, співвідносні за граматичними ознаками з прикметниками (*мій, якийсь, весь...*)? 5. Назвіть граматичні категорії, властиві прикметнику, охарактеризуйте їх. У чому полягає їхня відмінність від іменникових граматичних категорій? 6. Назвіть первинні і вторинні синтаксичні функції прикметника. Проілюструйте на прикладах. 7. Перелічіть основні семантичні групи прикметників (назви кольору, розміру, смаку...). 8. Які лексико-граматичні розряди (категорії) виокремлюють у прикметників? У чому полягає їхня відмінність від семантичних груп і граматичних категорій? 9. Перелічіть основні семантичні групи якісних прикметників. 10. Назвіть лексичні, словотвірні та граматичні ознаки якісних прикметників. 11. Охарактеризуйте значення відносних прикметників. 12. Назвіть словотвірні та граматичні ознаки відносних прикметників. Які морфонологічні зміни відбуваються під час творення відносних прикметників? 13. Утворіть відносні прикметники за допомоги суфіксів *-ов-* (*-'ов-*) та *-ев-* (*-ев-*) (*ясеновий, життєвий та вишневий, чуттєвий*) і поясніть, від чого залежить вибір того чи того суфікса. Наведіть приклади прикметників, які мають паралельні форми, утворені за допомоги суфіксів *-ов-* та *-ев-*. 14. Охарактеризуйте значення присвійних прикметників. Лексеми з яким значенням виступають твірною базою для їх творення? 15. За допомоги яких

суфіксів утворюються присвійні прикметники, чим зумовлений вибір того чи того суфікса? Чи є різниця у творенні присвійних прикметників від назв осіб та назв тварин, у чому вона полягає? Назвіть морфологічні зміни, які відбуваються під час творення присвійних прикметників. 16. У чому полягає причина виникнення проміжних лексикограматичних розрядів прикметників: присвійно-відносних, відносноякісних, присвійно-якісних? 17. Охарактеризуйте перехід присвійних прикметників у відносні. Наведіть приклади. 18. Охарактеризуйте перехід відносних прикметників у якісні. Наведіть приклади. 19. Охарактеризуйте перехід присвійних прикметників у якісні. Наведіть приклади. 20. Охарактеризуйте перехід якісних прикметників у відносні. Наведіть приклади. 21. Якими способами можна передати різну міру якості? 22. Які граматичні форми називаються ступенями порівняння? Які граматичні значення виокремлюють у межах граматичної категорії ступенів порівняння прикметника? 23. Як утворюється вищий ступінь порівняння прикметників? Які форми йому властиві? Які зміни відбуваються під час творення форм за допомоги суфікса *-и-*? Назвіть суплетивні форми вищого ступеня порівняння. Наведіть приклади паралельних форм у вищому ступені порівняння. Чи тотожні вони семантично? 24. Як утворюється найвищий ступінь порівняння прикметників? Які форми йому властиві? 25. Назвіть групи якісних прикметників, що не утворюють ступенів порівняння. Чим це зумовлено? 26. За якими ознаками в прикметниках визначають повну (стягнену і нестягнену) та коротку форми? Поясніть історію їхнього утворення. Наведіть приклади коротких форм прикметників. Чи всі вони здатні виконувати функцію означення в реченні? 27. На які групи за типом відмінювання поділяються прикметники? У чому полягає особливість відмінювання прикметників із частиною *-лиций*? 28. Охарактеризуйте способи творення прикметників (суфіксальний, префіксальний, суфіксально-префіксальний, основокладання, конверсія). Проілюструйте на прикладах. 29. Які типи субстантивації прикметників ви знаєте? Наведіть приклади субстантивованих прикметників та утворіть із ними речення. 30. Наведіть приклади прізвищ і географічних назв прикметникового походження і провідмініайте їх.

Числівник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: власне-кількісний числівник, дробовий числівник, збірний числівник, кількісний числівник, неозначено-кількісний числівник, нумератив, означено-кількісний числівник, порядковий числівник, простий числівник, складений числівник, складний числівник, числівник.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення числівника як частини мови. 2. Обґрунтуйте, у чому полягає специфіка числівника як частини мови. Які ви знаєте інші погляди щодо трактування числівника в межах лексико-граматичних класів слів, хто їхній автор? 3. Яке категорійне значення числівника? 4. Які ознаки відрізняють числівники від інших частин мови (іменників, прикметників, прислівників, дієслів), що містять сему 'кількість' (*двійка, десяток, потрійний, учетверо, подвоіти...*)? Обґрунтуйте за допомоги прикладів. 5. Чи тотожні поняття нумеративність і квантитативність? Якщо ні, то в очму полягає відмінність? 6. Чи погоджуєтеся ви з думкою, згідно з якою до класу числівника відносять займенникові слова (*скільки, стільки, скількись...*) та водночас не зараховують порядкових числівників (*перший, другий...*)? Обґрунтуйте. 7. На базі яких частин мови сформований числівник? Чи поповнюється він новими одиницями і тепер? 8. Назвіть граматичні категорії, властиві числівнику, охарактеризуйте їх. У чому полягає їхня відмінність від іменникових та прикметникових граматичних категорій? 9. У чому полягає відмінність між граматичними ознаками числівників *один* і *п'ять*, *дві* і *десять*, *три* і *кільканадцять*, *півтора* і *декілька*, *п'ять* і *мільйон*, *трое* і *багато*? 10. Назвіть синтаксичні функції числівника. Чи залежить синтаксична функція числівника від його семантики (називання абстрактно-математичного числа або кількості)? Проілюструйте на прикладах. 11. На які групи за значенням поділяються числівники? Чому кількісні числівники поділяємо на підгрупи? 12. Охарактеризуйте власне кількісні числівники. Чи змінювались із часом назви

одиниць вищого розряду? Якщо вживали інші лексеми, то назвіть давньоруські відповідники 10 000, 100 000 тощо. 13. Охарактеризуйте збірні числівники. Які власне кількісні числівники є базою творення збірних? Назвіть збірні числівники, які не утворені за допомоги формантів *-er(o)*, *-ой(e)*? 14. Чи утворюють збірні числівники відповідні здрібнілопестливі форми? Якщо так, то наведіть приклади. 15. Які значення виражають числівники *обидва*, *обидві*, *обоє*? Охарактеризуйте їхню сполучуваність з іменниками. 16. З якими групами іменників поєднуються збірні числівники? Чи нормативними є такі конструкції: *двоє жінок*, *трьох столів*, *двадцять двоє чоловіків*, *семеро ложок* тощо? 17. Охарактеризуйте дробові числівники. Як вони утворюються, що позначає чисельник, а що – знаменник у дробовому числівнику? 18. Які сполуки дробових числівників називають мішаними? 19. У яких числівниках іменники *половина*, *третина*, *чверть* нейтралізують іменникові ознаки і, набуваючи ознак числівника, стають елементами складених числівників? 20. Назвіть прості та складні лексеми, які належать до розряду дробових числівників? 21. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що в словосполучах *пів яблука*, *пів години*, *пів хлібини*, *пів огірка* та подібних пів виступає числівником, а не компонентом складного слова і згідно з новою редакцією українського правопису (2019 р.) його пишемо окремо? 22. Чому лексеми *півмісяць*, *півострів*, *півпальто* пишемо разом, а *пів місяця*, *пів острова*, *пів пальта* – окремо? 23. Як узгоджуються з іменниками числівники *півтора*, *півтори*, *півтораста*? 24. Які числівники називаємо неозначено-кількісними? Наведіть приклади. 25. Які частини мови здатні вживатися у функції неозначенокількісних числівників? Проілюструйте. 26. Наведіть приклади неозначено-кількісних числівників, що називаю: а) малу кількість; б) велику кількість; в) дуже велику кількість. 27. На які групи за структурно-морфологічними особливостями (будовою) поділяються числівники? 28. Які числівники називаємо простими? Перерахуйте, які назви чисел належать до простих? 29. Які числівники називаємо складними? Перерахуйте, які назви чисел належать до складних. 30. Які числівники називаємо складеними? Перерахуйте, які назви чисел належать до складених. 31. Чи погоджуєтесь ви з твердженням, що числівники з елементами *-дцять*, *-надцять* належать до простих, оскільки ці компоненти набули функції суфіксальних морфем унаслідок фонетичних і морфемних трансформацій?

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: нумералізація, денумералізація.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Як відмінюється числівник *один* (*одна*, *одне*, *одні*)? 2. Провідмінійте числівники *два* (*дві*), *обидва* (*обидві*), *обоє*. 3. Провідмінійте числівники *три*, *чотири*. 4. Як відмінюються числівники від *п'яти* до *десяти*? 5. Як відмінюються числівники на *-дцять* і *-десять*? 6. Як відмінюються числівники на позначення сотень? 7. Як відмінюються числівники *сорок*, *дев'яносто* і *сто*? 8. Як відмінюються числівники *тисяча*, *мільйон*, *мільярд*, *нуль*? 9. Які особливості відмінювання складених числівників? 10. Як відмінюються числівники *кілька*, *декілька*, *багато*, *небагато*, *кільканадцять*? 11. Як відмінюються збірні числівники? 12. Які особливості відмінювання дробових числівників? 13. Які особливості відмінювання порядкових числівників? 14. Назвіть особливості сполучення числівника *один* (*одна*, *одне*, *одні*) з іменниками? 15. Яких відмінкових та родових форм іменника вимагають числівники *два* і *дві*, *обидва* і *обидві*, *півтора* і *півтори*? 16. З якими відмінковими та числовими формами іменників узгоджуються числівники *два*, *три*, *чотири*? З якими іменниками ці числівники не сполучаються? 17. З якими формами іменників уживаються числівники від *п'яти* і далі? 18. Яких форм іменника вимагають дробові числівники? 19. Як узгоджуються з іменниками порядкові числівники? 20. Яких форм набувають числівники як компоненти складних прикметників? 21. З якими іменниками поєднуються збірні числівники?

Займенник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: атрибутивний займенник, займенник, відносний займенник, вказівний займенник, дейктичний займенник, депрономіналізація, займенниковий іменник, займенниковий прикметник, займенниковий прислівник, заперечний займенник, зворотний займенник, іменниковий займенник, кількісний займенник, неозначений займенник, означальний займенник, особовий займенник, питальний займенник, прикметниковий

займенник, присвійний займенник, прономіналізація, субстантивний займенник, узагальненокількісний займенник, узагальнено-предметний займенник, узагальнено-якісний займенник, числівниковий займенник.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення займенника як частини мови. 2. Порівняйте український термін займенник і латинський відповідник *pronomen*. 3. Замість яких частин мови можуть уживатися займенники? 4. Яке категорійне значення займенника? Що таке дейктичність? 5. На конкретних прикладах продемонструйте, що займенники не мають постійного лексичного значення і їм властивий абстрактний характер семантики. У чому полягає специфіка займенника порівняно з іншими частинами мови? 6. Хто з мовознавців і чому заперечує наявність займенників як самостійної частини мови? 7. Хто з мовознавців обстоює традиційний погляд на займенник як окрему частину мови? 8. Як ви розумієте твердження про те, що займенники, як і числівники, утворюють закритий щодо кількісного складу лексикограматичний клас слів? 9. Чому займенник належить до іменних частин мови? Назвіть усі іменні частини мови. Які граматичні ознаки їх об'єднують? 10. Які морфологічні категорії має займенник? У чому полягає своєрідність морфологічних категорій займенника порівняно з морфологічними категоріями іменника та прикметника? 11. В іменника рід є незалежною категорією, у прикметника – залежною. Якою є відповідно категорія роду в займенника? 12. Які займенники змінюються за родами? Наведіть приклади. 13. Які займенники мають незалежну категорію роду і належать до одного з трьох родів? Наведіть приклади. 14. Які займенники поза контекстом не виявляють категорії роду, а в різних контекстах можуть бути різних родів? Наведіть приклади. 15. Які займенники ні поза контекстом, ні в контексті не мають категорії роду? Наведіть приклади. 16. Які займенники змінюються за числами? Наведіть приклади. 17. Які займенники мають синкретичну, нерозчленовану категорію числа, яку визначаємо з контексту? Наведіть приклади. 18. Які займенники вказують: а) лише на однину; б) лише на множину? Наведіть приклади. 19. Які займенники мають синтаксичну парадигму прикметникового типу? Наведіть приклади. 20. Які займенники відмінюються так, як іменники? Наведіть приклади. 21. Які займенники мають неповну (дефектну) парадигму? Наведіть приклади. 22. Наведіть приклади розірваних словформ займенника. 23. Наведіть приклади своєрідних займенникових закінчень, які не мають аналогії серед іменникових та прикметникових закінчень. 24. Наведіть приклади займенників, які поєднують в одній морфологічній парадигмі кілька типів відмінювання. 25. Яку синтаксичну роль виконують займенники в реченні? Проприлюструйте на прикладах. 26. Яка специфічна синтаксична функція займенника? 27. Наведіть приклади словосполучень, у яких займенник виступає то головним, то залежним компонентом. 28. Придумайте два однослівні та два багатослівні речення, які би склалися лише із займенників. 29. Які функції виконують займенники в тексті? 30. На які розряди за значенням поділяються займенники? Проілюструйте прикладами. 31. До якого розряду за значенням належить займенник *жодний*? 32. Чому займенники *він, вона, воно, вони* називають предметно-особовими? 33. Що спільне і відмінне між питальними та відносними займенниками? 34. Займенники якої групи за значенням послужили твірною базою для уворення інших семантичних груп займенників? Наведіть приклади таких похідних займенників і прокоментуйте, за допомогою яких словотворчих засобів вони утворені. 35. На які групи поділяються займенники за співвіднесенням з іменними частинами мови? Які ознаки займенників лежать в основі такого поділу? 36. Які групи займенників за морфологічною будовою виокремлюють? 37. За допомогою історичних коментарів поясніть, чому: а) займенники *ми, він, вона, воно, вони* в непрямих відмінках мають суплетивні форми; б) займенники *він, вона, воно, вони* в непрямих відмінках після прийменників та в орудному мають приставний звук [н]. 38. У чому подібність і в чому відмінність у відмінкових закінченнях займенника *цей* та прикметників на *-лиций*? 39. Які займенники пишуться через дефіс? Які похідні займенники, утворені за допомогою часток, пишуться разом? У яких відмінкових формах і чому ці займенники пишуться окремо? 40. Що таке прономіналізація? Проілюструйте це явище на прикладах. 41. У які частини мови

найчастіше переходять займенники? Наведіть приклади таких переходів і поясніть, як називаються такі явища?

Дієслово

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: дієслово, вербатив, процесуальна ознака, службове дієслово, допоміжне дієслово, фазове дієслово, модальне дієслово, валентність слова, валентність дієслова, активна валентність, фінітивна дієслівна форма, дієвідмінювана дієслівна форма, способова дієслівна форма, вербоїд, вербоїдна дієслівна форма, недієвідмінювана дієслівна форма, нефінітивна дієслівна форма, інфінітив, неозначена форма дієслова.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Чому дієслово є центральною частиною мови? 2. Дайте визначення дієслова як частини мови. 3. Поясніть походження терміна *дієслово*. Наведіть іншомовний відповідник до цього терміна і поясніть його походження. 4. Яке категоріальне значення має дієслово? 5. У чому полягають спільні та відмінні риси категоріального значення дієслова, прикметника та прислівника? 6. На які лексико-семантичні групи і за якими ознаками поділяються дієслова? 7. На які групи поділяються дієслова за семантичною повнотою? Наведіть по 3 приклади дієслів кожної групи. 8. Що таке валентність? На які групи поділяються дієслова за валентністю? 9. Назвіть морфологічні категорії дієслова. Які з них є власне дієслівними морфологічними, які – невластне-дієслівними морфологічними, а які – міжрівневими? 10. Які морфологічні категорії дієслова є загальнодієслівними? 11. Яким часовим і способовим формам не властива категорія роду? 12. Яким часовим і способовим формам не властива категорія особи? 13. Яким способовим формам дієслова не властива категорія часу? 14. Які дієслівні форми мають іменні категорії роду, числа, відмінка і прикметникову словозміну? 15. Які дієслівні форми становлять морфологічну парадигму дієслова? 16. Чим розрізняються фінітивні (дієвідмінювані) та нефінітивні (вербоїдні) дієслова? 17. Яка синтаксична функція є типовою для дієслова як частини мови? 18. Яким членом речення виступає кожна з дієслівних форм? 19. Яка дієслівна форма розширює синтаксичні можливості дієслова? 20. Чому інфінітив називають дієйменником? 21. Чим інфінітив відрізняється від інших форм дієслова?

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: основа інфінітива, інфінітивна дієслівна основа, основа теперішнього часу, презенсна дієслівна основа, структурні класи дієслів, класи дієслів, морфологічні класи дієслів, категорія виду, аспект, аспектологія, доконаний вид дієслова, недоконаний вид дієслова, видова пара, перфективація, імперфективація, перфективна видова пара, імперфективна видова пара, суплетивна видова пара, одновидове дієслово, двовидове дієслово, рід дієслівної дії, спосіб дієслівної дії.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Скільки формотвірних основ і які саме мають дієслова? 2. Як вони виділяються? 3. Які дієслівні форми утворюються від основи інфінітива? Наведіть приклади. 4. Які дієслівні форми утворюються від основи теперішнього часу (презенсної основи)? 5. На основі якого співвідношення виділяють структурні (морфологічні) класи дієслів? Скільки їх є? Наведіть приклади продуктивних і непродуктивних класів. 6. Дайте визначення категорії виду. 7. Що таке аспектологія? 8. Які граматичні значення виділяють у межах дієслівної категорії виду? 9. Яке значення виражають дієслова доконаного виду? 10. Які дієслівні форми властиві дієсловам доконаного виду? 11. Яке значення виражають дієслова недоконаного виду? 12. Які дієслівні форми властиві дієсловам недоконаного виду? 13. Що таке видова пара? Наведіть приклади перфективаційних, імперфективаційних і суплетивних видових пар. 14. Які є способи і засоби творення видових пар? Проілюструйте на прикладах. 15. Чи всі дієслова формують видові пари? Як називаються дієслова, що утворюють видові пари? 16. Які дієслова називаються одновидовими, а які – двовидовими? Наведіть приклади таких дієслів. 17. Як можна розмежувати значення двовидових дієслів у контексті? 18. У яких парах дієслова розрізняються лише граматичною

семантикою виду, а в яких – ще й лексичною семантикою: допікати – допекти, гальмувати – пригальмувати, лити – налити, писати – переписати.

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: категорія стану, активний стан дієслова, пасивний стан дієслова, зворотний (зворотно-середній) стан дієслова, зворотне дієслово, позастанове дієслово, категорія перехідності / неперехідності, перехідне дієслово, неперехідне дієслово.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення дієслівної категорії перехідності / неперехідності. Чому в сучасному українському мовознавстві цю категорію трактують як морфолого-словотвірну-синтаксичну? 2. Які дієслова називають перехідними? Наведіть приклади перехідних дієслів. 3. Які дієслова називають неперехідними? Наведіть приклади неперехідних дієслів. 4. Наведіть приклади 2 речень, у яких перехідні дієслова вживаються в значенні неперехідних. 5. Які дієслова (перехідні чи неперехідні) мають співвідносні форми пасивного й активного станів? 6. Дайте визначення дієслівної категорії стану. Чому в сучасному українському мовознавстві цю категорію трактують як морфолого-словотвірну-синтаксичну? 7. Що означають дієслова активного стану? Наведіть приклади дієслів активного стану? 8. Що означають дієслова пасивного стану? Наведіть приклади дієслів пасивного стану. 9. Які науковці виокремлюють три стани дієслів: активний, пасивний і зворотний (зворотно-середній)? 10. До якого стану зараховують зворотні дієслова: а) у традиційній граматиці, б) у сучасному мовознавстві? 11. Які групи за значенням виокремлюють у межах зворотних дієслів?

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: категорія часу, минулий час дієслова, давноминулий час дієслова, плюсквамперфект, передминулий час дієслова, теперішній час дієслова, майбутній час дієслова, абсолютний час дієслова, безвідносний час дієслова, відносний час дієслова, категорія способу дієслова, дійсний спосіб дієслова, індикатив, наказовий спосіб дієслова, імператив, умовний спосіб дієслова, кон'юнктив, бажальний спосіб дієслова, спонукальний спосіб дієслова.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення дієслівної категорії способу. 2. Які граматичні значення виокремлюють у межах дієслівної категорії способу: а) у традиційній українській граматиці; б) у сучасному українському мовознавстві? 3. Яку дію виражають дієслова дійсного способу? Наведіть приклади дієслівних форм дійсного способу. 4. Якими ознаками дійсний спосіб протиставляється іншим способам? 5. Яку дію виражають дієслова умовного способу? Як утворюються форми умовного способу? Наведіть приклади дієслів умовного способу. 6. Яке значення передають дієслова наказового способу? 7. Як утворюються прості та складені форми наказового способу дієслів? Відповідь проілюструйте прикладами. 8. Наведіть 3 приклади вживання однієї способової форми дієслів у значення іншої. 9. Які відношенні дії виражає категорія часу? Назвіть граматичні значення, які входять до граматичної категорії часу? 10. Як співвідносяться граматичні значення виду і часу в дієсловах? 11. Як співвідносяться граматичні значення особи і роду з часовими формами? 12. Які значення виражають дієслова теперішнього часу? 13. Від якої дієслівної основи та за допомоги яких граматичних засобів утворюються дієслова теперішнього часу? 14. Які значення виражають дієслова минулого часу? 15. Назвіть засоби, за допомоги яких утворюються форми минулого часу. 16. Яке значення виражає давноминулий час? З'ясуйте історію його утворення. 17. Які дії називають дієслова майбутнього часу? 18. Назвіть структурні форми майбутнього часу, укажіть, як вони співвідносяться зі значенням виду. Як утворюються ці форми (з історичними коментарями)? 19. Чи вживаються форми одного часу в значенні іншого? Наведіть приклади. 20. Які дієслівні форми є своєрідними морфологічними рисами української мови? Проілюструйте прикладами.

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: категорія особи дієслова, перша особа дієслова, друга особа дієслова, третя особа дієслова, особове дієслово, безособове дієслово, дієслова неповної

особової парадигми, категорія роду дієслова, дієвідмінювання, дієвідміна, дієслова першої дієвідміни, дієслова другої дієвідміни, дієслова архаїчної групи (архаїчної дієвідміни).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Яке відношення виражає категорія особи? Назвіть особові форми. З якими граматичними значеннями вони пов'язані? 2. Яким часовим формам дієслова властива категорія особи? 3. Якими граматичними засобами виражається значення особи? Як виражається особове значення дієслів минулого часу та умовного способу? 4. Які дієслова називаються безособовими? Назвіть семантичні групи та форми вираження безособових дієслів. 5. Які ви знаєте групи дієслів з неповною особовою парадигмою? Чим зумовлена відсутність певних особових форм стосовно різних груп дієслів за значенням? 6. Наведіть приклади вживання одних особових форм у значенні інших. Яке стилістичне навантаження мають такі особові форми? 7. Що виражає категорія числа дієслів? 8. З якою метою вживається форма множини замість однини? Наведіть приклади такого вживання. 9. Які дієслівні форми мають категорію роду? Наведіть приклади таких форм. 10. Яким часовим формам дієслова властива категорія роду? 11. Що таке дієвідмінювання? 12. Від чого залежить поділ слів на дієвідміни? 13. Як визначити дієвідміну за особовими закінченнями? 14. Як визначити дієвідміну за основою інфінітива? Які дієслова належать до 1 дієвідміни, а які – до 2 дієвідміни? 15. Які дієслова належать до атематичних (архаїчної дієвідміни)? Чому вони так називаються?

Прислівник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: адвербіалізація, віддієслівний прислівник, відзайменниковий прислівник, відіменниковий прислівник, відприслівниковий прислівник, відчислівниковий прислівник, займенниковий прислівник, кількісний прислівник, кількісно-означальний прислівник, модальний прислівник, незайменниковий прислівник, неповнозначний прислівник, непохідний прислівник, обставинний прислівник, означальний прислівник, повнозначний прислівник, порівняльно-уподібнювальний прислівник, похідний прислівник, предикативний прислівник, прислівник, прислівник мети, прислівник міри або ступеня вияву ознаки, прислівник місця, прислівник способу дії, прислівник причини, прислівник часу, складений прислівник, складний прислівник, ступені порівняння прислівників, якісно-означальний прислівник.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Дайте визначення прислівника як частини мови. 2. Поясніть, чому прислівник як частина мови має таку назву. 3. Наведіть іншомовний відповідник до терміна прислівник. З якої мови він походить? 4. Які ознаки споріднюють прислівник із самостійними частинами мови, а які – зі службовими? 5. Яке категоріальне значення має прислівник? 6. Наведіть приклади словосполучень, у яких залежний прислівник вказує на: а) ознаку процесуальної ознаки; б) ознаку непроцесуальної ознаки, вираженої прикметником; в) ознаку непроцесуальної ознаки, вираженої прислівником; г) ознаку предмета. 7. Які морфологічні ознаки має прислівник? 8. Які прислівники мають граматичну категорію ступенів порівняння? 9. Яким членом речення найчастіше виступає прислівник? Наведіть приклад. 10. Наведіть приклади речень, у яких прислівники виступають у ролі: а) неузгодженого означення; б) головного члена односкладного безособового речення; в) вставних слів. До яких груп за значенням належать такі прислівники? 11. За допомогою якого синтаксичного зв'язку поєднуються прислівники з іншими словами? 12. Наведіть приклади словосполучень, у яких прислівники виступають головним компонентом. 13. На які групи поділяються прислівники залежно від номінативної природи (повноти лексичного значення)? 14. Які прислівники є займенниковими? Доведіть, що вони є неповнозначними. 15. Які прислівники є незайменниковими? Доведіть, що вони є повнозначними. 16. На які групи за лексичним значенням поділяють прислівники? 17. Які підгрупи розрізняють у межах: а) означальних; б) обставинних; в) предикативних; г) модальних прислівників? 18. Деякі мовознавці не вважають предикативні та модальні прислівники прислівниками. До яких частин мови вони їх зараховують?

Прийменник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: вторинний прийменник, допустовий прийменник, непохідний прийменник, означальний прийменник, первинний прийменник, похідний прийменник, препозиціоналізація, прийменник, прийменник способу дії, причиновий прийменник, простий прийменник, просторовий прийменник, складений прийменник, складний прийменник, темпоральний прийменник, умовний прийменник, цільовий прийменник.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Яким частинам мови протиставляються службові частини мови? 2. Які ознаки мають службові слова за традиційною граматику? 3. Чи мають службові слова лексичне значення? 4. Чи мають службові слова граматичне значення? 5. Яку основну функцію виконують службові слова? 6. Чим відрізняється трактування службових слів у традиційній граматиці і в працях окремих сучасних мовознавців? 7. Хто з лінгвістів не вважає службові слова частинами мови? 8. Які українські мовознавці трактують службові слова як аналітичні слова-морфеми? 9. Які ознаки мають службові слова, якщо враховувати і традиційні, і новітні підходи? 10. Частотність яких слів у мовленні більша: самостійних чи службових? 11. Яке категоріальне значення має прийменник як службова частина мови? 12. Які відношення виражають прийменники? 13. Яких прийменників більше: однозначних чи багатозначних? 14. У які словотворчі форманти можуть перетворюватися прийменники? 15. Для чого у мовленні витворилися фонетичні варіанти прийменників? Продемонструйте їх на прикладах. 16. З якими частинами мови поєднуються прийменники? 17. Які значення можуть виражати прийменники разом з іменниками? 18. Чи може один прийменник, залежно від контексту, виражати різні семантичні відношення? Проілюструйте на прикладах. 19. З якими відмінками поєднуються прийменники? 20. Зі скількома відмінками здатні вживатися прийменники? Наведіть приклади прийменників, що сполучаються: а) з одним відмінком; б) із двома відмінками; 3) з трьома відмінками. 21. На які групи поділяються прийменники за походженням? 22. Які прийменники називають первинними? Проілюструйте на прикладах. 23. Які прийменники називають вторинними? На базі яких частин мови утворюються вторинні прийменники? Проілюструйте на прикладах. 24. Що таке препозиціоналізація? Поясніть це явище на прикладах. 25. Слова яких частин мови найчастіше переходять у прийменники? Проілюструйте на прикладах. 26. На які групи за будовою поділяються прийменники? 27. Чи можуть вторинні прийменники належати до складних?

Сполучник

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: Вторинний сполучник, градаційний сполучник, допустовий сполучник, єднальний сполучник, зіставно-протиставний сполучник, з'ясувальний сполучник, кон'юнкціоналізація, наслідковий сполучник, непохідний сполучник, одиничний (одномісний) сполучник, парний (двомісний) сполучник, паратактичний сполучник, первинний сполучник, підрядний сполучник, порівняльний сполучник, похідний сполучник, приєднувальний сполучник, причиновий сполучник, простий сполучник, складний сполучник, сполучне слово, сполучник, сполучник мети, сполучник сурядності-підрядності, сурядний сполучник, умовний сполучник, часовий сполучник.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ 1. Дайте визначення сполучника як частини мови. 2. Яку роль виконує сполучник у реченні? 3. У чому полягає подібність і відмінність між сполучником і прийменником? 4. Яким членом речення виступає сполучник? 5. Хто з українських мовознавців і чому вважає сполучники аналітичними синтаксичними морфемами? 6. На які групи за значенням поділяються сполучники? 7. Які семантичні зв'язки виражають сурядні сполучники? 8. Які підгрупи за значенням виділяють у межах сполучників сурядності? Відповідь проілюструйте прикладами. 9. Які сполучники називають паратактичними? 10. Які семантичні зв'язки виражають підрядні сполучники? 11. Які підгрупи за значенням виділяють у межах сполучників підрядності? Відповідь проілюструйте

прикладами. 12. Які сполучники називають гіпотактичними? 13. Наведіть приклади пояснювально-уточнювальних сполучників. До яких сполучників їх зараховують: сурядних чи підрядних? 14. На які групи поділяються сполучники за будовою? Відповідь проілюструйте прикладами. 15. До якого розряду за будовою належать парні й повторювані сполучники? 16. За якою ознакою сполучники поділяються на первинні та вторинні? 17. Що таке кон'юнкціоналізація? Продемонструйте це явище на прикладах. 18. Слова яких частин мови найчастіше переходять у сполучники? Проілюструйте на прикладах. 19. Які ще сполучні засоби, окрім сполучників, використовуються для вираження смислового зв'язку підрядного речення з головним? 20. Назвіть критерії розмежування сполучників і сполучних слів. 21. До яких частин мови належать сполучні слова? Відповідь проілюструйте прикладами складнопідрядних речень зі сполучними словами.

Частка

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: вказівна частка, власне-модальна частка, вторинна частка, дейктична частка, заперечна частка, кількісно-означальна частка, модально-вольова частка, непохідна частка, означальна частка, партикуляція, первинна частка, питальна частка, постпозиційна частка, препозиційна частка, словотворча частка, стверджувальна частка, формотворча частка, фразова частка, частка.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. Чому частки належать до службових слів? 2. Дайте визначення частки як частини мови. 3. Яка службова функція частки? У чому полягає проблема з визначенням лінгвістичного статусу часток? Хто з українських мовознавців і чому вважає частки аналітичними синтаксичними морфемами? 4. Значення яких мовних одиниць уточнюють частки? 5. Чи правильним є визначення статусу часток *будь-*, *-небудь*, *-бо*, *-но*, *-от* та ін. як словотворчих? До розряду яких мовних одиниць їх віднесли б ви? 6. Які є функціонально-семантичні різновиди часток? Проілюструйте кожен групу прикладами. 7. За якою ознакою частки поділяють на первинні і вторинні? 8. Слова яких частин мови найчастіше переходять у частки? Проілюструйте на прикладах. 9. Наведіть приклади похідних відприслівникових, відзайменникових, віддієслівних, відсполучникових і відвигуків часток. 10. Що таке партикуляція? Продемонструйте це явище на прикладах. 11. На які групи поділяються частки за будовою? Відповідь продемонструйте прикладами. 12. На які розряди поділяються частки за місцем у реченні? Проілюструйте на прикладах.

Вигук

НАЙВАЖЛИВІШІ ТЕРМІНИ: апелятивний вигук, вокативний вигук, вторинний вигук, вигук, еквіваленти речення, емоційний вигук, етикетний вигук, звуконаслідувальні слова, імперативний вигук, інтер'єктив, інтер'єктивізація, наказовий вигук, непохідний вигук, оноματοпея, первинний вигук, похідний вигук, спонукальний вигук.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ: 1. У чому полягає проблема визначення частини мовного статусу вигуків? 2. Чому вигук не належить до службових чи повнозначних слів? 3. Хто з українських мовознавців і чому визначають вигуки як еквіваленти синтаксично нечленованих речень? 4. Дайте визначення вигуку. 5. На які розряди за значенням поділяються вигуки? Проілюструйте на прикладах. 6. Які вигуки називають первинними? Проілюструйте прикладами. 7. На базі яких частин мови утворюються похідні вигуки? 8. Що таке інтер'єктивізація? 9. На які групи залежно від звукового складу поділяються первинні вигуки? 10. Яку функцію виконують звуконаслідувальні слова? 11. Хто чи що може виступати джерелом звукових виявів, що передають звуконаслідувальні слова? 12. На які групи залежно від звукового складу поділяються звуконаслідувальні слова? 13. Назвіть критерії розмежування використання слів на зразок *клац*, *трісь*, *гуп*, *бах* у ролі присудкового слова та власне вигуків. Проілюструйте на прикладах. 14. Які розділові знаки відділяють вигуки від інших слів у реченні? 15. Чи завжди вигуки відділяються розділовими знаками?

Прикладне українське мовознавство

Морфологія

Методичні матеріали до практичних занять